

*İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme
Öğretmen El Kitabı*

Modül

12

OKULÖNCESİ EĞİTİM

Dr. Şengül GENÇ
Prof. Dr. Nuray SENEMOĞLU

OKULÖNCESİ EĞİTİM

- Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Hangi Yeterlikler Kazandırılmalıdır
- Anasınıfı Programının Kullanılması
- Günlük Plan Örnekleri
- Örnek Planlardaki Ortak özellikler
- Öğretmene Pratik Öneriler.

Dr. Şengül GENÇ
Prof. Dr. Nuray SENEMOĞLU

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	1
Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Hangi Yeterlikler Kazandırılmalıdır	2
Kendisinin Farkında Olma Özelliğinin Gelişimi	4
Sosyal Becerilerin Gelişimi	7
Kendi Kültürünün ve Diğer Kültürlerin Farkında Olma Becerisinin Gelişimi	10
İletişim Becerilerinin Gelişimi	11
Algısal ve Devimsel Becerilerin Gelişimi	15
Analitik (Çözümleyici) Düşünme ve Problem Çözme Becerilerin Gelişimi	18
Yaratıcılık ve Estetik Becerilerin Gelişimi	22
Anasınıfı Programının Kullanılması	23
Hangi Hedefleri Ne Zaman Planlamalıyım?	23
Hangi Hedeflere Öncelik Tanımalıyım?	24
Bir Günde Kaç Hedef Alabilirim?	24
Hangi Hedefleri Bir Arada Alabilirim?	25
Hedef Davranışları Nasıl Belirleyebilirim?	27
Konuları Nasıl Belirleyebilirim?	28
Etkinlikleri Nasıl Belirleyebilirim?	32
Günlük Plan Örnekleri	35
Günlük Plân I.....	34
Günlük Plân II	52
Günlük Plân III	70
Günlük Plân IV	86
Örnek Planlardaki Ortak Özellikler	106
Öğretmene Pratik Öneriler	108
KAYNAKÇA	112

ÖN SÖZ

Okul öncesi eğitim dönemi çocuğun tüm gelişimlerine yardım ve gelişimlerini hızlandırma bakımından kritik bir dönemdir. Bu nedenle çocuğun, okul öncesi eğitim yıllarında zengin çevre uyarıcılarıyla desteklenmesi, onun tüm gelişimlerine yardım edecek öğrenme ortamlarının oluşturulması gerekmektedir. Çocuğun okul öncesi eğitim yıllarında kazandığı yaşantıların niteliği, onun ilerideki başarılarının belirleyicisi olduğu gibi, tüm kişilik gelişimini de önemli ölçüde etkilemektedir.

Yukarıdaki nedenlerle okulöncesi eğitim yıllarının çocuğun tüm gelişimlerine yardım edecek biçimde kontrol altına alınması gerekmektedir. Bu amaçla hazırlanan bu modülde okul öncesi öğretmene rehberlik etmek üzere, okulöncesi eğitim yıllarında çocuklara kazandırılması gereken yeterlikler, bu yeterlikleri kazandırmak için düzenlenmesi gereken öğrenme çevresi, öğrenme etkinlikleri açıklanmıştır.

Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programlarını (anaokulu ve ana sınıfı) uygulamada karşılaştıkları sorular cevaplanmaya çalışılmıştır. Çocukların gelişim özelliklerine uygun kazandırılacak hedef ve davranışların nasıl seçileceği, bu hedef alanlarına ilişkin gelişim özelliklerine yardım etmek üzere, yani hedef davranışları gerçekleştirmek üzere öğrenme çevresinin nasıl düzenleneceği; hangi materyallerin geliştirilebileceği, kullanılabileceği; davranışları kazandırmak üzere etkinliklerin nasıl yapılabileceği, günlük plan örnekleriyle bir bütünlük içinde verilmiştir.

Öğretmenlerin bu ilke ve örneklerden hareket ederek, öğrenilenleri çok çeşitli durumlara transfer etmeleri ve üretici, yaratıcı nesiller yetiştirmek üzere kendi üretici ve yaratıcı düşünme becerilerini aktif hale getirmeleri beklenmektedir. Bu modülün okul öncesi eğitim dönemindeki çocukların gelişimlerine rehberlik etmede öğretmen, yönetici, müfettiş ve ana babaya katkı sağlaması umuduyula...

Prof. Dr. Nuray SENEMOĞLU
Dr. Şengül GENÇ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA HANGİ YETERLİKLER KAZANDIRILMALIDIR?

Okul öncesi eğitim, çevresini merak eden, öğrenmeye ve düşünmeye güdülenmiş çocuğun bu özelliklerini yönetme, teşvik etme ve geliştirme gibi çok önemli bir görevi üstlenmiştir. İlk okul öncesi eğitimciler, çocuklara sonraki okul yaşamlarında gerekli olacak becerileri kazandırmalarını sağlayabilecek zengin ve çeşitli çevreler düzenlemenin ve çocukları özgür bırakmanın okul öncesi eğitimin yukarıdaki zor görevi yerine getirmesinde yeterli olacağına inanıyorlardı. Acaba tek başına zengin ve değişik uyarıcılar çocuğun tüm kapasitesini geliştirmesine yardımcı olabilir mi? Zorunlu okul yıllarına başlamadan önce hazırlanacak eğitimin programları yoluyla bazı yeterlilikler kazandırılmalı mıdır?

1960'larda ve 1970'lerin başında Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılandırılmış okul öncesi eğitim programlarının, dezavantajlı çocuklarda olumlu etki yapmadığı sonucuna varılmıştır. Ancak Lazar (1978)'in orijinal çalışmayı yeniden değerlendirme çalışması, Weikart (1978)'in uzunlamasına araştırmalara ilişkin raporları ve Dye (1984)'in araştırması programların ilerlemeyi teşvik ettiği ve okul öncesi eğitimin etkilerinin kalıcı olduğu yönünde birleşmiştir.

Vygotsky de çocuğun kendi kendine çevresiyle etkileşerek geliştirebileceği bilişsel kapasitesinin dışında, çevresindeki yetişkinlerle ve diğer çocuklarla etkileşerek geliştirebileceği bir "gelişmeye açık alan" olduğunu ileri sürmektedir. Eldeki araştırma sonuçları, bir yetişkin ya da başka çocuklarla sistemli olarak çalışan çocuğun bilişsel gelişiminin ve diğer özelliklerinin zenginleştiğini, beslendiğini ve kapasitesinin en üst düzeye çıktığını göstermektedir. Bu nedenle çocuğun bilişsel gelişiminde kilit nokta olan öğretmen; okulda çocuklarla birlikte çalışmalı, çocukları gereğinden çok fazla bağımsız bırakmamalıdır. Çocukları aşırı derecede bağımsız bırakma eğilimi, çocukların bilişsel gelişimini yavaşlatmaktadır. Çocuğun tam olarak gelişimini sağlayabilmek için, sistemli olarak daha karmaşık becerileri kazanmasına yol göstermelidir. Bunu da bu alanda yetkin bir yetişkin yapabilir. Uzman kişinin hazırlayacağı eğitim programı çocuk için bilişsel tırmanma sağlayacağı gibi psiko-sosyal, fiziksel ve devimsel gelişimlerini de hızlandırabilir. Sosyal etkile-

şimler bireysel bilgiyi doğurmakta, geliştirmekte ve sonuç olarak, bu gelişme, toplum içinde başarılı fonksiyonel yetişkinlerin oluşumunu sağlamaktadır (Gagne ve Berlier, 1988).

Yukarıdaki nedenlerle okul öncesi dönemde, zorunlu okul çağıının temellerini teşkil eden becerileri ve yeterlilikleri geliştirebilecek esnek, çocuk merkezli bir eğitim programına ihtiyaç bulunmaktadır. Eğitim programları arasında geniş farklılıklar olmakla birlikte, ortak olarak gözlenen özellikleri şöyle sıralanabilir.

- a. Belirli hedefleri gerçekleştirmelidir.
- b. Çocuğun bireysel ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.
- c. Çocuğun yönlendirdiği etkinliklerle, öğretmenin, yönlendirdiği etkinlikler arasında bir denge olmalıdır.
- d. İnsan ilişkilerine dayalı bir atmosferin gelişimini sağlamalıdır.
- e. Okul öncesi eğitim kurumunun eğlenceli, zevk alınan bir yer olması sağlanmalıdır.
- f. Ana-babaları çocukların eğitimine katmalıdır.
- g. Ürünleri değerlendirmelidir.

Bir okul öncesi eğitim programı çocuklarda birçok beceri ve yeterliği geliştirecek nitelikte olmalıdır. Bu yeterlilikler genellikle şu alanlarla ilişkilidir.

1. Kendisinin farkında olma
2. Sosyal beceriler
3. Kültürünün ve diğer kültürlerin farkında olma
4. İletişim becerileri
5. Algısal-devimsel beceriler
6. Analitik düşünme ve problem çözme becerileri
7. Yaratıcılık ve estetik beceriler (Curtis, 1991).

Yukarıdaki alanlarda beceriler kazandırabilmek için çocukların ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenecek, genellikle oyun yoluyla öğretimi vurgulayan, öğretme-öğrenme ortamlarına ihtiyaç bulunmaktadır. Öğretmenin bu durumdaki rolü ise, çocuğun istedik davranışları kazanmasını kolaylaştırma ya da mümkün kılmasıdır. Eğitim programı uygulama, sadece uygun öğrenme çevresinin düzenlenmesini değil, aynı zamanda her çocuğun uygun öğrenme yaşantılarını kazanıp kazanamadığını belirleyen ölçme ve değerlendirme etkinliklerini de kapsamalıdır.

Zorunlu eğitimden önce çocukta, gelişimine yardım edilmesi ya da hızlandırılması gereken beceri ya da yeterlilikler aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

1. Kendisinin Farkında Olma Özelliğinin Gelişimi

En önemli yeterlilik alanlarından birisi, çocuğun kendi kişiliğinin farkında olmasıdır. Çocuk, kendisi hakkında ne hissettiğini, çevresindeki dünyayla baş edebilmek için hangi becerilere sahip olması gerektiğini okul öncesi eğitim yıllarında öğrenecektir. Kendisi ve yetenekleri hakkında olumlu duygular geliştiren çocukların, yetersizlik ve başarısızlık duygularına sahip olanlardan daha meraklı, araştıran ve güdülenmiş kişiler oldukları gözlenmektedir.

Çocuk, okul öncesi dönemde sadece birtakım olumlu içsel benlik kavramı geliştirmekle kalmaz aynı zamanda vücudunun ve duyu organlarının da farkında olur. Vücudunu kontrol etmedeki giderek artan başarısıyla kendisinin daha çok farkında olur ve kendisini açıklayabilir. Çocuk, vücudunun çeşitli parçaları ve fonksiyonlarını okulöncesi eğitim durumlarıyla daha etkili bir şekilde öğrenebilir.

Okul öncesi eğitim öğretmenin önemli görevlerinden birisi de ilk yaşlarından itibaren cinsiyet farklılıklarının farkında olan çocuğun, cinsel kimliğini oluşturmaya yardım etmektir. Cinsel kimlik, çocuğun biyolojik cinsiyeti hakkında duygu ve fikir geliştirmesi ile ilgilidir. Kadın ve erkeğin kültürel tanımlamalarını içeren cinsiyet rollerinin gelişiminden tamamen farklıdır. Zaten çocuklar cinsel kimlikleri hakkında karar verdiklerinde, kendilerinden beklenen davranışları ve cinsiyet rollerini kolayca öğrenebilirler. Ancak, kız ve erkek çocukların tümünün her türlü oyuncakla ve araçla oynaması için eşit olanaklar sağlanmalıdır. Çocuğun cinsiyet rollerine uyum sağlamasından çok, bir birey olarak kendine uyum sağlaması teşvik edilmeli, toplumda birey olarak her iki cinsin de aynı türden işler yapabileceklerine ilişkin yaşantı kazandırılmalıdır.

Çocuğun benlik algısı ve duyguları büyük ölçüde öğretmenin kendine karşı olan davranışları tarafından biçimlenir. Öğretmeni tarafından çekici bulunan, davranışları ödüllendirilen çocukların benlik kavramları olumlu hale gelmekte ve kendilerini yeterli görmektedirler. Öğretmenlerin olumsuz duygular beslediği ya da ilgilenmediği çocuklar, olumsuz

benlik kavramına sahip olmakta, ilerdeki öğrenmeleri ve yaşamları olumsuz bir şekilde etkilenmekte ve antisosyal davranışlar oluşturmaktadırlar (Dion ve Bersehied, 1974). Bu nedenle, öğretmenler, güzel ve çekici çocukları diğerlerinden ayırmadan tüm çocuklara adil olarak davranmaya ve olumlu benlik geliştirmelerine yardım etmeye özen göstermelidirler.

Çocukların, yaşla birlikte vücudun değiştiğini, anne ve öğretmenlerin de bir zamanlar bebek olduklarını anlamaları oldukça zordur. Büyüme, yaşama ve ölüm gibi kavramlar çok yavaş gelişir. Bu nedenle bu kavramlar okul öncesi eğitim kurumlarında çok basit ve somut yollarla (örneğin; öğretmenin kendi bebeklik, çocukluk, gençlik fotoğraflarını göstermesi vb.) kazandırılmaya çalışılmalıdır.

Hazırlanan öğrenme yaşantılarıyla çocuğun, benliğinin, kendi vücudunun, duyu organlarının farkına varması sağlanırken, aynı zamanda bunlarla ilgili uygun dil ve bilişsel anlayışı da kazanması mümkün olmaktadır.

Okul öncesi dönemde çocuğun, vücudu ve duyu organlarının farkında olması ile ilgili olarak geliştirebileceği temel beceri ve kavramlar şunlardır.

1. Vücudun çeşitli kısımlarının isimlerini bilme
2. Vücudun fonksiyonlarını tanıyabilme ve yaşayan canlılarda ortak özellikleri anlayabilme (örneğin; yiyecek alındığı, boşaltım yapıldığı vb.)
3. Tüm insanların ortak fiziksel özelliklere sahip olduğu ancak görünüşlerinin farklı olduğunu anlayabilme (örneğin; farklı saç rengi, göz rengi vb.)
4. Tüm insanların yapabileceği şeylerin sınırlılıklarını anlayabilme. (örneğin; insanlar yürüyebilir, atlayabilir, uçamaz)
5. Bazı bakımlardan özürlü insanlarla empati kurabilme (örneğin; fiziksel bakımdan özürlü çocuklarla)
6. Vücudun doğumdan ölüme kadar fiziksel büyüme ve sürekli olarak değişme gösterdiğini anlayabilme.
7. Duyguları bilme; duygularını açıklayabilecek kelimeleri kazanabilme.

8. Yorgun, hasta vb. durumlarda vücudun sınırlılıklarını anlayabilme.

Kendinin farkında olmanın gelişimi, sadece vücudunun ve duyularının farkında olmanın gelişimi ile sınırlı değildir. Aynı zamanda, çocuğun duygularının farkında olmasını da kapsar.

Yıllardır Piaget'nin bulguları, okul öncesi çocukların ben merkezli olduğunu, bu nedenle de bir diğer kişi açısından düşünemediğini vurgulamıştır. Ancak, son yıllarda yapılan araştırmalar, üç ya da dört yaşındaki çocukların da diğer çocuklara ve yetişkinlere karşı empatik duygular ve anlayış gösterdiğini ortaya koymuştur. Çocuklara, öğretmenlerinin başı ağrıdığı ya da iyi olmadığı söylendiğinde daha sessiz kalmaya özen gösterdikleri gözlenmiştir.

Başarılı öğrenci için sağlıklı bir duygusal gelişim, yaşamsal bir öneme sahiptir. Çocuklara, duygularını keşfetme, açıklama ve paylaşımlarına yardım ederek hem kendilerini hem de başkalarını daha iyi anlamaları sağlanabilir.

Borke (1971), çocukların başkalarının duygularını anlayabildikleri ve onların görüşlerini paylaşabildiklerini bir başka deyişle yüksek düzeyde empati kurabildiklerini gözlemiştir.

Okul öncesi eğitim yıllarında gelişimine yardım edilmesi ve hızlandırılması gereken duygusal özellikler şunlardır:

a. Mutlulukları, üzüntüleri, kızgınlıkları, sevinçleri vb. duygularını tanımlayabilme, betimleyebilme ve hakkında konuşmayı kabul edebilme (Shields, 1985).

b. Duygular ve sosyal davranışlar arasındaki ilişkileri farkedebilme (örneğin; çocuk, birisine vurmanın karşısındakini kızdıracakını ve karşısındakinin de kendisine vurma olasılığını yükselteceğini bilmelidir.)

c. Başkalarının ihtiyaçlarına ve duygularına karşı duyarlı olabilme.

Çocuğun duygusal özelliklerinin farkında olmasını sağlayıcı nitelikte öğretme fırsatları okulda her zaman meydana gelebilir. Duyarlı öğretmenler bu fırsatları, hem çocuğun kendini hem de diğerlerini

anlamasında etkili bir şekilde kullanabilir. Sağlıklı duygusal gelişim, rahat, güvenli bir öğretme-öğrenme atmosferinde, öğretmenin çocuğun sıkılmasına ve sinirlenmesine neden olmayan fırsatlar hazırlamasıyla oluşur.

2. Sosyal Becerilerin Gelişimi

Sosyalleşme, doğumdan itibaren başlayan bir süreçtir ve çocuklar okul öncesi eğitim kurumuna gelinceye kadar birçok sosyal beceriyi ana-babalarından ve diğer yetişkinlerden öğrenirler. Ancak bir çok çocuk, okula geldiğinde evde kabul gören birçok sosyal beceri ve davranışının, okulda kabul görmediğini ya da okulda farklı biçimlerde davranılması gerektiğini keşfeder. Çocuk sadece okulda sosyal kabul gören davranışları öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda aile dışındaki yetişkinlerle ve kendi yaşlılarıyla etkili bir şekilde etkileşimde bulunma yollarını da öğrenir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında yetişkin müdahalesi olmaksızın çocukların bir arada özgürce oynama fırsatları olmalıdır. Böylece çocuklar; iş birliği yapmayı, karar vermeyi, kendilerini değerlendirmeyi ve grup etkileşimini takdir etmeyi öğrenirler. Akran grupları çocukların sosyal becerilerini besler ve kendilerini daha iyi anlamalarına yardım eder. Grup içinde ilişkiler karşılıklı saygıya ve iş birliğine dayalıdır. Çocuklar benzer duyguları, problemleri ve yaşantıları paylaştığından birbirlerini daha iyi anlayabilirler.

Acaba çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarında hangi tür sosyal becerilerini geliştirme ihtiyacındadırlar? Bu sosyal becerileri Curtis üç grup altında toplamıştır:

1. Dostluk kurma : Sosyal etkileşimin temellerini anlamayı sağlayabilecek yakın ilişkiler kurma.
2. İş birliği yapma ve gruptaki çatışmaları çözümüleme
3. Empatik becerileri kazanma : Karşısındakine şefkatli olma, özen gösterme ve sevgi duyma

2.1 Başkalarıyla Dostluk Kurabilme

Başkalarıyla iş birliği yapma ve çalışma yeteneği, üst düzeyde sosyalleşmiş toplumlar için en gerekli becerilerden birisidir. Çocuğun bu özelliği, birçok öğrenmenin meydana geldiği akran gruplarında kazanabilmesi için yetişkinlerin yardımına ihtiyaç vardır.

Dostluk kurma becerileri, çocukların sosyal olarak kabul edilebilen ve kabul edilemeyen davranışları birbirinden ayırt etme ve kabul edilen davranışları göstermesini kapsar. Örneğin; sürekli olarak arkadaşlarından oyuncakları almaya çalışan çocuk, bu davranışının sonucunda arkadaşları tarafından yalnız bırakılabileceğini anlayabilir.

Başkalarıyla yakın ilişki ve dostluk kurma ile ilgili diğer önemli bir sosyal beceri de bir gruba ait olmadaki kurallarla ilgilidir. Örneğin; çocuk, herhangi bir zamanda, hâlihazırda bir etkinliğe başlamış olan bir gruba katılmak isteyebilir. Bu durumda çocuk, başkalarını rahatsız etmeyecek ve kendisini de kabul edecekleri bir biçimde etkinliği nasıl bölceğini iyi bilmelidir. Aksi taktirde grup tarafından kabul edilmeyecektir. Bu tür sosyal becerileri geliştirmede yetişkinlerin rolü ne olmalıdır? Elbette geride durup hiçbir şey yapmamak değildir. Çocukların özelliklerini tanıyarak problemi çözme gücünde olan çocukların kendi kendine çözmelerine olanak verilmeli; gruba kabul edilmek için yardıma ihtiyacı olan çocuklara gruptakilerin empati duyması sağlanmalıdır. Çocukların birbirlerini anlamalarını sağlama yollarından biri, gruptaki çocukların her birinin hoşlandıkları, hoşlanmadıkları ve isteklerini birbirlerine açıklamalarıdır. Ancak fiziksel ve dil gelişimindeki farklılıklar nedeniyle akran grupları tarafından kabul edilmeyen çocuklar öğretmenleri tarafından destek ve anlayış görmelidir. Hartup (1979) tarafından yapılan bir araştırmada, arkadaşları tarafından yalnız bırakılan çocukların kendilerinden daha küçük çocuklarla bire bir oynamasının, daha sonra kendi yaşıt grubuna kabul edilmesini sağlayacak beceriler geliştirmesine yardım ettiğini göstermiştir. Bu durum öğretmenler tarafından, özellikle sosyal ve duygusal bakımdan olgunlaşmama nedeniyle çocukların sosyal becerilerini geliştirmede faydalı bir yol olarak kullanılabilir.

2.2 İş Birliği Yapabilme ve Çatışmaları Çözümleyebilme

Çocuk özellikle grubun bir parçası olmayı öğrenir ve grup bağılılığı için gerekli davranışları gösterir. Grup içinde kabul edilme yollarını, başkalarıyla dostluk kurmayı öğrenen çocuk, grup içindeki diğer kişilerin davranışlarını etkileme becerisini kazanabilecektir. Bu durum, çocukların kendilerinin ve başkalarının yaşamlarını anlamalarına yardım eder. Grup içindeki diğer çocukların davranışlarını etkileyebilmek için, çocuk başkalarını dinleme, görüşlerini sorma, karar verme sürecine diğerlerini katma gibi sosyal davranışları kazanmalıdır.

Sosyal bakımdan yeterli olan çocuk hem liderlik etmeyi hem de lideri izlemeyi kabul edecektir. Bu nedenle öğretmen, öğretme-öğrenme etkinliklerini düzenlerken her çocuğun zaman zaman lider, zaman zaman da lideri izleyen kişi olmasına dikkat etmelidir.

Çocukların diğerlerini etkileme çabaları, çoğunlukla grupta çatışmalara neden olabilir. Piaget, akran grupları içindeki çatışmaları, çocuğun "ben merkezli" düşünmesini en aza indirmek için gerekli faktörlerden birisi olarak görmektedir.

Öğretmenler ya da yetişkinler çocukların iş birliği ve çatışmalarını çözme becerilerini geliştirmelerine yardım etmek için aşağıdaki noktaları dikkate almalıdırlar.

a. Çocukların davranışları ile ilgili sınırlamaların, düzenlemelerin ve kuralların neden konduğunu anlamalarına yardım edilmelidir.

b. Çocuklara, çatışmaların nedenlerini tanımalarına yardım edilmelidir. Alternatif davranışlar ve onların sonuçlarında neler olabileceği gösterilmelidir. Örneğin; problem çözme durumlarında saldırgan ve şiddet içeren davranışların olumsuz sonuçları ile birlikte paylaşma ve anlaşmanın üstünlükleri tartışılarak ortaya çıkarılabilir.

c. Çocuğun, iş birliği kavramının içerdiği öğeleri tam olarak anlamasına yardım edilmelidir. Örneğin; bir problem çözmede ya da bir işi tamamlamada iki ya da daha çok kişinin birlikte çalışmasının ne kadar yararlı olduğunu çocuk yaşmalıdır, görmelidir, gözlemelidir.

2.3 Başkalarına Şefkatli Olma, Özen Gösterme ve Sevgi Duyma

Empati duyma, özen gösterme, ilgilenme ve sevme, sosyal becerilerin gelişmesine katkıda bulunan özelliklerdir. Bu kavramlar soyuttur ve çocuklar tarafından anlaşılması güçtür. Ancak çocuklar bu kavramları, çevresinde diğer insanlara karşı cömert, hoşgörülü, şefkatli davranan yetişkinlerden kolayca öğrenebilmektedir. Çünkü onlar, yetişkinlere saygı duyarlar ve onları gözleyerek öğrenirler. Bu nedenle, çocukların çevresinde model olabilecek insanlara sevgi ve şefkat gösteren, hoşgörülü, kendini karşısındakinin yerine koyarak duygularını paylaşabilen (empati) öğretmen ve yetişkinlerin bulunmasına ihtiyaç vardır. Ancak çocuğun bu modelleri sadece gözlemesi değil aynı zamanda çocukların birbirlerine şefkatli, cömert, sevgi dolu davranmaları için de öğrenme fırsatlarının yaratılması gerekir. Okul öncesi eğitim kurumunda bu özellikleri gösteren çocuklar pekiştirilmelidir. Şefkatli olmayı, özen göstermeyi ve sevgi duymayı kazandıran etkinlikler yoluyla çocuğun ahlâk gelişimi de hızlandırılabilir (Damon, 1997; Chandler, Boyes, 1982).

3. Kendi Kültürünün ve Diğer Kültürlerin Farkında Olma Becerisinin Gelişimi

Farklı alt kültürlere sahip bir toplumda yaşamaktayız. Ayrıca çocuk kitle iletişim araçlarıyla diğer kültürlerin de etkisi altında bulunmaktadır. Özellikle televizyon programlarının büyük çoğunluğunun Türkçe seslendirilmeleri nedeniyle, işlem öncesi dönemde bulunan çocuk kendi kültürü ve diğer kültürler arasındaki farkı da anlayamamaktadır. Piaget ve Weil (1951) altı yaşından önce çocukların kasaba, il, ülke gibi kavramlar arasındaki uzaysal ilişkileri anlayamadığını ortaya koymuştur. Ancak Goodman (1952) etnik farklılıklara ilişkin ön yargıların okul öncesi eğitim yıllarından itibaren geliştiğini gözlemiştir.

Dünyadaki ilişkilerin daha sıkı olduğu ve dünyanın küçüldüğü bir çağda yaşayan çocukların kendi kültürel özelliklerini anlamasına yardım etmek gerekmektedir. Aynı zamanda diğer ülkelerin kültürel özelliklerinin farkına varması sağlanarak, kültürler arasındaki benzerlik ve farklılıkları da görebilmelidir. Böylece çocuğun hem kendi kültürel özelliklerini tanıyıp benimsemesi hem de başkalarının yaşayış biçimine

saygı duyması sağlanabilecektir. Bu amaçla çeşitli kültürlere ait giyecekler, konutlar, müzikler, yemekler, bayramlar ve toplumsal yaşamı kapsayan eğitim durumları düzenlenmelidir.

Farklı kültürel özellikleri öğrenme, sadece değişik ülkelerin kültürel özelliklerini öğrenme ve saygı duyma değildir. Aynı zamanda, kendi toplumundaki çeşitli grupların yaşayış biçimindeki farklılıkları öğrenmeyi de kapsamaktadır. Örneğin her ailede ana-baba ve kardeşler aynı rollere sahip olmayabilir; her ailede ana-baba bir arada olmayabilir; herkes benzer akrabalara sahip olmayabilir. Çocuk bütün bu farklılıkların farkında olup, başkalarının yaşama biçimine saygı duymayı öğrenmelidir.

Toplumun yaşayış biçimini toplumun yaşamasına katkıda bulunan iş ve meslekleri öğrenmeyi de kapsamaktadır. Çocuklar düzenlenecek çeşitli öğretme-öğrenme etkinlikleriyle her mesleğin, toplumun ve bireylerin yaşamında nasıl vazgeçilmez bir öneme sahip olduğunu görebilir. Örneğin yerel postacı, çöpçü, sütçü, polis vb. yerlere ve yakındaki dükkânlara ziyaretler çocukların çeşitli meslekler hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olur. Televizyon nedeniyle çocuklar bombardımana tutulmakta ve birçok meslekleri tanımaktadırlar. Örneğin; doktor, hemşire, pilot vb. ancak onları anlayabilmeleri sınırlı kalmaktadır. Öğretmen okula gelebilecek kişileri davet ederek çocukların çeşitli meslekleri daha iyi tanımalarını sağlayabilir. Ayrıca çocuklar köy, kasaba ve şehirde yaşayanların yaşama biçimindeki farklılıkları da somut yaşantılar yoluyla öğrenmelidirler.

Okul öncesi eğitim döneminin sonunda çocuklar, sağlanan eğitim durumlarıyla, sadece ailesinin ve toplumun bir üyesi olarak değil, aynı zamanda daha geniş bir dünyanın parçası olarak yaşamayla ilgili kavramları kazanmaya başlamalıdır.

4. İletişim Becerilerinin Gelişimi

İnsan düşünce, duygu ve fikirlerini başkalarıyla hem konuşma dili yoluyla hem de müzik, hareket, drama ve resim yoluyla paylaşma yeteneğine sahiptir. Bu nedenle, okul öncesi eğitim kurumlarında da çocuğun bu yollarla iletişim gelişimine yardım edilmelidir.

4.1 Dil Becerileri Yoluyla İletişimin Gelişimi

Dil sadece bir iletişim aracı değil aynı zamanda bir düşünme aracıdır. Okul öncesi eğitim dönemindeki çocukların konuşmalarında bazı ses ve dil bilgisi hataları bulunabilir, fikirlerini açıklamada yanlışlık yapabilir, ancak bu dönemdeki çocukların konuşmaları büyük bir hızla gelişir. Dilin gelişimi büyük ölçüde, çocukların hem konuşma hem de dinleme alıştırmaları yapmalarına bağlıdır. Okul öncesi dönemde çocukların doğru bir dil yapısına sahip olmalarında, düşünme yollarının farkına varmalarında ve kendi yaşantılarını yorumlamalarında, iyi yetişkin modellerle etkileşimde bulunmaları vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

Her çocuk, farklı dil becerileri ve yaşantılarıyla okula gelmektedir. Bazı çocuklar uygun dil becerilerine sahip olmakla birlikte, kendilerine olan güvensizlikleri nedeniyle, dil yetersizlikleri varmış gibi algılanabilirler. Wells (1981), Tizard ve Hughes (1984)'in yaptıkları çalışmalarda, çocukların evde, okul ortamından daha çok ve daha etkili konuştuklarını ortaya koymuşlardır. Ayrıca, Bruner (1980)'de çocuğun, kendi akran grubunda etkili bir öğretmen olduğunu, karmaşık problemleri yetişkinden daha tatminkar bir şekilde açıkladığını gözlemiştir.

Bu durumda öğretmen, okulda çocukların dili kullanma ve düşüncelerini açıklama yeteneklerini geliştirmek ve akıcılığını teşvik etmek için çocuklara yardım etmelidir. Bu amaçla şu noktalara dikkat edilmelidir. Belki de dil gelişimini teşvik etmede en önemli faktör sınıf atmosferidir. Rahat, yaşantıların paylaşılmasını vurgulayan bir ortamda, çocuk konuşmaları başlatabilecek ve katılabilecektir. Her şeyi yönlendiren, müdahale eden bir öğretmen çocukların kendilerini ifade etmelerini engelleyebilir.

Çocukların dil becerilerinin gelişiminde a) Çocukları dinleme, b) Çocuklara hakkında konuşmaları için materyaller verme, c) İkili ya da daha büyük gruplarda kendileri ile ilgili konuşmayı teşvik etme d) Başkalarını dinlemeleri için fırsatlar sağlama ve e) Açıklamaları anlamlarına yardım etme önemli etkinliklerden bazılarıdır.

4.2 Müzik, Hareket ve Dans Yoluyla İletişim Becerilerinin Gelişimi

Dil gelişiminden çok önce, çocuklar duygularını, isteklerini vücut ve yüz hareketleri (jest ve mimikler) yoluyla açıklayarak sözel olmayan iletişim kurmaktadır. Çocuklar okul öncesi eğitim kurumuna geldiğinde, dili yetişkine yakın bir şekilde öğrenebilirler, ancak buna rağmen iletişimin büyük bir bölümü sözel değildir. Bu yaşlarda, duyguların açıklanması sözel tepkilerden çok, motor tepkilerdir.

Gerçekte, aile gibi yakın ilişkilerde bulunan bir grup insan, birbirlerinin sözel olmayan iletişim formlarını anlamaya ihtiyaç duyar. İnsanlar jest ve mimikleriyle sadece duygularını değil, fikirlerini ve isteklerini de açıklarlar. Aile içinde olduğu kadar, çocuklar, okulda etkileşimde bulunduğu akranları ve yetişkinlerle sözel olmayan davranışlarına da anlam vermeyi, iletişim kurmayı öğrenmek zorundadırlar. Çocuğun başkalarının duygu ve düşüncelerini anlayabilmesi için jest ve mimiklerinin ne anlama geldiğini bilmesi gerekir. Bu amaçla okul öncesi eğitim kurumlarında sağlanan öğrenme fırsatları, çocuklara, hangi davranışların hangi anlama geldiğini kazandırmalıdır.

Okul öncesi eğitim kurumunda çocuğun yüz ve vücut hareketlerini anlamlandırarak başkalarının duygu ve düşüncelerini anlaması için; öğretme-öğrenme ortamlarını hazırlamak ve çocuğun kendini açıklaması için de fırsatlar yaratmak gereklidir.

Geleneksel olarak, eğitim programında duygu ve fikirlerin hareketlerle açıklanmasından söz edildiğinde akla ilk müzik gelmektedir. Müzik ve hareket yoluyla çocuğun kendini açıklaması, ona zevk verdiği gibi duygusal bakımdan rahatlaması için de fırsatlar yaratmaktadır. Müzikle hareket etme, çocuğun başka bir yolla kazanamayacağı, tatmin edici duygusal yaşantılar kazanmasına ve vücudunun tümünü kullanmasına olanak vermektedir. Ayrıca müzik, farklı kültürlerden gelen çocuklar için ideal bir ortak iletişim aracı olabilir. Okul öncesi eğitim döneminde çocuklar farklı ülkelerin halk danslarını ve müziklerini öğrenmek için henüz yeterli olgunlukta olmamakla birlikte, çeşitli türdeki müziği ve dansı hissetmek için yeterlidirler.

Çocuklar, sadece müzik dinlemeye değil, aynı zamanda kendi ses ve ritim özelliklerini keşfederek kendi müziklerini yapmaya da teşvik edilmelidirler. Ayrıca müzik ve hareketlerle yakından ilişkili olan drama, dramatik oyun, okul öncesi eğitim programında temel etkinliklerinden biri olarak iletişim becerilerinin geliştirilmesinde işe koşulmalıdır.

Çocuklar müzik, hareket, drama yoluyla duygularını, düşüncelerini ve isteklerini diğerleriyle paylaşabilirler, iletişim kurabilirler. Öğretmenin rolü ise, çocukların kendilerini açıklamalarında güven ve beceri kazanmalarına yardım edecek etkili yaşantıları sağlamaktır.

4.3 Sanat Yoluyla İletişim Becerilerinin Gelişimi

Çocuklar çok küçük yaşlardan itibaren kağıdı karalamaktan büyük zevk alırlar. Bu çağda çocuklar herhangi bir şeyi temsil etmeye çalışmazlar, sadece bu davranışlarından ve çevrelerindeki etkinliklerden zevk aldıkları için devam ettirirler. Lowenfeld ve Brittain (1975) tarafından bu döneme "**karalama dönemi**" adı verilmektedir. İlk temsil özelliği taşıyan resimler, dört yaş civarında gözlenmektedir. Ancak, çevresinde zengin pastel, boya kalem vb. materyaller bulunan çocuklar bu döneme daha erken girebilirler. Lowenfeld bu dönemi "**şema öncesi dönemi**" olarak adlandırmıştır. Genel olarak yedi yaşına kadar sürmektedir. Piaget'in "**işlem öncesi dönemi**" ile aynı zamana rastlamaktadır. Çocuklar sembolik temsili geliştirmeden önce yetişkinlerin, çocuğa bazı şeyleri nasıl çizeceğini öğretmeye çalışması, çocuğu kızdıracak ve bıktıracaktır. Ancak çocuk kendi istediğini gerçekleştirebildiği zaman, bu etkinlikte daha uzun zaman harcayacak; aynı konuyla ilgili başkalarına anlamlı gelmese bile kendisi için pek çok şey ifade eden resimler çizecektir. Çocuk "**şema öncesi dönemde**" resimleri hakkında konuşmaya isteklidir ve duygularının, düşüncelerinin temsilcisi olan resimler yaptığının farkındadır. Çevresindeki dünyayı sembolik olarak temsil etme yeteneği, çocuğun düşünmesinde büyük bir adım, çok temel ve önemli bir beceridir.

Çocukların; kil, çamur, plastrin gibi üç boyutlu materyalleri kullanmaları da değişik gelişim aşamalarını izler. Önce sadece materyale dokunmaktan, sıkıştırmaktan başlayarak daha sonra şekil vermeye geçer.

Sanat yoluyla iletişim, çocukların yeni fikirlerini ve hissettiklerini açıklamalarını sağladığı gibi, öğretmenin çocuğu, en iyi tanıma yollarından birisidir. Duygusal bakımdan baskı altında olan çocuklar için sanatın iyileştirici özelliği çok önceden kabul edilmiştir. Çocuk çizerek, boyayarak ya da yoğurma materyalleriyle etkinliklerde bulunarak bazı baskılarını da hafifletmektedir.

Çocukların duygu ve düşüncelerini açıklamalarını sağlamak için şu etkinlikler sunulabilir:

1. Pastel boylarla, tebeşirle, tükenmez kalemle, kurşun kalemle çizme, resim yapma.
2. Fırçayla, parmaklarla ya da ayaklarla boyama.
3. Kil, çamur, seramik, plastrin vb. malzemeye şekil verme.
4. Yapraklar, deniz kabukları, taşlar vb. kullanarak kolaj çalışması yapma.

Bu etkinlikler yoluyla çocuk başkalarıyla iletişim kurabilir, daha çok kendine güvenebilir ve yaratıcılığı da gelişebilir.

Bütün bu etkinliklerde öğretmenin yaşamsal rolü vardır. Çocuklar yetişkin baskısı ve müdahalelerinden uzak olmalıdır. Ancak, isterse, çalışmalarını öğretmenleriyle paylaşabilirler. Öğretmenler sık sık teknik bilgiler vermek için çocukların çalışmasına karışmamalıdır. Sanat yoluyla etkili bir iletişim, ancak rahat, güvenli bir ortamda oluşur. Bunun için öğretmenin çocukların ihtiyaçlarının farkında olması ve onlara karşı duyarlı olması gerekir.

5. Algısal ve Devimsel Becerilerin Gelişimi

Son yıllarda bazı okul öncesi eğitim kurumlarının, çocukların devimsel ve fiziksel gelişmelerinden çok bilişsel gelişimlerine önem verdiği görülmektedir. Bunun nedeni de çocukların motor becerilerini geliştirmek için yeteri kadar zamana sahip oldukları ve eksersiz yaptıkları gösterilmektedir. Acaba çocukların yeteri kadar zamana sahip olmaları her zaman devimsel becerileri geliştirir mi? Sürekli televizyon karşısında oturan ya da apartman dairesinde davranışları sınırlanan çocukların hareket gelişimleri kendiliğinden oluşur mu?

Gallahue (1982), çocuğun devimsel yeteneklerinin geliştirilmesinde düzenli sistemli nitelikli öğretme-öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyulduğunu ve çocuğun eksersizlerine rehberlik edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Devimsel hareketler, kaba devimsel hareketler ve ince devimsel hareketler olmak üzere iki grupta toplanmaktadır. Kaba devimsel hareketler, yürüme, koşma gibi vücudun büyük kaslarının çalışmasını kapsayan hareketlerdir. İnce devimsel hareketler ise kesme, yazma vb. gibi vücudun küçük kaslarının koordinasyonunu gerektiren hareketlerdir. O halde okul öncesi eğitim yıllarında çocukların temel devimsel becerileri nasıl geliştirilmelidir?

5.1 Büyük Kasların Kullanımıyla İlgili Beceriler

Yürüme : Çocuğun yürümesi genellikle 3 ya da 4 yaşına kadar yetkinleşir. Çocuk geriye doğru, yanlara doğru ve bir çizgi üzerinde yürüyebilir. Bu amaçla parmak uçlarında ve çizgi boyunca yürüme alıştırmaları yaptırılabilir gibi oynadığı oyunlar içinde bunu kendiliğinden yapma fırsatları da yaratılabilir.

Tırmanma : Tırmanma, yürümenin gelişimiyle ilişkilidir. Kendi başına ayakta durmadan önce çocuk yukarı doğru tırmanmaya kalkışsa da merdivenlerden çıkma davranışı 4 hatta 5 yaşlarına kadar mükemmel hale gelemeyebilir. Okul öncesi eğitim kurumlarında tırmanma aletleri bu becerilerin geliştirilmesi için faydalı araçlardır.

Koşma : İyi bir koşma becerisi kazanma, çocuğun fiziksel etkinliklere katılmasını ve akranları tarafından daha kolay kabul edilmesini sağlamaktadır.

Atlama : Yüksek ve uzun atlamada okul öncesi eğitim yıllarında kazandırılması gereken temel becerilerdir. Bir çizgi boyunca yapılacak atlamalar ya da konulacak blokların üstünden atlamalar çocuklara hem zevk vereceği gibi hem de bu beceriyi kazandıracaktır.

Ayrıca tek ayağı üstünde sıçrama, sıçrayarak yürüme, gallop koşusu (dört nala koşma) vb. beceriler de okul öncesi yıllarında kazandırılması gereken büyük kasların kullanımıyla ilgili becerilerdir.

Yukarıdaki hareketlerin yapılması büyük ölçüde çocuğun dengecinin gelişimine bağlıdır. Denge iki türdür. Bunlar vücudun dururken dengeli olması ve hareket halinde iken dengeli olmasıdır. Vücudun tam olarak dengeye ulaşması, diğer devimsel becerilerde olduğu gibi ilkokul yıllarına kadar tam olarak gerçekleşemez.

Okul öncesi eğitim yıllarında yapılması gerekli diğer kaba devimsel beceriler de; atma, yakalama, havada olan bir şeye vurma, hareket eden bir şeye vurma, bir şeye vurarak zıplamaktır.

5.2 Küçük Kasların Kullanımıyla İlgili Beceriler

Bu beceriler, genellikle el-göz koordinasyonunun gelişimini gerektiren becerilerdir. Bu becerilerin gelişimini hızlandırmak için, çocuğun şu etkinlikleri yapmasına olanak hazırlanmalıdır: Özellikle düğme ve fermuarları kullanarak giyinme-soyunma; dişlerini temizleme; çatal-bıçak kullanarak beslenme; küçük blokları, parçaları birleştirme, marangozluk ve yemek pişirme için araçları kullanma, masa hazırlama; pastel boya, kalem, tükenmez kalem, fırça vb. kullanma; makas kullanma; küçük hayvanları incitmeden tutma; dikey, yatay çizgiler, daire, kare, üçgen vb. şekiller çizme ve kopya etme; suyu bir kaba doldurma, boşaltma; iğneye iplik geçirme ve dikme.

Yukarıdaki etkinlikler çocukların zevk alarak yapmasını sağlayacak biçimde düzenlendiği takdirde çocuk, sebat gösterecek ve belirlenen davranışları kazanabilecektir.

5.3 Algısal-Devimsel Becerilerin Gelişimi

Genel olarak algısal gelişimin, çocuğun bilişsel gelişiminde önemli rol oynadığı ve okul öncesi ve ilkokul yıllarında büyük bir gelişme gösterdiği konusunda bir görüş birliği vardır. Aynı zamanda çocuğun hareket gelişiminin algısal gelişimin de devimsel gelişime yardım ettiği de bir gerçektir.

Algı; bireyin, kendi dışında meydana gelen şeylerin anında farkında olmasını sağlayan bir süreçtir. Bu da değişik duygu organları yoluyla dış dünyadan alınan bilgilerle sağlanabilir. Bu nedenle okul öncesi

eğitim kurumlarında, çocukların görme, işitme, dokunma, koku alma, tat alma gibi duyu organlarını kullanmalarını gerektiren ve hassasiyetlerini artırmayı sağlayan önemli yaşantılarının düzenlenmesine ve kazandırılmasına ihtiyaç vardır.

6. Analitik (zmleyici) Düşünme ve Problem zme Becerilerinin Gelişimi

Çocuklar harika düşünürlerdir ve düşünmekten de zevk alırlar. Bu dönemdeki çocukların bilişsel gelişimi, Piaget' ye göre işlem öncesi dönemde olmakla birlikte renmek için yüksek düzeyde güdülenmiş ve araştırıcıdırlar. Çocuğun düşünmesi algılarıyla sınırlıdır, sadece gördüğü Şeye inanır ve objelerin de baskın olan görüntüsünde odaklaşır. Bir noktada odaklaşması, objenin değişik yönlerini gzlemesini engeller. Bu durum çocuğun sadece fiziksel bilgi kazanmasına neden olur. Ancak fiziksel bilgi de mantıklı düşünmenin gelişimi için ön koşuldur.

Çocuğun bu dönemde mantıklı olarak düşünememesi demek yetersiz düşünür olduğunu göstermez. Aksine, mantıksal düşünmenin temellerini atan etkinlikleri yapmaktadır. Yani keşfetmekte, araştırmakta, soru sormakta, karşılaştırma yapmakta ve zıtlıkları bulmaktadır. Çocukların bir durumu analiz edebilen ve problem çözebilen mantıklı düşünürler haline gelebilmesi için çocukların problem kavramını anlaması gerekir. Problem, meydana gelen sonucun, beklenen sonuçtan yetersiz olması Şeklinde tanımlanabilir. Çocuğun bir durumun problem olduğunu anlayabilmesi için beklenen durumun ne olduğunu yaşayarak kazanması gerekir. Örneğin, ocuğun bir sulu boyanın gereğinden fazla sulu olduğunu söyleyebilmesi için daha önce normal sulandırılmış bir sulu boya ile çalışması gerekir. ocuk ancak böyle bir yaşantı kazanmışsa problemi tanıyabilir ve nedenlerini analiz edebilir. Eğer böyle bir yaşantı kazanmamışsa problemin farkında olmaz.

Problem zme, merak etme ve araştırmacı olmayı içerir. Bu nedenle çocuklar doğal problem zcdrler. Öğretmenlerin yapması gereken Şey ise uygun eğitim yaşantıları düzenleyerek, çocukların bu özelliklerini zenginleştirmektir.

Çocukların mantıklı düşünürler haline gelmeleri için gerekli olan bilişsel beceriler nelerdir?

6.1 Gözlem Becerileri

Okul öncesi eğitimin öncüleri, çocukların gözlem becerilerine çok önem vermişlerdir. Ancak sadece bazı şeyleri gözleme olanağı vermek değil, aynı zamanda gözlemin nasıl yapılacağını öğretmek de gereklidir. Bu konuda öğretmen model olarak, herhangi bir duruma, olaya, nesneye nasıl bakmaları, gözlem sırasında nelere daha çok dikkat etmeleri gerektiği konusunda çocuklara rehberlik etmelidir.

Çocukların diğer bilişsel becerilerinin, psiko-sosyal davranışlarının ve devimsel becerilerinin gelişimi büyük ölçüde gözlem becerilerinin gelişimine dayalıdır. Çocukların başlangıçtaki gözlemleri, objelerin, olayların bir yönünde odaklaşmakta ve bu bakımdan sınıflama eğilimindedirler. Daha sonra ise objelerin, olayların çok çeşitli yönleri ve daha karmaşık özelliklerini de gözleyebilmekte ve gruplamaktadırlar. Bu nedenle çocuklara, yetişkinlerin, diğer çocukların, çevresindeki değişik objelerin özelliklerini gözlemesi, betimlemesi için araştırma olanakları hazırlanmalıdır. Çözüm sonuçlarını kullanarak biçimlerine, büyüklüklerine, fonksiyonlarına, kokularına, seslerine, yumuşaklıklarına vb. göre sınıflamaları, benzerlikleri, farklılıkları bulmaları sağlanabilir. **Gelecekte araştıran, keşfeden bireyler yetiştirmenin temelleri çocuklarda gözlem becerileri geliştirilerek atılabilir.**

6.2 Sıralama Becerileri

Sıralama, objeleri belli bir yönü bakımından mantıksal bir sıraya dizmeyi kapsamaktadır. Yani, objeleri belli bir özelliği bakımından birbiri ile karşılaştırıp uygun yere yerleştirmektir. Öğretmenin buradaki görevi, çocuklara bu tür karşılaştırmalar yapacağı fırsatlar vermektir. Çocuklar sıralama becerisini kazanırken aynı zamanda uygun sözcükleri kullanmayı da öğrenirler (örneğin; uzun, daha uzun; büyük, daha büyük; ekşi, tatlı; açık sarı, koyu sarı; pürüzlü, pürüzsüz vb.). Ayrıca, sadece bir tek özellik bakımından objeleri dizmek değil aynı zamanda ilişkili objeleri birbiri ile eşleştirerek de sıralayabilirler (örneğin; tencereleri büyüklük sırasına koyarken, büyüklüklerine uygun kapaklarını da bulabilirler).

6.3 Sayı Becerileri

Son yıllarda çocukların sayı kavramını nasıl kazandığı konusunda önemli tartışmalar olmakla birlikte, çocukların sayının anlamını kazanmadan önce sayma, eşleme, gruplama, karşılaştırma ile ilgili yaşantıları kazanmalarının gerektiği konusunda bir görüş birliği vardır. Piaget'ye göre, çocuğun herhangi bir matematiksel işlemi anlayabilmesi için önce birebir eşleme yapması ve sayı korunumunu kazanması gerekir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar sayı korunumunu kazanmamış olmakla birlikte iki tür objeyi birebir eşleyerek sayabilirler.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar, önce sadece yetişkinleri taklit ederek sayı sayabilirler, ancak çocuğun birebir eşleme yapması için fırsatlar hazırlayarak sayıyı kavramasına yardım edilmelidir (Örneğin; masadaki her tabağın yanına bir kaşık koymasını ve saymasını sağlamak vb.). Ayrıca daha sonra, az, çok, daha çok gibi miktarları karşılaştırmasını sağlayacak fırsatlar yaratmakta sayı kavramını geliştirme bakımından önemlidir.

6.4 Uzay Becerileri

Okul öncesi eğitim döneminde uzay kavramı çok az gelişmiştir. Uzay kavramı, objelerin uzayda (mekânda) ne kadar birbirine yakın, ne kadar ayrı, ne kadar uzak olduğu ile ilişkilidir ve çocuğun uzayı anlamasının temellerini teşkil etmektedir. Çocuklar; uzayı aktif olarak keşfederler ve bu arada da uygun sözcükleri kullanmayı öğrenirler. **Çocukların uzay kavramını geliştirmelerine nasıl yardım edilebilir?** Çocuklara, birbirine takılan, çıkartılan materyaller, oyuncaklar, eşyalar verilerek, birbirine uyanları bir araya getirmesi, takması, çıkarması sağlanarak yardım edilebilir. Bu etkinlikler aynı zamanda çocuğun küçük kas gelişimine de yardım edebilir.

Ayrıca çocukların objeleri değişik yönlerden gözlemesi ve yerlerini belirlemesi sağlanarak gözlem ve uzay becerilerinin gelişimine katkıda bulunmak mümkündür. Bunlardan başka öğretmen çocuğun uzayla ilişkili sözcükleri anlamlı olarak kullanmasını sağlayacak öğretme-öğrenme etkinlikleri de düzenleyebilir (Örneğin; orada, altında, üstünde, arasında, yanında, gerisinde vb. sözcükleri kullanabileceği etkinlikler).

6.5 Zamanın Farkında Olma Becerisi

Bir zamanda meydana gelen olayların sırasını hatırlama olayları uygun sıraya koyma becerisini kapsar. Dört yaşına gelen bir çocuk henüz sürekliliği anlayamaz. Yani bir olayın şimdiden önce meydana geldiğini ve şimdiden sonra da devam edeceğini anlamakta güçlük çekebilir. Bu nedenle öğretmenler, çocukların zamanla ilgili yanıtlarını olağan karşılamalıdır. Zamanın farkında olma becerisinin gelişimine yardım edebilmek için, çocuğun geçmişte, şimdi ve gelecekte meydana gelmiş ve gelecek olayları betimlemesi teşvik edilebilir. Yaşamındaki önemli olayları açıklaması sağlanabilir. Mevsimsel değişimler tartışılabilir. Verilen belirli bir zaman içinde bir başka etkinliğe geçileceği uyarılabilir. Bu ve benzer etkinliklerle çocukların zamanla ilgili sözcükleri anlamına uygun şekilde kullanmalarına yardım edilebilir.

6.6 Basit Neden- Sonuç İlişkilerini Anlama

Neden ve sonuç ilişkilerini anlama, ayrıştırıcı düşünme ve problem çözme becerileri ile yakından ilişkilidir. Çocuklar herhangi bir şeyin nasıl çalıştığını, neden böyle çalıştığını, herhangi bir olayın nasıl meydana geldiğini, niçin meydana geldiğini öğrenmek isterler. Bilimsel davranışların bir çoğunu kazandırmak için okulöncesi eğitim çocuğunun yüksek güdülenmişlik düzeyi ve merakı etkili bir şekilde işe koşulmalıdır. Çocukların basit neden-sonuç ilişkilerini anlamasına yardım etme, kendi kendine soru sormasını bilen, araştıran, sorularını kendi kendine cevaplayabilen bireyler olarak yetişmelerini sağlayacaktır.

Sonuç olarak; düzenlenecek çeşitli eğitim durumlarıyla çocukların analitik düşünme ve problem çözme becerilerinin gelişimi hızlandırılabilir.

Bu amaçla düzenlenecek öğretme - öğrenme ortamında;

1. Çocuğun merak duygusu geliştirmelidir,
2. Çocuğun gerçek problemlerle karşılaşması ve problemi çözme alıştırmaları yapması sağlanmalıdır,
3. Çocuğun yaptığı etkinliklerden zevk alması sağlanmalıdır.

7.0 Yaratıcılık ve Estetik Becerilerin Gelişimi

İçinde bulunulan bilgi çağı, problemlere yeni bir bakış açısıyla bakabilen, yaratıcı ve aynı zamanda çevresindeki güzelliklere karşı duyarlı, onların farkında olan bireylere gereksinim duymaktadır.

Okulda çocukların yaratıcılık ve estetik özelliklerinin gelişimine yardım edebilmek için çok değişik fikirleri kabul eden, değişik buluşları özendiren ve çevresindeki dünyanın güzelliklerini görüp takdir edebilen öğretmenlere ihtiyaç vardır. O halde öğretmen yaratıcı ve estetik özellikleri ile çocuklara olumlu model olmalıdır.

Çocuklarda yaratıcılık ve estetik özelliklerin geliştirilmesinde, başkaları tarafından oluşturulan eserler hakkında konuşma, tartışma, onları anlamasını sağlama gibi davranışlar önemli bir rol oynamaktadır. Ancak estetik özelliklerin farkında olma, sadece çevresindeki güzelliklere pasif olarak tepkide bulunmayı değil, aynı zamanda kendisi ve çevresini güzelleştirmeye öncülük etmeyi de kapsamaktadır.

Çocuğun yaratıcılık ve estetik özelliklerinin geliştirilmesinde, sanat çalışmaları (kalemlerle, boylarla, yoğurma maddeleriyle, artık materyallerle, küçük bloklarla vb. çocuğun özgürce yapacağı çalışmalar), müzik çalışmaları (müzik dinleme, sesleri keşfetme, ritim tutma, şarkı söyleme, müzik aleti kullanma, çeşitli sesler oluşturma vb. etkinlikler), yaratıcı dans, hareket, drama, dramatik oyun gibi etkinlikler, şiir ve tekerleme dinleme, söyleme, oluşturma gibi etkinlikler yaşamsal bir öneme sahiptir. Bu etkinliklerin, çocuğun yaratıcılık ve estetik özelliklerini geliştirebilmesi için temel koşul ise, çocuğun öğretme-öğrenme ortamında kendisini rahat, özgür hissetmesi ve yaptığı etkinlikten zevk almasıdır.

Sonuç olarak, yukarıda yedi alan hâlinde sunulan yeterliliklerin (özelliklerin), okul öncesi eğitim döneminde hazırlanacak eğitim programlarıyla sağlıklı bir şekilde kazandırılması, ileride kendini yeterlikleri ve yetersizlikleri ile tanıyan ve kabul eden, başkalarıyla etkili iletişim ve dostluklar kurabilen, merak eden, araştıran, bulan, yaratıcı ve güzelliklerin farkında olabilen; kısaca kendisiyle ve çevresindeki dünyayla barışık olarak yaşayan mutlu yetişkinlerin temellerini oluşturacaktır.

ANA SINIFI PROGRAMININ KULLANILMASI

Konu öğretimini esas almayan gelişimsel nitelikteki hedeflerin yer aldığı bu program, öğretmenin ihtiyaçlara göre planlamalar ve uygulamalar yapmasına fırsat veren, yaratıcılığı ve esnekliği vurgulayan bir programdır. Öğretmenin kullandığı programın dayandığı ilkeleri doğru anlaması ve uygulamalarını buna göre yapması eğitim amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için temel koşuldur.

Ana Sınıfı Programı'nın kullanılmasında dikkat edilecek hususlar aşağıda bazı sorulara cevap bulunabilecek şekilde açıklanmıştır.

Hangi hedefleri ne zaman plânıma almalıyım?

Bu programdaki hedefler, aşamalılık ilkesine göre sıralanmamıştır. Bu nedenle, hangilerinin önce veya sonra alınacağına ilişkin bir sınırlama yoktur. Ayrıca hedefler konu öğretimine dayalı olmadığından, eğitim programının en başında belirtilmiş olanların önce, diğerlerinin ise daha sonraki günlerde veya haftalarda alınması söz konusu değildir. Örneğin; Ana Sınıfı Programındaki hedeflerin en başında yer alan “Kendisinin Farkında Olmanın Gelişimi” ile ilgili hedeflerle, daha sonra yer verilen “Bilişsel Becerilerin Gelişimi” ile ilgili hedefler çocukların gelişim özelliklerine göre aynı zaman dilimi içinde kazandırılabilir. Öğretmen farklı gelişim hedeflerini aynı zaman dilimi içinde bir arada alarak, birbirini destekleyebilecek davranışları daha kolay kazandırmanın yollarını arayabilecektir.

Öğretmen programdaki hedefleri aylara veya haftalara bölüş-türmeden, yıl içinde gereken zamanlarda ele almalıdır. Başka bir deyiş-le; Ana Sınıfı Programında bulunan otuz dokuz hedeften on tanesini eylül, ekim, kasım, diğer on tanesini aralık, ocak, şubat aylarına, geri kalanını da aynı yaklaşımla diğer aylara yerleştirecek şekilde bölüntüye gidecek bir düzenleme yapmamalıdır. Ayrıca, hangi hedeflerin ne zaman ele alınacağı katı sınırlamalarla belirlenmemeli, yıl içindeki gereksinimlere göre kararlaştırılabilir.

Diğer taraftan, toplum bireylerinin ortaklaşa paylaştığı özel günler ve haftalar, olaylar ya da çocuğun yaşamını ilgilendiren güncel durumlar, hedeflere karar verirken fırsatlar olarak değerlendirilebilmelidir.

Hangi hedeflere öncelik tanımalıyım?

Programda, ele alınan yaş grubundaki çocukların gelişimsel özelliklerine uygun hedeflere yer verilmiştir. Bu nedenle hepsi aynı derecede önemlidir. Öğretmen bir yıl içerisinde bu hedeflerin tümünü dengeli bir şekilde plânlarına almalıdır. Bu genel ilkeye rağmen, öğretmen çocukları tanıyarak, daha yetersiz oldukları davranışlara göre bazı seçimler yapabilir. Buna göre, üst sosyo-ekonomik çevreden gelen çocukların devam ettiği okulda görev yapan bir öğretmen ile yetersiz koşullardan gelen çocukların devam ettiği bir okulda görev yapan öğretmenin daha sık yer vereceği farklı hedefler olabilir. Örneğin; bir sınıfta Türkçe'yi iyi kullanamayan, çevresine karşı yeterli düzeyde duyarlı olmayan, özbakım becerileri yönünden geri çocuklar çoğunlukta ise öğretmen bunlarla ilgili hedeflere öncelik ve ağırlık verebilmelidir. Kendi eşyalarını iyi kullandığı halde ortak kullanım gerektirenleri kırıp-döken çocukların çoğunlukta olduğu bir sınıfta, kendi eşyasını temiz-düzenli kullanmayı öne alan hedefler yerine sosyal becerileri vurgulayanlara öncelik tanıyabilmelidir.

Bir günde kaç hedef alabilirim?

Okulun tam veya yarım gün eğitim vermesine göre çocuk yaklaşık dört ile sekiz saat okulda kalmaktadır. Oldukça uzun sayılabilecek bu sürede birçok okul öncesi eğitim etkinliğine yer verilmektedir. Oyun, sanat, el işi, özbakım, dil, müzik, okuma-yazmaya hazırlık, fen-doğa vb. çeşitli şekillerde adlandırılan bu etkinliklerin yapılmasının temel amacı, çocuğun çok yönlü gelişimine katkıda bulunmaktır. Kendine özgü içerikleri olan bu etkinlikler birden fazla hedefe ulaşabilmek için öğretmene uygun fırsatlar verir. Öğretmen bu yüzden planına birden fazla hedef almalıdır. Günlük plâna alınacak hedef sayısının birden fazla olmasının gerekçesi yalnızca etkinliklerin çeşitliliği ile açıklanamaz. Tek bir etkinlik süresince dahi birden çok hedefe aynı zamanda yer verilmesinin asıl nedeni; özel bir gayret harcanmasa bile, çeşitli davranışların birbiri ile ilgili olarak bir arada bulunmasıdır. Hedefler ve hedef davranışlar birbi-

rinden kopuk bir şekilde ve tek tek yer almazlar. Bir davranış başka hedefleri yansıtan diğer davranışlarla bir arada ve onlarla kenetli biçimde yer alır. Örneğin Anasınıfı Programında bulunan **“Türk Toplumunu”nun ve diğer toplumların kültürel özelliklerini kavrayabilme**” hedefine ilişkin davranışları kazandırmaya çalışırken, plânlanmamış olsa da; **“Belli durumlarla ilgili neden-sonuç ilişkilerini kurabilme”**, **“Toplumsal yaşamın nasıl sürdüğünü anlayabilme”**, **“Duyguların yaşamdaki önemini kavrayabilme”**, **“Atatürk’ün Türk Toplumunu için önemini kavrayabilme”**, **“Belli bir durumda gözlem yapabilme”** gibi hedeflerin kapsamında bulunan bazı davranışlar kendiliğinden eğitim ihtiyacı olarak ortaya çıkabilir. Öğretmen bu nedenle aynı eğitim durumlarına bağlı olarak ortaya çıkabilecek bu türden birbirini destekler nitelikteki birden fazla hedefi rastlantıya bırakmadan plânlayabilmelidir. Böylece bir taşla birkaç kuş vurarak ve istenmedik öğrenmeleri kontrol altında tutarak eğitimde ekonomikliği artırabilmelidir.

Öğretmenin bir gün için birden fazla hedef belirlemesi, eğitim programındaki bütün hedeflerin günlük plâna aktarılması anlamını taşımaz. Hedeflerin rahatlıkla birbiriyle ilişkilendirilebileceği ve hepsinin vazgeçilemeyecek kadar önemli olduğu düşüncesiyle çok sayıda hedef alınması uygulamaları güçleştirmenin yanı sıra, oldukça yapılandırılmış bir yaklaşımı da beraberinde getirir. Öğretmen bu nedenle gerçekten kazandırabileceği kadar hedefe yer vermeli, daha sonraki planlamaları için ertelediklerini diğer günlerde alarak dengeyi sağlamalıdır. Bir günde yer verilecek hedef sayısına ilişkin kesin rakamlar olmadığına göre, her gün aynı sayıda hedef alınması gibi bir kural da gerekmemektedir. Ayrıca, okul öncesi eğitim döneminde, aynı hedefler değişik zamanlarda değişik konularla, değişik etkinliklerle ve değişik düzenlemelerle kazandırılmaya çalışılmalıdır.

Hangi hedefleri bir arada alabilirim?

Öğretmen buna karar verirken değişik alanlardaki gelişim ihtiyacını göznetmelidir. Örneğin bir gün için sadece bilişsel alanın bütün hedeflerini almak yerine; sosyal, duygusal, bilişsel, dil, psiko-motor hedeflere yer verebilmelidir. Ancak bir gün bilişsel, diğer bir gün duyuşsal, başka bir gün ise sadece sosyal becerilerin geliştirilmesine yönelik hedefler şeklinde bir bölüntüye gidilmemelidir.

Bir günde değişik gelişim alanlarına ait hedeflerden birden fazla alınabilir. Daha önceki açıklamalarda da vurgulandığı gibi, doğal olarak bir arada bulunan ve birbirinden ayrılması mümkün olmayan davranışları kapsayan hedeflere aynı günde yer verilebilir. Öğretmen bu hedefleri aynı zamanda ele aldığında bazı etkinlikler ve eğitim durumlarıyla daha kolay kaynaştırabilme imkanını yakalayarak eğitimi verimli hâle getirebilir.

Örneğin; Ana Sınıfı Programı'ndaki hedeflerden **“Bir birey olarak kendine ait ilgi ve isteklerinin farkına varabilme”** hedefi için plânlanan etkinlikler yapılırken, aynı zamanda Anasınıfı Programı'ndaki **“Belli durumlara ilgili neden-sonuç ilişkilerini kurabilme”**, **“Problem çözebilme”**, **“Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurabilme”** hedefleri bir arada alınarak kazandırılacak davranışların birbirini desteklemesi sağlanabilir. Çünkü bu hedefler, öğretmenin çocuğu nedensellik ilişkilerine dayalı düşünmeye ve duygularını değerlendirmeye yöneltici uygulamaları plânlamasına götürücü hedeflerdir.

Herhangi bir günlük plânda birlikte alınmış olan hedeflerin başka bir zamanda aynı kombinasyonla birlikte alınması zorunluluğu yoktur. Bu durum Ana Sınıfı Programı'ndaki hedef numaraları kullanılarak şu şekilde gösterilebilir:

Plânlara	Plân	Plân	Plân	Plân	Plân	Plân	Plân
Hedef	1	13	1	16	7	3	3
Hedef	12	16	16	17	17	14	12
Hedef	15	18	23	29	18	23	15
Hedef	23	19	32	32	30	30	
Hedef		24			36	31	

Hedef davranışları nasıl belirleyebilirim?

Öğretmen günlük plânına alacağı hedef davranışları kararlaştırırken çıkış noktası tıpkı hedeflerde olduğu gibi çocukların gelişim özellikleri ve ihtiyaçları olmalıdır.

Öğretmen, programdan seçtiği her bir hedefin kapsamında bulunan davranışların tümünü aynı anda planına almak zorunda değildir. Eğer böyle bir zorunluluk olsaydı; Ana Sınıfı Programındaki 3, 13 ve 15 numaralı hedefleri almak isteyen bir öğretmenin bu hedeflerin toplam 23 davranışını da birlikte ele alması gerekirdi. Çünkü programı kullananların çok iyi bildiği gibi, 3. hedefin 6, 13. hedefin 2, 15. hedefin ise 15 davranışı bulunmaktadır. Öğretmenin söz konusu bu üç hedefin yanında başka hedefleri de alması gereken bir durumda, hedef davranış sayısı daha da artabilirdi. Böyle bir yaklaşım, hedef davranışların plâna yazıldığı halde yeterince dikkate alınmayışı gibi bir soruna yol açabilir. Öyleyse öğretmen tıpkı hedeflerde olduğu gibi bazı tercihler yapabilmelidir. Bu durumda her hedefin birbirini destekleyebilecek davranışlarını almalıdır. Bu konuda ölçüt; bir arada kazandırılacak sayıda ve nitelikte davranış alınmasıdır.

Ayrıca aynı davranışlar, farklı gün ve zamanda, farklı eğitim durumlarıyla da tekrar ele alınıp tam olarak kazandırılmaya çalışılmalıdır. Her hedeften aynı sayıda davranış seçilmesi gibi bir kural yoktur. Herhangi bir hedeften bir davranış, diğerinden iki, başka bir hedeften ise, iki ya da üç davranış alınabilir.

Her zaman aynı hedeflerin; aynı davranışlarını bir arada almak gibi bir zorunluluk yoktur. Hangi hedef davranışların birlikte alınacağı ihtiyaçlara, birbiriyle ilgisine, ele alınacak konuyla ve etkinliklerle ilişkilendirilebilme yönünden uygunluğuna göre kararlaştırılır. Bazı hedef-davranışların doğal olarak bir arada alınması gerekebilir. Bunlar bazen bir hedefin, bazen de farklı hedeflerin davranışları olabilir. Örnek; “**Belli olayların nedenlerini söyleme**”, “**Belli olayların sonuçlarını söyleme**” şeklinde ifade edilen aynı hedefe ait bu iki davranışın birlikte alınması uygundur. Diğer bir örnek; “**Toplumsal yaşamla ilgili belli başlı mesleklerin işlevlerine örnek verme.**”, “**Toplumsal yaşamla ilgili mesleklerin işlevlerini nasıl yerine getirdiğini açıklama.**”

şeklinde ifade edilen ve bir hedefe ait olan bu iki davranış ile, başka bir hedefin **“Verilen nesnelere kullanım amaçlarına göre sınıflama”** davranışı bir arada alınabilir. Diğer bir örnek; **“Yapmaktan hoşlandıklarını ve hoşlanmadıklarını çeşitli yollarla gösterme”**, **“Yapmak istediklerini söyleme”** şeklinde ifade edilen ve bir hedefe ait olan bu iki davranış ile farklı bir hedefin, **“Başkalarının ihtiyaçlarına ve duygularına karşı duyarlı olmanın doğuracağı sonuçlara örnek verme”** davranışı bir arada alınabilir. Bunlarla birlikte başka bir hedefte yer alan, **“Konuşulan konu ile ilgili kendi görüşlerini söyleme”** ve **“Farklı özellikleri olan insanlara olumlu tavır gösterme”** davranışları bir arada alınabilir. Bu örnekler Ana Sınıf Program’ndaki hedef ve hedef davranış numaraları kullanılarak şu şekilde gösterilebilir:

Hedef 30	Hedef Davranış	2, 3
Hedef 16	Hedef Davranış	1, 2
Hedef 23	Hedef Davranış	6
Hedef 3	Hedef Davranış	1, 5
Hedef 12	Hedef Davranış	3
Hedef 15	Hedef Davranış	2, 15

Birbirini destekleyebilecek bazı hedef davranışlar olabileceğini açıklamak üzere verilen bu örnekler kalıp haline getirilmemeli, hangi hedef davranışların ne şekilde plânlamaya alınacağı, yapılacak değerlendirmelere göre kararlaştırılmalıdır.

Konuları nasıl belirleyebilirim?

Hâlen ülkemizde kullanılan Okul Öncesi Eğitim Programı’nda okul öncesi eğitim kurumlarının bilgi aktarılan yerler olmadığı, dolayısıyla öğretmenin konu öğretimiyle görevli bir bilgi aktarıcısı olmadığı vurgulanmaktadır. Böylece konular çocuğun kafasında bir bilgi dağarcığı oluşturmak üzere değil, çocuğun tüm gelişimine yardım etmek üzere düzenlenen eğitim ortamlarının hazırlanmasında bir araç olarak kullanılmalıdır. Öğretmen konuları belirlerken şu hususlara dikkat etmelidir:

Öğretmen çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun her konuyu, hedefleri gözetererek çocuklarla birlikte seçebilir. Kendisine hazır olarak sunulacak konu isimlerine ihtiyacı yoktur. Çünkü her öğretmenin grubundaki çocuklar, çalıştığı ortam, çocukların aileleri, yöresel özellikler vb... birbirinden farklıdır. Konuların adlarını kapsayan hazır bir liste verilmediğine göre bir okuldaki değişik sınıfların öğretmenleri aynı konuları ele almakla yükümlü değildir. Aksine her öğretmen seçtiği hedeflere göre özgün konular belirleyebilmelidir.

Bir günlük plânda her hedef için ayrı bir konu belirlenmemelidir. Bunun tam aksine belli bir konu, o gün için planlanan hedeflerin tümüne hizmet edecek şekilde ele alınmalıdır. Önceki yıllarda veya bugün bazılarınca hazırlanan planlarda olduğu gibi her konuya göre değişen hedefler (konu hedefleri) ve özgün olmayan konulara yer verilmemelidir.

Programın gereğine uygun olarak yapılacak çalışmalarda öğretmen bir hedef veya bir arada alınan birden fazla hedef için sınırsız çeşitlilikte konu ismi belirleyebilir. Böylece aynı hedefler farklı zamanlarda, farklı konularla tekrar tekrar ele alınabilir.

Aşağıda programdaki numaraları kullanılarak gösterilen bazı hedefler ve hedef davranışlar ile bunlar için uygun olabilecek bazı konu isimleri verilmiştir.

ÖRNEK :

Hedefler ve Hedef Davranışlar :

HEDEF 2 : Vücudun ve belli başlı organların fonksiyonlarını kavrayabilme

Hedef Dav. :
1. Bireylerin birbirine benzeyen ve benzemeyen fiziksel özelliklerine örnek verme

HEDEF 15 : Başkaları ile olumlu ilişkiler kurabilme

Hedef Dav. :
15. Farklı özellikleri olan insanlara olumlu tavır gösterme

HEDEF 17 : Atatürk'ün yaşamı ve kişiliği ile ilgili özellikleri kavrayabilme

Hedef Dav. :
1. Atatürk'ün hayatı ile ilgili özellikleri açıklama

HEDEF 30 : Belli durumlarla ilgili neden-sonuç ilişkilerini kurabilme

Hedef Dav. :
2. Verilen bir olayın nedenlerini söyleme
3. Verilen bir olayın sonuçlarını söyleme

Bu hedefleri gerçekleştirebilmek için elverişli olabilecek çok çeşitli konular oluşturulabilir.

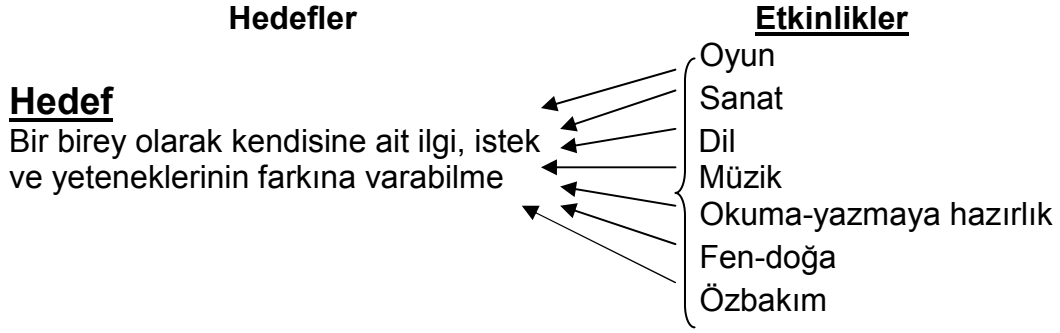
Konular :

1. Herkesin ismi var
 - Arkadaşlarım, öğretmenlerim ve ailemdeki kişiler
 - Adı aynı olan kişileri nasıl ayırt edebilirim?
2. Ben arkadaşlarımdan farklıyım
 - Boyum, saçım, ellerim vb.
 - Sevdiğim faaliyetler
3. Kardeşlerimiz bizim gibi mi?
 - Oyunlarımız,
 - Davranışlarımız
 - Bilgilerimiz
4. Eşyalarımı nasıl tanırım?
5. Büyükler de çocuktu
 - Bebekken nasıldık?
 - Ailemizdeki kişiler çocukken nasıldı?
 - Atatürk'ün çocukluğu
 - Nasıl büyürüz?
6. Spor yapabiliriz.
7. Yaşlılar ve özürülülerle birlikteyiz vb.
8. Hepimiz farklıyız
 - Birbirimizi nasıl tanırız?
 - Herkes aynı işlerde çalışmıyor
 - Atatürk askerdi
9. Başka yerler nasıl?
 - Köyde, şehirde, başka ülkelerde neler görebiliriz?
 - Hava sıcaklığı, yağmur, bitkiler ve hayvanlar her yerde aynı mı?
10. Bazen hastalanırız
11. Bayram
 - Bayramları herkes sever
 - Bizim bayramlarımız
 - Başka ülkelerde de bayramlar kutlanır
12. Anne – babalarımız ve yakınlarımız değişik işlerde çalışıyor
 - İşyerleri
 - Yapılan işler
 - Malzemeler

Öğretmen bu konulara alternatif her türlü açılımlara gidebilecek bir yaklaşım içinde olmalıdır. Bu konuların çağrıştırdığı alt başlıklar, uygulamalar sırasında çocuklar tarafından ortaya çıkarılabilir. Bu nedenle konuların analiz edilmesinde de yapılandırılmış bir yol izlememelidir. Ayrıca öğretmen konuları bir ünite kapsamı içerisinde ele alma gibi bir zorlama içinde de olmamalıdır. Zira okul öncesi eğitimde konular amaç değil, araçtır. Bu nedenle belirli konuları ünite başlıkları altında toplayarak enine boyuna öğretecek şekilde bir plânlamaya gerek yoktur.

Etkinlikleri nasıl belirleyebilirim?

Ülkemizde hâlen kullanılan Ana Sınıfı Programı'nda her etkinlik için ayrı bir hedef öngörülmemiştir. Buna göre öğretmen, tek hedefi çok sayıda etkinlikle kazandırabileceği gibi, birden fazla hedefe de tek etkinlikle ulaşabilir. Bu iki düşünce birleştirildiğinde, etkinliklerin hedefleri gerçekleştirmedeki katkısının nasıl olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu düşünceler şematize edilerek aşağıda gösterilmiştir.

Bu etkinliklerin hepsi hedefe götürücü olması bakımından aynı düzeyde etkili olmayabilir. Bu durum, etkinliğin doğasından kaynaklanan normal bir sonuç olarak kabul edilmeli ve etkinliğin özelliğini bozacak türden yapay düzenlemelere gidilmemelidir.

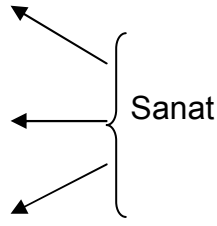
Hedefler

Bir birey olarak kendisine ait ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varabilme

Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurabilme

Belli durumlarla ilgili neden-sonuç ilişkilerini kurabilme

Etkinlik

Yukarıdaki şemalarda da görüldüğü gibi bir hedefe birden fazla etkinlikle ulaşılabileceği gibi bir etkinlikle de birden fazla hedefe hizmet edilebilir. Ayrıca, o gün için ele alınması plânlanan hedeflerin bir arada ulaşılabilir nitelikte olması önemlidir. Her bir etkinlik için ayrı hedef yazılması gerekli değildir.

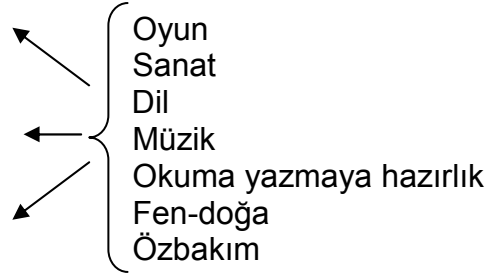
Hedefler

Bir birey olarak kendisine ait ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varabilme

Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurabilme

Belli durumlarla ilgili neden-sonuç ilişkilerini kurabilme

Etkinlikler

Sonuç olarak planlanan bütün etkinlikler aynı anda birlikte yer verilen hedeflere ulaşmak için aracı kılınmalı, her bir etkinliğin hedeflerin gerçekleştirilmesindeki payını artırıcı düzenlemeler yapılmalıdır.

Aşağıda Ana Sınıfı Programı'nın ilkeleri doğrultusunda hazırlanan günlük plan örnekleri verilmiştir. Ancak öğretmenler bu planları veya konuları aynen almamalı, aksine içinde buldukları koşullara göre yeni planlar hazırlamalıdır.

Belirtke tablosunu nasıl hazırlayabilirim?

Okul öncesi çocuca kazandırılacak yeterliklere dayalı gelişimsel hedefleri vurgulayan bu programda konu öğretimi esas alınmadığından, aynen kullanılması ön görülen sabit bir konu listesi ve belirtke tablosu verilmemiştir. Aksine, her öğretmenin ele alacağı konular ve dolayısıyla belirtke tabloları farklı olabileceği gibi bir öğretmenin her yıl kullandığı konular ve belirtke tabloları da farklı olmalıdır. Buna göre her öğretmen sınıfındaki çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alarak kendi belirtke tablosunu hazırlamalıdır.

Programdaki hedefler, bilgi merkezli konu hedefleri niteliği taşımadığından, hangi konuların hangi hedeflerle ilişkilendirilebileceğine yönelik sınırlamalar yoktur. Bu nedenle, belli bir hedefle ilişkisi kurulamayacak konu yok gibidir. Akla gelebilecek hemen her konunun programdaki hedeflerle ilgisi kurulabilir. Ancak öğretmen, bir günlük programına bütün hedefleri alamayacağı için bazı seçimler yapmak durumundadır. Seçtiği bu hedeflerle ulaşmak için hemen her konuyu özgürce ele alabilir. Dolayısıyla öğretmenin hazırlayacağı belirtke tablosu, seçilen hedeflere ve konulara göre değişkenlik gösterir.

Öğretmenin bu konuda bilmesi gereken en önemli özellik; hedefleri gerçekleştirmek için konuların nasıl işe koşulacağı ya da nasıl aracı kılınacağıdır. Bu durumda dikkat edilmesi gereken **temel ilke; hedeflerin konulara uyarlanması değil, konuların hedeflere uyarlanarak eğitim için etkili şekilde kullanılması olmalıdır.**

GÜNLÜK PLÂN ÖRNEKLERİ

Günlük Plân I

Hedefler ve Hedef Davranışlar

HEDEF 2 : Vücudun ve belli başlı organların fonksiyonlarını kavrayabilme.

H. Davranışlar:

1. Bireylerin birbirine benzeyen ve benzemeyen fiziksel özelliklerine örnek verme.

HEDEF 3 : Bir birey olarak kendine ait ilgi istek ve yeteneklerinin farkına varabilme.

H. Davranışlar:

1. Yapmaktan hoşlandıklarını ve hoşlanmadıklarını çeşitli yollarla gösterme. (hareket, resim, sözel ifadeler).
5. Yapmak istediklerini söyleme.
- 6- Kendini tüm özellikleriyle kabul etme.

HEDEF 6 : Küçük kaslarını koordineli olarak kullanabilme

H. Davranışlar:

1. Özbakımı için gerekli araçları kullanma

HEDEF 15 : Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurabilme

H. Davranışlar:

15. Farklı özellikleri olan insanlara olumlu tavır gösterme

HEDEF 16 : Toplumsal yaşamın nasıl sürdüğünü anlayabilme

H. Davranışlar:

1. Toplumsal yaşamla ilgili belli başlı mesleklerin işlevlerine örnek verme.
2. Toplumsal yaşamla ilgili belli başlı mesleklerin işlevlerini nasıl yerine getirdiğini açıklama.

HEDEF 21 : Belli bir durumda gözlem yapabilme.

H. Davranışlar:

2. Verilen bir durumdaki gözlem sonuçlarını söyleme (benzerlikler, farklılıklar, farklı gruplamalar).

HEDEF 23 : Verilen nesnelere çeşitli özelliklerine göre sınıflayabilme.

H. Davranışlar:

1. Verilen nesnelere renklerine göre sınıflama
2. Verilen nesnelere şekillerine göre sınıflama
3. Verilen nesnelere boyutlarına göre sınıflama

HEDEF 24 : Verilen nesnelere çeşitli özelliklerine göre sıralayabilme.

H. Davranışlar:

2. Verilen nesnelere renk tonlarına göre sıralama
3. Verilen nesnelere boyutlarına göre sıralama
4. Olayları oluş sırasına göre sıraya koyma

** Hedef ve hedef davranışlar Milli Eğitim Bakanlığınca 1994 yılında yayınlanan Ana Sınıfı Programından seçilerek numaraları ile birlikte aynen alınmıştır.

KONU: Saçlarım

Başkalarının saçları ile benimkiler aynı mı?

Düz - dalgalı – kıvrıkcık

Rengi (siyah, kahverengi, kırmızı, sarı)

Uzun – kısa

Gür – seyrek

Yumuşak – sert

Saçlarımız nasıl güzel olabilir?

Banyo yapma

Saç tarama (Saç modelleri, kuaför/berber)

Faydalı yiyecekler yeme

Saçların rengi değişir mi?

Saçlar neden beyazlaşır?

Saçlar boyanabilir

Saçlar neden dökülür?

Peruk

ETKİNLİKLER VE EĞİTİM DURUMLARI

Sınıfın Düzenlenmesi

1. Sınıf panosuna veya uygun duvarlara saç modeli posterleri ve kuaförde saçını yaptıran insan resimleri asılır.
2. Saçlar ve kuaför/berber projesiyle ilgili malzemeler ilgi köşelerine sanat ve el işi etkinliklerinin yapılacağı alanlara yerleştirilir.

İlgi Köşelerinde Oyun

Kuaför/Berber Köşesi

1. Duvar, dolap vb. uygun yüzeylere erkek ve kadın saçlarıyla ilgili posterler asılabilir.
2. Kuaför/berber salonu olarak düşünülen bölüme kuaför/berber tezgâhları oluşturmak üzere koliler, köpükler ve kontrplâklar yerleştirilir. Sandalyeler, farklı boyda aynalar, sehpa, raflar, saç kurutma makineleri, saç maşaları, farklı kalınlık ve türde bigudiler, bigudi pensleri, değişik renk ve nitelikte tokalar, taçlar, kurdeleler, lastik eldivenler, kuaför/berber önlükleri, boneler, saç fileleri, ayrıca tıraş sabunu ve tıraş fırçası vb. malzemeler uygun bir şekilde yerleştirilir.
3. Sehpaların üzerine saç modelleriyle ilgili dergiler, saç boyası katalogları ve çeşitli gazeteler konulabilir.
4. Erkek- kadın perukları ve insan başı maketleri konulabilir. Bu maketler karton, alçı, kağıt hamuru vb. malzemelerle önceden çocuklar tarafından yapılmış olabilir. Bunların bazılarını farklı renk, uzunluk ve modeldeki peruklar takılabilir, diğerleri ise çıplak bırakılır. Maketlerin yakınındaki bir tezgâha ise başka peruklar konulur.

Çocuk;

- Kuaför/berber – müşteri rolünde oynayabilir.
- Kendi saçlarını şekillendirebilir.
- Perukları maketler üzerinde deneyebilir.
- Perukları kendinde deneyebilir.
- Sanat ve el işi etkinliklerinde oluşturduğu ürünleri bu köşede kullanabilir. (Peruklar, bigudiler, spreyleyler, boya tüpleri, araç gereç koymaya yarayan sepetler vb.).

Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Evcilik Köşesi

Değişik giysiler, saçları farklı olan oyuncak bebekler, aynalar, peruklar, saç fırçaları, taraklar, tokalar, bigudiler, şampuan, saç kremi vb. eşyalar konulabilir.

Bu köşe kuaför köşesi ile yan yana veya iki köşe birleştirilerek hazırlanabilir.

Çocuk çeşitli rollere girerek oyunlar oynar; öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Kukla Köşesi

Genç-yaşlı (dede-nine), saçsız, seyrek ve gür saçlı, uzun-kısa saçlı insan kuklaları konulabilir.

Çocuk;
Kuklalarla oynayabilir
Öyküler oluşturabilir
Öyküler anlatabilir.

Öğretmen rehberlik eder.

Kitap Köşesi

Saç özellikleri farklı insanların yer aldığı resimli kitaplar ve dergiler konulabilir. (Bebek-çocuk-yetişkin-yaşlı, zenci, Avrupalı vb. insan görüntülerini kapsayan).

Çocuk kitaplarla ilgilenir; öğretmen rehberlik eder.

Fen ve Doğa Köşesi

1. Büyüteç, mikroskop, çeşitli türde aynalar (içbükey, dışbükey vb.)
2. Kıvrık-dalgalı-düz, kalın telli-ince telli, beyazlamış, açık-koyu renkli, doğal-boyanmış, ıslak-nemli-kuru saç örnekleri.
3. Kına, su, papatya suyu, eldiven, küvetler ve boş kavanozlar
4. Su geçirme özelliği farklı kumaşlar, su geçiren ve geçirmeyen malzemelerden saç boneleri (duş bonesi, yüzücü bonesi gibi.) kavanozların üzerine geçirilmiş olabilir.
5. Boyalı su içinde belli sürelerle tutulmuş bitkiler konulabilir.

Çocuk;

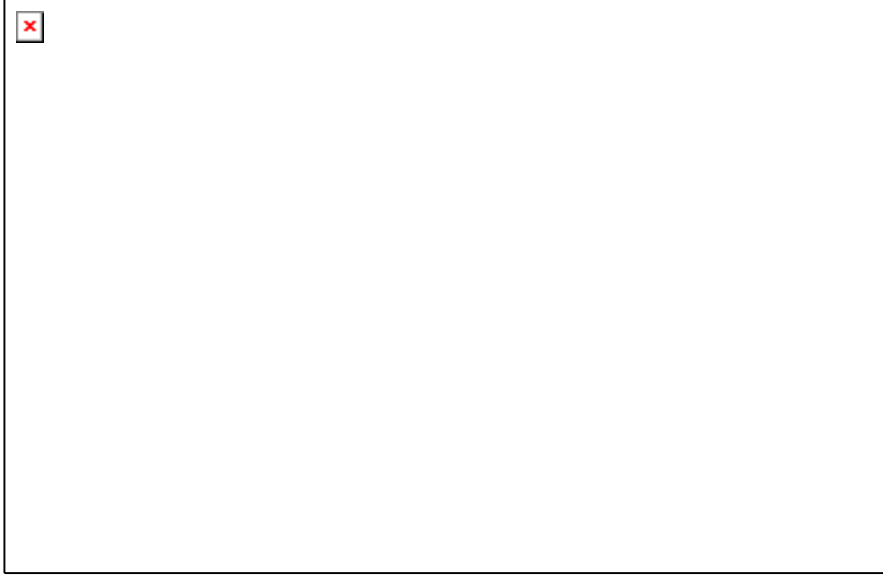
- Gözleyebilir
- Dokunarak inceleyebilir
- Deney yapabilir (değişik kumaşları, farklı saçları boyayabilir, kumaşların ve bonelerin su geçirme özelliğini deneyebilir).

Öğretmen rehberlik eder.

Eğitici Oyuncak Köşesi

1. Bir kuaför salonu ile ilgili "parça-bütün" oyuncakı yerleştirilebilir (Şekil 1a-1b).

Çocuk kuaför salonuna ait parçaları birleştirir; öğretmen rehberlik eder.

Şekil: 1a

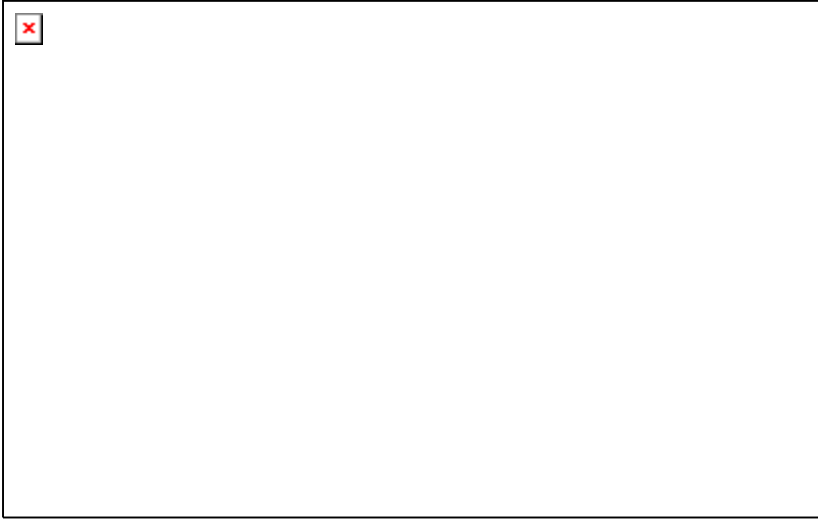
Şekil: 1b

2. Saç modellerini konu alan resimli tombala konulabilir (Şekil 2a-2b).

Çocuk aynı saç modellerini eşleştirir; öğretmen rehberlik eder.

Şekil: 2a

Şekil: 2b

Sanat ve Elişi Etkinlikleri

Artık Malzemelerle Çalışma

1. İnsan başı ve yüz maketi yapımı: Plâstik-kağıt tabaklar, karton, alçı, kağıt hamuru, kese kağıtları, süngerler, kağıt havlu ruloları, şampuan kutuları, plastik şişeler, kaplama kağıtları, lastik şeritler, teller, kordonlar, patatesler, şişe mantarları vb.

2. Peruk yapımı: Bozuk kaset şeritleri, çamaşır ipi, örülüp sökülmüş ya da normal orlon, yün, floş, ağ ipi gibi örgü ipleri, perde saçakları, naylon poşetler ve artık kumaşlardan kesilmiş şeritler, krepon kağıtları, mısır püskülleri, pamuk, yün parçaları, elyaf, talaş vb.

3. Kuaför/berber salonu için gerekli diğer eşyaların yapımı: Plâstik, metal veya emaye küvetler, çeşitli hortumlar, musluklar, duş başlığı, naylon örtüler, boş şampuan kapları vb. Konulabilir.

Çocuk;

- İnsan başı maketleri
- Peruklar
- Saç bakımı ile ilgili araçlar (kuaförlerdeki saç yıkama küveti, kurutma makinesi, kuaför önlüğü vb.)
- Saçlarla kullanılabilecek eşyalar yapabilir (tokalar, saç bantları vb.)
- Başka çalışmalar yapabilir

Öğretmen rehberlik eder.

Yoğurma Maddeleri İle Çalışma

Tuz seramiği, kağıt hamuru, talaş hamuru, kil konulabilir. Bunların yanına çeşitli nitelikte ipler, kuru yemiş parçaları, boncuklar, mantarlar, renkli makarnalar, karton rulolar, silindir veya dikdörtgen şeklinde tahta bloklar konulabilir.

Çocuk;

- İnsan başı maketleri,
- Saç,
- Saçlarla ilgili eşyalar yapabilir,
- Başka çalışmalar yapabilir.

Boyama Çalışmaları

1. Büyük boy badana veya yağlı boya kutuları veya küvetler içinde kuzguni siyah, siyah, koyu kahve, açık kahve, kırmızı, koyu sarı, açık sarı tonlarında ve diğer renklerde toz boyalar, lâstik eldivenler, çeşitli boy ve kalınlıkta fırçalar, su, çeşitli sıvıları püskürtebilecek nitelikte plâstik pompalı kutular, yere serilen büyük bir muşambanın üzerine yerleştirilebilir. Ayrıca çeşitli kalınlıkta urgan, sicim, rafya, orlon, yün vb. ipler kullanılabilir.

2. Çeşitli renklerde parmak boyası, tel tokalar, taraklar ve saç fırçaları masaya serilen muşamba üzerine kullanılabilir.

3. Saçları, yüzleri veya giysileri eksik bırakılmış insan silüetlerinin çizildiği büyük bir ambalaj kağıdı, bir duvara boydan boya yapıştırılabilir. Yanına pastel, sulu boya, çeşitli boy ve kalınlıkta fırçalar ve süngerler kullanılabilir.

Çocuk;

- Sulu boyaları hazırlayabilir.
- Perukları, baş ve yüz maketlerini, saç bakım ve süs eşyalarını boyayabilir (Peruklar ve diğer malzemeler, çocuklar tarafından yapılmış olabilir).
- Duvardaki kağıtta, eksik çizilen insan silüetlerinin saç, yüz ve giysilerini boyayarak tamamlayabilir.
- Parmak boyası ile çalışabilir.
- İp baskısı tekniği ile saçları ve ipleri kullanarak baskı yapabilir.
- Püskürtmeli kutularla boyaları püskürterek resim yapabilir.

Kağıt İşleri

1. Erkek-kadın, bebek-çocuk-yaşlı insanların resimlerinin bulunduğu kullanılmış gazete ve dergiler
2. Saç boyası kutusu, takvim yaprağı, magazin dergisi gibi materyallerden saç kısmı çıkarılarak kesilen insan yüzleri ve yüz kısmı kesilerek çıkarılan saç resimleri
3. Karton, mukavva, boş teksir ve ambalaj kağıtları kullanılabilir

Çocuk;

- Resimleri kesebilir.
- Kestiği resimleri yapıştırarak farklı kompozisyonlar oluşturabilir.
- Kesilmiş olarak verilen saç, yüz ve insan vücudu resimlerini birleştirerek farklı insan görüntüleri oluşturabilir.

Öğretmen rehberlik eder.

Toplanma ve Temizlik

1. Öğretmen kahvaltı saatinin yaklaştığını hatırlatır ve toplanmak için çocuklara belli bir süre verir. Daha sonra “Bugün neler yaptınız? En çok neler hoşunuza gitti? Başka neler yapmak isterdiniz? Bunlar için ne gibi hazırlıklar yapabiliriz?” vb. sorular sorarak çocukların değerlendirme yapmasına ve kararlar almasına rehberlik eder.

2. Öğretmen sınıfın toplanması ve temizliği için hangi işleri yapmak istediklerini sorar. Aynı işi yapmak isteyen çocukların grup olmalarına rehberlik ederek iş bölümü yapmalarına yardımcı olur. Bu şekilde sınıf toplanır ve temizlenir.

3. Öğretmen çocuklara kendilerinin yaptığı ve önceden sınıfa konulan peruklardan birer tane alarak rengini söylemelerini ister. Bunlardan hangisinin kendi saçlarının rengine uyduğunu sorar. Çocuklar perukları ve saçlarını karşılaştırarak görüşlerini söyler.

4. Öğretmen çocuklara perukların hangilerinin açık, hangilerinin koyu renk olduğunu sorarak renk tonlarına göre sıraya dizmelerine ve kendi saçlarına benzeyen renkteki peruğun yanında durarak sıra olma-

larına rehberlik eder. Böylece sıraya giren çocuklar tuvalet ve temizlik için lavaboya giderler.

Türkçe Dil Etkinlikleri

Hikâye Öncesi Konuşma

1. Öğretmen çocukların sınıftaki posterlere, peruklara ve birbirlerinin saçlarına dikkatlice bakarak saçların çeşitli özellikleri ile ilgili fikirlerini söylemelerini ve sorular sormalarını ister. Çocuklar düşüncelerini açıklayarak sorular sorabilir. Öğretmen çocuklara rehberlik eder ve aşağıdaki örneklere benzer nitelikte bazı sorular sorarak konuşmayı sürdürür.

- Ailenizdeki herkesin saçları aynı mı? Babanızın, annenizin, kardeşinizin, ağabeyinizin, ninenizin, dedenizin saçları nasıl?
- Saçınızın en çok hangi özelliğini beğeniyorsunuz?
- Saçınızın kirlendiğini nasıl anlarsınız?
- Saçınızın temiz ve güzel olması için neler yapıyorsunuz? Neler kullanıyorsunuz?
- Neden herkes aynı şampuanı veya sabunları kullanmaz?
- Kuaför/berber kimdir? Berberde neler yapılır? vb.

Çocuklar soruları cevaplarırken öğretmen gerekli yerlerde bazı resimler ve malzemeler gösterir. (Kirli ve temiz saç görüntüleri, değişik nitelikte şampuan kutuları, saç kremleri vb.)

2. Öğretmen “ Şimdi sizinle eksik cümleleri tamamlama oyunu oynayacağız. Ben bir cümlenin başını söyleyeceğim, siz sıranız geldiğinde cümleyi tamamlayacaksınız. Daha sonra benim yerime siz birbirinize eksik cümleler söyleyerek bunları tamamlayacaksınız.” der ve bir örnekle oyunu başlatarak çocuklara rehberlik eder.

Örnek;

- Benim saçım
- Senin saçın
- Ahmet'in saçları

- Bebeğimin saçı
- Senin saçın
- Bazı insanların saçı
- Zencilerin saçı vb.

Saçlarla ilgili birçok özellik olduğundan cümlelerin baş kısmı aynen tekrarlanabilir. Çocuk böylece bir kişiye ait birçok özelliği dile getirmiş olabilecektir. (dalgalı, sarı, uzun, parlak vb.) Ayrıca bazı tanımlamalarla ilgili resimler de gösterilebilir.

3. Öğretmen oyunun devamında “Haydi şimdi biraz daha değişik şeyler söyleyelim.” der ve cümleleri değiştirir.

- Saçımı her gün
- Saçımın parlak olması için
- Bazı insanlar saçlarını
- Annem bazen saçlarını
- Bebeğimin saçlarını
- Saçım için en faydalı yiyecek vb.

Bu cümlelerden sonra öğretmen “Şimdi biraz daha değişik düşünelim bakalım. Neler söyleyebiliriz?” der ve cümleleri değiştirerek oyunu sürdürür.

- Saçlarımı kestirdim çünkü
- Saçımı örebilirim çünkü
- Saçlar beyazlayabilir çünkü
- Bazı insanların saçı azdır çünkü
- İnsanlar bazen kuaföre/berbere gider çünkü vb.

4. Öğretmen çocukların cümleleri istediği gibi tamamlamalarına fırsat verir. Cümlelerin tekrarlanmasına izin vererek farklı açıklamalar getirebilmelerine olanak tanır. Oyunun akışını bozacak uzun açıklamalar yapmaz.

Hikâye

Öğretmen uygun bir hikâyeyi kukla tekniği veya başka tekniklerle anlatır.

Şiir

Öğretmen çocuklarla birlikte şöyle bir şiir okuyabilir.

NE YAPARIM

Portakalı severim
Hemen yer bitiririm
Parlak olur saçlarım
Güçlü olur vücudum

Saçlarımı tararım
Model model yaparım
Bazen kısa saç severim
Pırıl pırıl yıkarım
Hopluya zıplaya gider
Oyunlar oynarım

Bilmece

Öğretmen çocuklara “Hanım içerde saç dışarıda” (mısır) bilmece-sini sorabilir. İpucu olarak bunun bir yiyecek olduğunu, taze olduğunda kabukları ve kabuğunun uç kısmında da püskülleri olduğunu söyler. Çocuklar cevabı bilemezse, taneli bir yiyecek olduğunu, suda haşlanarak, ateşte közlenerek veya taneleri ateşte patlatılarak yenildiğini söyler. Yanlış cevapların neden yanlış olduğunu açıklar. Cevabı önceden ezberlemiş olan çocukları, cevabı hemen söylememeleri konusunda uyararak onlara bilmecenin cevaplanması için bazı ipuçları verebileceklerini söyler. Doğru cevap bulunduğunda çocukları ödüllendirir. Resimli karttan mısır resmini göstererek ipuçları ile cevap arasında bağlantı kurmalarını sağlayabilir.

Tekerleme

Öğretmen çocuklarla birlikte şöyle bir tekerleme söyleyebilir.

YUMURTA

Eteğimin pilisi
Saçlarımın lülesi
Annem bana ne dedi
Bir yumurta ye dedi
Yemedim içmedim
Ah başım vah saçım

Pandomim

Öğretmen çocuklara: "Bir eğlenceye gideceksiniz hepiniz çok değişik ve güzel olmak istiyorsunuz. Şimdi herkes hazırlanmaya başlasın. Aynaya bakıyorsunuz. Neler yaparsınız? Erkekler tıraş oluyor. Kızlar makyaj yapıyor. Saçlarınızı taramaya başladınız. Çok değişik oldunuz. Şimdi en güzel elbisenizi ve ayakkabılarınızı giyiyorsunuz. Tekrar aynaya bakıyorsunuz. Sokağa çıktınız arabaya biniyorsunuz. Eğlence yerine geldiniz. Herkes o kadar değişik ki, birbirinize hayretle bakıyorsunuz. Burada başka insanlarla da tanışıyorsunuz. Hep birlikte eğleniyor, dans ediyorsunuz." vb. cümleler söyleyerek hareketleri canlandırmalarına rehberlik eder.

Oyun Etkinlikleri

1. Eşyaları Sepetlerine Koyalım Oyunu: Tokalar, taçlar, saç lâstikleri ve kurdeleler karışık şekilde bir sepete konulmuştur. Ayrıca dört tane boş sepet bulundurulur. Bu sepetlerin üzerinde hangi eşyaya ait sepet olduğu sembolik olarak resimle gösterilmiştir. Öğretmen bir müzik parçası eşliğinde çocukların sıra ile karışık eşya sepetinden bir eşya alarak doğru sepete koymasını ve sıranın en arkasına geçmesini söyler. Müzik durduruluncaya kadar oyun bu şekilde devam eder. Oyun bitiminde karışık eşya sepetinde kalan nesnelerin neler olduğuna bakılır ve yerlerine konulur. Böylece eşyalar dört ayrı sepete doldurulmuş olur.

2. Saçlara Ne Takalım Oyunu: Peruk takılmış dört adet baş maketi konulur. Çocuklar iki gruba ayrılır. Her grubun ikişer maketi olur. Gruplardaki çocuklar sıra ile bir müzik eşliğinde saçlarla ilgili bir önceki oyunda oluşturulmuş olan dört sepetin birinden istediği bir eşyayı alarak kendi grubuna ait peruklardan birine takar ve sıranın en arkasına geçer. Oyun her çocuğa sıra gelecek şekilde ve müzik durduruluncaya kadar devam eder. Kendine ait peruklara daha fazla eşya takan grup oyunu kazanır.

3. Eksik Olanı Bul Oyunu: Renkleri birbirinden farklı olan tarak, saç fırçası veya kurdele gibi bir grup eşya ortaya konur. Çocuklara dikkatlice bu eşyalara bakmaları söylenir, bir ebe seçilir. Ebe dışarı çıkılarak eşyalardan biri gruptaki çocuklardan birine saklaması için verilir. Ebe içeri çağırılır ve eksik olan eşyanın ne olduğunu bilmesi istenir. Ebe bunu bildiğinde bu defa hangi arkadaşında saklı olduğunu bilmesi istenir. Gruptaki çocuklar, ebe eşyayı saklayan çocuğa yaklaştıkça hızlı hızlı, uzaklaştığında ise yavaş bir şekilde el çırparlar. Eşya bulunduğu eşyayı saklayan çocuk yeni ebe olur.

Müzik Etkinlikleri

Öğretmen rüzgârın, yağmurun, kurutma makinesinin ve musluktan akan suyun sesini nasıl taklit edebileceklerini sorarak çocuklara bu sesleri çıkarmalarını söyler. Daha sonra çocuklarla birlikte bilinen şarkılar ve konu ile ilgili bir şarkı söylenebilir.

Müzikli Dramatizasyon

Öğretmen çocuklarla “Yağmurlu Bir Gün” şeklinde isimlendirilebilecek bir dramatizasyon yapabilir. Çocuklara; “Sokakta yürürken birden, çok kuvvetli bir rüzgâr çıktı ve yağmur yağmaya başladı.” der (Elindeki tefe avcunun içiyle, hızlı hızlı yüksek ses çıkaracak şekilde kuvvetlice vurur). “Bir kızın uzun saçları rüzgârda uçuşuyor ve ıslanıyor; ama kız ağır ağır yürüyordu.” der (Elindeki tefe parmak uçlarıyla, yavaş yavaş vurur). “Bir adam koşuyor, diğeri şemsiyesini açmaya çalışıyordu.” der (Elindeki tefe avcunun içiyle, hızlı hızlı vurur). “Yavru bir kedi ise bir ağacın dibinde sessizce oturuyordu.” der ve çocukların hareketlerine eşlik eder.

Okuma-Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

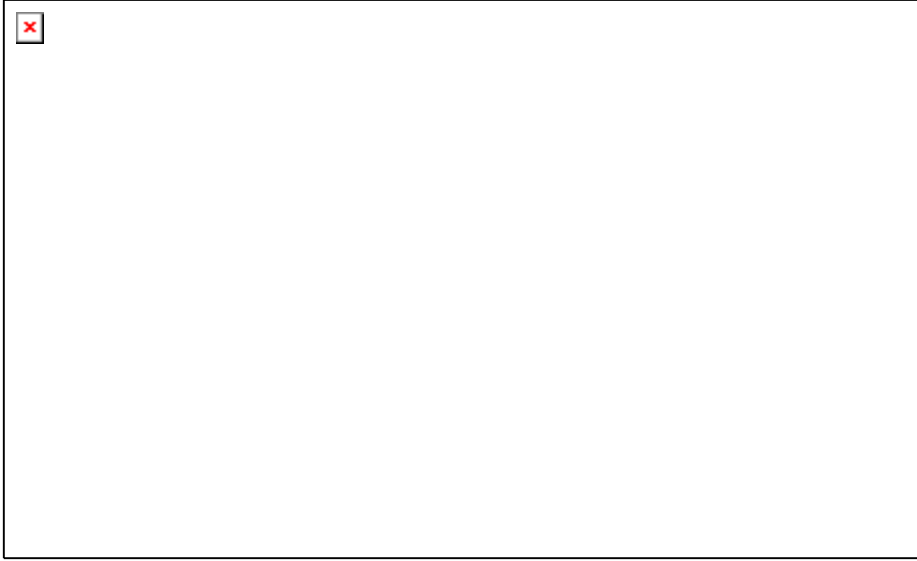
1. Saçını yıkayan, kurulayan, tarayan ve yıkayan insan resimlerinin sıralı bir şekilde ve bu işlerin yapıldığı aynı resimlerin karışık bir şekilde yer aldığı teksir kağıtları çocuklara verilir. Teksir kağıtlarında ayrıca tarak, havlu, şampuan resimleri vardır. Çocuktan sıralı resimlerin en sonuncusundan sonra hangisinin geleceğini karışık resimler içerisinde bularak işaretlemesi ve bu iş için gerekli olan malzemeyi boyaması istenir.

Bu çalışmanın yönergesi; “Ayşe’nin şimdi yapacağı iş hangisi? Resimler içerisinde bul ve x işaretiyle göster. Bu iş için hangi eşyayı kullanmalı? Malzemeyi bul ve boy.” şeklinde olabilir (Şekil 3).

Çocuk;

- Sıralanmış resimlerin en sonuncusundan sonra olması gereken işin resmini işaretler.
- İşaretlediği resimdeki iş ile ilgili malzemenin resmini boyar.

Öğretmen rehberlik eder.

Şekil: 3

2. Bir çocuğun kuaföre/berbere gitmek için izleyeceği yolları labirent şeklinde gösteren ve her bir yolun sonunda farklı saç modelleri olan teksir kağıtları çocuklara verilir. Resimdeki çocuğu, kendisinin en beğendiği saç modelinin olduğu, berbere götürün yolu çizerek göstermesi istenir.

Bu çalışmanın yönergesi; “Ali saçını kestirmek istiyor. Saçını nasıl kestirsin? Ali’yi beğendiğin modelin bulunduğu berbere götürün yolu çiz.” şeklinde olabilir (Şekil 4).

Çocuk;

- Beğendiği saç modeli ile ilgili yolu çizer; öğretmen rehberlik eder.

Şekil: 4

Günlük Plân II

Hedefler ve Hedef Davranışlar

HEDEF 1 : İnsanın büyüme ve gelişmesini kavrayabilme.

H. Davranışlar:

1. İnsan vücudunun doğumdan itibaren sürekli olarak değiştiğini açıklama.

HEDEF 2 : Vücudun ve belli başlı organların fonksiyonlarını kavrayabilme.

H. Davranışlar:

1. Bireylerin birbirine benzeyen ve benzemeyen fiziksel özelliklerine örnek verme.
3. Verilen bir durumda işitme, dokunma, tat alma ile ilgili duygularını açıklama.

HEDEF 6 : Küçük kaslarını koordineli olarak kullanabilme.

H. Davranışlar:

1. Özbakımı için gerekli araçları kullanma.
4. Sıvıları bir kaptan diğerine boşaltma.
6. Küçük kas becerilerini gerektiren ev işleri ile ilgili araçları kullanma.

HEDEF 7 : İnsanın sağlıklı yaşayabilmesi için dikkat edilmesi gereken kuralları kavrayabilme.

H. Davranışlar:

3. İnsanın sağlıklı yaşayabilmesi için yapılması ve yapılmaması gereken davranışların nedenlerini açıklama.

HEDEF 8 : İnsanın sağlıklı yaşayabilmesi için temizlikle ilgili işleri yapabilme.

H. Davranışlar:

5. Yiyecekleri yenebilecek şekilde temizleme.

HEDEF 9 : İnsanın sağlıklı yaşayabilmesi için dengeli beslenmeyle ilgili davranışları yapmaya özen gösterebilme.

H. Davranışlar:

2. Kendisi için yeterli miktardaki yiyeceği yeme.

HEDEF 13 : Duygularını uygun yollarla gösterebilme.

H. Davranışlar:

1. Belli durumlarla ilgili duygularını, toplumca kabul edilen sözel ifadelerle açıklama.

HEDEF 15 : Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurabilme.

H. Davranışlar:

15. Farklı özellikleri olan insanlara olumlu tavır gösterme.

HEDEF 20 : Türk toplumu ve diğer toplumların yaşama biçimlerini (kültürel özelliklerini) kavrayabilme.

H. Davranışlar:

3. Türk toplumu ve diğer toplumlara ait yiyeceklere örnek verme (meyve, sebze, baharatlar, yemek çeşitleri vb.).

4. Türk toplumu ve diğer toplumların yemek yeme biçimlerine örnek verme (çubukla, masada, yerde vb.).

HEDEF 23 : Verilen nesnelere çeşitli özelliklerine göre sınıflayabilme.

H. Davranışlar:

3. Verilen nesnelere boyutlarına göre sınıflama.

4. Verilen nesnelere miktarlarına göre sınıflama.

8. Verilen nesnelere elde edilmiş özelliklerine göre sınıflama.

HEDEF 25 : Verilen nesnelere sayabilme.

H. Davranışlar:

5. Sayılarına göre nesnelere miktarlarını az / çok olarak söyleme.

HEDEF 30 : Belli durumlarla ilgili neden-sonuç ilişkilerini kurabilme.

H. Davranışlar:

1. Verilen bir durumun, nesnenin, olayın meydana geliş sırasını söyleme.

** Hedef ve hedef davranışlar Milli Eğitim Bakanlığınca 1994 yılında yayınlanan Ana Sınıfı Programı'ndan seçilerek numaraları ile birlikte aynen alınmıştır.

KONU: Sevdiğim Yiyecekler

Yiyecekler farklıdır.
Bazı yiyecekleri hiç bilmiyorum.
Yiyecekler nasıl hazırlanır?
Hep aynı yiyecekleri yersem ne olur?

ETKİNLİKLER VE EĞİTİM DURUMLARI

Sınıfın Düzenlenmesi

1. Sınıfın uygun yerlerine meyve ve sebze mobilleri asılır.
2. Sınıf panosuna veya uygun bir duvara ve ilgi köşelerine manav, bakkal, pastahane, yiyecek satan seyyar satıcılar, yiyecek alış verişi yapan, hazırlayan, yemek yiyen, şişman ve zayıf insan resimleri ile yiyecek imal edilen iş yerlerini gösteren resimler asılır.
3. İlgi köşeleriyle sanat ve el işi çalışmalarının yapılacağı alanlar "Yiyecek Satış Yerleri Projesiyle" ilgili malzemelerle donatılır. Manav, bakkal, pastahane, simitçi, dondurmacı, elma şekerci, kağıt helvacı, pamuk şekerci gibi satış yerleri için gerekli tezgâh, raf, camekanlı dolap, büfe, masa vb. oluşturmak üzere koliler, köpükler, kontrplâk paravanlar, tahta sandıklar gibi malzemeler uygun şekilde hazırlanarak ilgili alanlara yerleştirilir. Bu proje çerçevesinde sınıf, yiyeceklerin üretilmesi, hazırlanması, alınıp-satılması, yenmesi gibi çeşitli işlerle ilgili etkinliklerin yapılabileceği bir ortam hâline getirilir.

İlgi Köşelerinde Oyun

Manav-Pazar Köşesi

1. İplere bağlanmış ve fileler içine konmuş meyve-sebzeler asılabilir.
2. Çeşitli malzemelerle hazırlanan manav tezgâhları ile meyve-sebze sandıkları yerleştirilebilir. Bunların bir kısmına gerçek ve yapma meyve-sebzeler konulur, diğerleri boş bırakılır.
3. Terazî, el kantarı, küçük taneli meyve-sebzeleri alabilmek için kürekler, kese kağıtları, alış veriş fileleri, torbalar, poşetler, sepetler, manav önlükleri, oyuncak yazar kasa ve paralar uygun şekilde yerleştirilir. Dolu tezgahların bazılarında fiyat etiketleri konulabilir.

Bakkal-Süpermarket Köşesi

Bloklar, koliler vb. çeşitli malzemelerle hazırlanan raflar yerleştirilir. Bisküvi, şeker, çikolata, meyve suyu, süt, ayran, yoğurt, konserve yiyecekler, nohut, pirinç, kuruyemiş vb. yiyeceklere ait kutular, kavanozlar, şişeler konulabilir. Bunların yanına kağıt, naylon ve jelâtin ambalajlarda diğer yiyecekler yerleştirilebilir.

Köpük, mukavva, jelatin kağıdı vb. malzemelerle hazırlanabilecek camekanlı buzdolabı yerleştirilir. İçine çeşitli boy ve derinlikte tepsiler konulur.

Oyuncak yazar kasa, paralar, satış fişleri, tartı aleti, çeşitli paketlenme malzemeleri (alüminyum folyo, streç ve yağlı kağıt vb.), paket lâstikleri, naylon eldivenler konulabilir.

Seyyar Satıcı Köşeleri

Simitçi : Simitleri koymak için çeşitli malzemelerle oluşturulabilecek camekanlı bir dolap ve büyükçe bir siniyle hazırlanabilecek simitçi tablasının içine artık malzemelerle hazırlanabilecek simitler yerleştirilir. Yiyecek maşası, naylon eldivenler ve simit sarmak için kağıtlar konulur.

Elma Şekerci : Elma şekerlerini koymak için tabanına köpük yerleştirilmiş çeşitli malzemelerle hazırlanan camekanlı dolap konulur. İçine, gerçek ve yoğurma maddeleriyle hazırlanabilecek elma şekerleri konulabilir. Bunlar çocuklar tarafından hazırlanarak çitalara takılabilir ve köpük bir zemin üzerine yerleştirilebilir.

Pamuk Şekerci: Çeşitli malzemelerle hazırlanan pamuk şekeri aracı konulabilir. İçine beyaz ve bir kısmı renklendirilmiş pamuk ve elyaf parçaları çitalara takılarak konulabilir.

Kağıt Helvacı: Simitçi köşesindeki gibi camekanlı bir dolap ve ayaklı bir tabla yerleştirilebilir. İçine oluklu mukavva, köpük, sünger vb. malzemelerden hazırlanabilecek kağıt helvalar konulabilir.

Dondurmacı: Çeşitli artık malzemelerden hazırlanabilecek bölmeli dondurma dolabı ve içine dondurma küvetleri yerleştirilir. Bu küvetlerin içine, çeşitli renkteki boylarla renklendirilmiş irmik, su, tutkal karışımından hazırlanabilecek dondurmaya benzer bir malzeme konulabilir. Ayrıca dondurma külahları, kapları, kaşıklar ve dondurma koymaya yarayan araçlar konulabilir.

Çocuk;

- Bakkal, manav, simitçi, elma şekerci, pamuk şekerci, kağıt helvacı, dondurmacı olabilir.
- Malzemelerin taşınması, düzenlenmesi ve müşterilere yardım gibi işleri yapabilir.
- Müşteri olabilir.
- Sanat ve el işi etkinliklerinde oluşturduğu ürünleri bu köşelerde kullanır (Örneğin; yeni ürünler pazarlayabilir).
- Malzeme dağıtımını yapan görevli olabilir.
- Malzeme dağıtım arabasının şoförü olabilir.
- Reklâm işlerinde rol alabilir.

Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Evcilik Köşesi

Oyuncak mutfak araçları, tepsi, kâse, tabak, sürahi, bardak vb. gerçek yiyecek kapları, biberon, oyuncak bebek, gerçek ve yapma mey-

ve ve sebzeler (taze bezelye , barbunya vb. kabuğu soyulabilecek türden olabilir), yemek kitapları ve mutfak önlükleri yerleştirilebilir.

Çocuk çeşitli rollere girerek oynayabilir; öğretmen rehberlik eder.

Kukla Köşesi

Bakkal, manav, kasap, aşçı, kadın-erkek, çocuk kuklaları konulabilir.

Çocuk;

- Kuklalarla oynayabilir.
- Öyküler oluşturabilir.

Öğretmen, rehberlik eder.

Kitap Köşesi

Farklı yörelerimizin ve değişik ülkelerin meyve ve sebzelerini, yemeklerini ve insanların konu alan resimli kitaplar, dergiler, çeşitli restoran görüntüleri olan broşürler yerleştirilebilir.

Çocuk kaynaklarla ilgilenir; öğretmen rehberlik eder.

Müzik Köşesi

- 1- İçine nohut, fasulye, mercimek, mısır, pirinç, tuz vb. yiyecekler konulmuş metal, plâstik, mukavva, tahta kutular ve su kabaklarından yapılmış marakaslar
- 2- Çeşitli büyüklük ve kalınlıkta metal, cam, porselen kaplardan oluşturulmuş ksilofon konulabilir.

Çocuk oluşturulmuş müzik aletleri ile ilgilenebilir; öğretmen rehberlik eder.

Fen ve Doğa Kõşesi

1. Terazî, büyüteç vb. araçlar
2. Aynı ve farklı büyüklükte paketlenmiş ve ayrıca kaplar içine açık olarak konulmuş farklı yiyecekler,
3. Alüminyum, bakır, çinko, plâstik, toprak, cam, porselen kaplar
4. Plâstik, tahta, metal saplı kaşık, çatal, bıçak vb. araçlar
5. İçine çeşitli içecekler konulmuş termos, araba buzluğu vb. eşyalar
6. Olgunlaşmamış, olgunlaşmış, çürümüş meyve ve sebzeler
7. Çekirdekleri görünecek şekilde bölünmüş meyve ve sebzeler ile ayrı kaplarda meyve çekirdekleri
8. Küflenmiş meyve, sebze, tahıl, ekmek vb.
9. Nane, karabiber, kimyon, tarçın gibi baharatlar
10. Kağıt peçete, havlu, sünger, çeşitli dokuda kurulama bezleri konulabilir.

Çocuk;

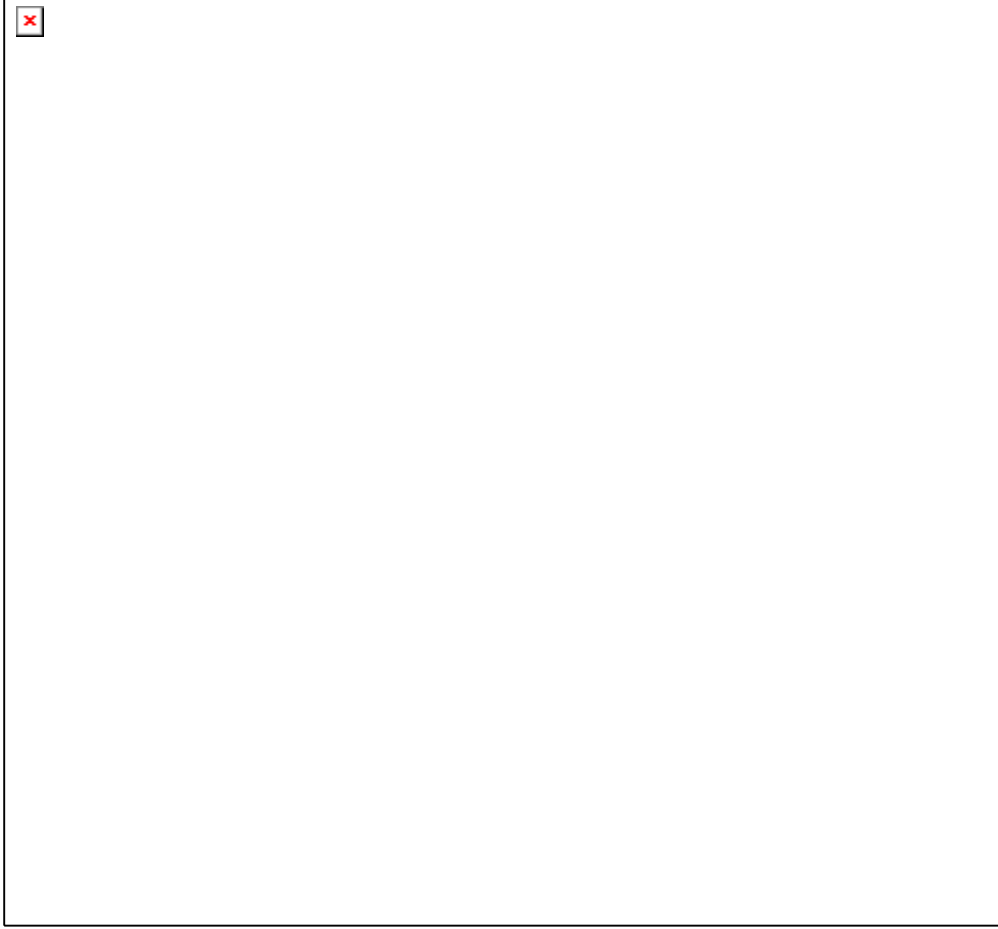
- Yiyeceklerin ve çeşitli mutfak araç- gereçlerinin farklı özelliklerini gözleyebilir.
- Farklı nitelikteki mutfak araçlarının ısınma, ısıyı tutma ve ısıyı geçirme özelliklerine ilişkin deneyler yapabilir.
- Çeşitli malzemelerin suyu emme özelliğini inceleyebilir.
- Dokunarak, koklayarak, tartarak malzemeyi tanıyabilir.

Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Eğitici Oyuncak Kõşesi

1. 10'a kadar sayılar ve bu sayılarda meyve ve sebzeler bulunan birbirine geçmeli resimli kartlar yerleştirilebilir (şekil 5).

Çocuk; sayıların karşılığı olan resimleri bularak kartları birbirine geçirir; õđretmen rehberlik eder.

şekil: 5

2. Değişik yiyecekleri yemekte olan çocukların resimlendiği domino kartları yerleştirilebilir (Şekil 6).

Çocuk; birbiri ile aynı olan resimleri yan yana getirerek eşleştirir; öğretmen rehberlik eder.

Şekil: 6

Sanat ve El İşi Etkinlikleri:

Artık Malzemelerle Çalışma

Çeşitli boyda koliler, sebze-meyve sandıkları, çuvallar, mukavva ve köpük parçaları, boş yumurta viyolleri, kumaş, hasır, sünger, muşamba ve branda parçaları, urgan, sicim ve rafya gibi çeşitli ipler, alüminyum folyo, stretch vb. kağıtlar, eğilip bükülebilen plâstik ambalâj malzemeleri, sünger ve kağıt kırpıntıları, sepetler, plâstik ve kağıt yiyecek

kapları, plâstikten, ipten vb. çanta sapları, elyaf, pamuk parçaları, bebek arabası tekerlekleri, çıtalar, kartonlar yerleştirilebilir.

Çocuk;

- Yiyecek satış yerleri için eşyalar yapabilir (tezgah, raf, masa, dolap, terazi vb.).
- Yiyecekleri yapabilir (pamuk helva, kağıt helva, meyve ve sebzeler).
- Yemek pişirme ve yeme araçları yapabilir.
- Alış veriş torbaları ve sepetleri, alış veriş arabası yapabilir
- Başka çalışmalar yapabilir.

Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Yoğurma Maddeleri İle Çalışma

Çeşitli renklerde tuz seramiği, merdane, bisküvi kalıpları, plastik çubuklar, çıtalar, ağaç dalı parçaları, kum, stretch, kağıt vb. malzemeler kullanılabilir.

Çocuk;

- Yiyecek maddelerini yapabilir (meyve-sebzeler, elma şekerleri, simit vb. köşelerde bulunan veya diğer yiyecekler).
- Yiyeceklerle ilgili araçlar yapabilir (bardak, tabak vb.).
- Başka çalışmalar yapabilir

Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Kağıt İşleri

1. Üzerlerine daire, kare ve dikdörtgen şekilleri çizilen bir kısmı kesilmiş, diğerleri ise normal tabaka şeklindeki mukavva ve kartonlar, kalın ambalaj kağıtları, şeker kağıtları, yıldızlı kağıtlar, folyolar.
2. Yemek tarifleri, yiyecekler ve yemek yeme ile ilgili resimlerin bulunduğu gazete, dergi ve broşürler,

3. Etraflarından kesilmiş çeşitli rakam şekilleri,
4. Boş teksir kağıtları ve kullanılmış takvim yaprakları ve bunların yanına çıtalar konulabilir.

Çocuk;

- Kağıtları keserek bazı yiyecekler yapabilir (kağıt helva, simit, meyve veya başka yiyecekler).
- Kağıtları keserek fiyat etiketleri, manav-bakkal isimleri için tabelalar yapabilir.
- Kağıtları yuvarlayarak dondurma külahı, yiyecek satış yerleri için süsler yapabilir
- Konu ile ilgili resimleri kesip yapıştırarak farklı kompozisyonlar oluşturabilir.
- Yemek kitabı, mönü, hikâye kitabı vb. ürünler hazırlayabilir.

Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Boyama Çalışmaları

1. Genişçe kapların içinde çeşitli renklerde sulu boyalar ve fırçalar ile uygun şekilde hazırlanmış patates, soğan, limon, karnabahar, havuç, pırasa gibi sebzeler ve teksir kağıtları konulabilir.

2. Boya püskürtebilecek pompalı kutular veya boya kaplarının içinde kırmızı, pembe ve başka renkteki sulu boyalar, tel süzgeç ve diş fırçaları konulabilir.

Çocuk;

- Çeşitli malzemelerle yaptığı yiyecekleri boyayabilir (Örneğin; pamuk helva olarak düşünülen elyafları veya pamukları püskürtme tekniği ile boyayabilir).
- Sulu boya ile sebze baskıları yapabilir.
- Serbest resim çalışması yapabilir.

Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Toplanma ve Temizlik

1. Öğretmen çocuklara kahvaltı saatinin yaklaştığını hatırlatarak hoşlandıkları etkinlikleri daha sonraki bir zamanda da yapabileceklerini söyler. Belli bir süre vererek toplanmak için hazır olmalarını sağlar. Daha sonra "Herkes en son ne yapıyordu? Bugün neler yaptınız? Hangi arkadaşlarınızla daha çok birlikte çalıştınız? Arkadaşlarınızla aynı şeyleri mi yaptınız? Başka neler yapmak isterdiniz?" şeklinde sorular sorarak düşüncelerini söylemelerine rehberlik eder ve bunları değerlendirmek üzere not eder.
2. Öğretmen "Bugün kahvaltıda portakal suyu, muzlu süt, limonata içebiliriz. Bunları kendimiz hazırlayacağız. Bakalım kimler ne içmek istiyor?" der. İçecekleri tek tek söyleyerek her çocuğun isteğini ortaya koymasına rehberlik eder.
3. Öğretmen çocuklardan içmek istedikleri içeceklerle ilgili meyveleri manav köşesinden getirerek belirli bir masanın üzerine yerleştirilen kaplara ayrı ayrı koymalarını ister. Böylece üç ayrı meyve kabı oluşturulur.
4. Öğretmen çocuklara sınıfın kahvaltı hazırlığı için uygun olup olmadığını sorar. Sınıfın temizliği ve toplanması için görev almalarına rehberlik eder. Böylece sınıf toplanır ve temizlenir.
5. Çocukların istekleri doğrultusunda; mutfak görevlisinin ve sınıfa çağırılmış olan bir velinin yardımıyla meyve suları ve muzlu süt hazırlanır. Bu süre içerisinde yapılan hazırlıklar, araç-gereçler, yapılan işler ve işlerin sırası konuşulur.

Türkçe Dil Etkinlikleri

1. Hikâye Öncesi Konuşma:

a. Öğretmen bir pazen tahtaya çeşitli yemeklerin, diğer bir tahtaya ise çeşitli yemek kaplarının resimlerini takar. Çocuklardan, en çok beğendiği yemek resmini alarak diğer tahtadaki kaplardan birine yerleştirmesini ister. Öğretmen her çocuğa, bu resmi neden seçtiğini, seçtiği resimdeki yemeğin adının ne olabileceğini, böyle bir yemek yiyip

yemediğini, bildiği bir yemek ise diğer yemeklerden farklı özelliklerini sorar. Bu yemeğin içinde neler bulunabileceğini tahmin etmesini söyler.

b. Öğretmen çocuklara:

- Başka hangi yemekleri seviyorsunuz?
- Kimler tatlı yiyecekleri seviyor?
- Kimler ekşi yiyecekleri seviyor?
- Sabah- öğlen –akşam aynı yiyecekleri yersek ne olur?
- Bebekler ve büyüklerin yiyecekleri neden aynı değil?
- Bazı insanlar sevdiği hâlde neden o yiyecekleri yiyemezler? gibi sorular sorarak çocukların açıklamalarına rehberlik eder. Resimlerde yer alan yiyeceklerin en önemli birkaç yararını sorar ve çocukların konuşmalarına yardımcı olmak için şişman, çok zayıf, yorgun ve hasta görüntülü insanların bulunduğu resimli kartları gösterir.

c. Öğretmen çocuklara başka yöreler ve ülkelerde yaygın olarak tüketilen yiyeceklerle ilgili bazı resimleri gösterir. Bunları pazen tahtaya ilişitirerek tanıyıp tanımadıklarını sorar. Bazı ipuçları vererek bu yiyecekler hakkında düşünmelerini sağlar ve kısaca açıklama yapar.

Çocuk;

- İpuçlarına dikkat ederek öğretmenin açıklamalarını dinler,
- Konu ile ilgili resimleri inceler,
- Yemek resimleri arasından en çok beğendiğini seçer ve pazen tahtaya yerleştirir,
- Resimlerdeki yemeklerin adlarını ve içindeki malzemeleri tahmin eder,
- Konu ile ilgili diğer düşüncelerini söyler,
- Sorular sorar,
- Soruları cevaplar,
- Arkadaşlarının söylediklerini dinler.

Öğretmen rehberlik eder.

2. Tekerleme

Öğretmen çocuklara aşağıdaki gibi bir tekerleme söyleyebilir.

ARMUT

Armudu kestim
Tavana astım
Şıp dedi düştü
Kargalar uçtu
Annem yoğurt getirdi
Kedi burnunu batırdı
O kediyi ne yapmalı
Minareden atmalı
Minarede bir kuş var
Kanadında gümüş var
Eniştemin cebinde
Türlü türlü yemiş var

3. Bilmece

Öğretmen çocuklara aşağıdaki gibi bir bilmece sorabilir.

"Dereler tepeler, şık şık küpeler (kiraz). İpucu olarak, bunun her mevsim bulunmayan, çekirdekli bir meyve olduğunu söyler. Cevabı bilemezlerse renginin kırmızı olduğunu ve çocukların bunu yerken kulaklarına küpe gibi takmaktan hoşlandıklarını söyler. Bu arada yanlış cevapların neden yanlış olduğunu bulmalarına yardımcı olur.

"Dal üstünde kilitli sandık" (ceviz). "Ağzımıza hoş gelir, dolu gider boş gelir" (kaşık) vb. konu ile ilgili yada daha başka bilmeceyi çocukların birbirine sormalarına rehberlik eder.

4. Hikaye

“Aç Tırtıl” isimli hikâye resimli kitaptan anlatılabilir.

5. Pantomim

Öğretmen, pazara gitme ve alışverişle ilgili bazı hareketleri canlandırabilmeleri için çocuklara aşağıdaki yönergeleri verebilir.

- Pazara gidiyoruz, pazar torbalarımızı hazırlayalım.
- Hızlı hızlı yürüyoruz.
- Pazara geldik, çok kalabalık, insanlara çarpmamak için dikkatli yürüyoruz.
- Tezgahın önünde durarak pazarcının hareketlerine bakıyoruz.
- Sebze ve meyve seçiyoruz.
- Bazıları çok olgun. Ezilmemesine dikkat ederek torbalarımıza koyuyoruz.
- Torbalarımız çok fazla ve ağır. Zor taşıyoruz. Ağır ağır yürüyoruz vb.

Çocuk, öğretmenin cümlelerindeki hareketleri istediği gibi canlandırır. Öğretmen rehberlik eder.

Fen ve Doğa Çalışması

1. Mayalanarak hazırlanmış olan hamurun kabarması gözlenebilir. Maya ve hamur daha önceki bir saatte çocuklarla birlikte hazırlanmış olabilir. Ya da mutfaktaki bir görevli tarafından çocukların izlemesine fırsat verilerek önceden hazırlanmış olabilir (çocuklar daha sonra bu hamurdan çörek yapabilir).

2. Bir şişeye konulan karbonatlı sirkenin, şişenin ağzına takılan balonu şişirmesi gözlenebilir.

3. Öğretmen çocukların evden getirdiği kek tariflerini yüksek sesle okur, daha sonra bu tariflerde ortak olan noktaları hatırlayarak söylemelerine yardımcı olur. Bu konuşmalardan yararlanarak yeni bir tarif oluşturulur. Çocukların evden getirdiği malzemeler kullanılarak çocukların çoğunluğunun istediği bir kek yapılabilir.

4. Yoğurt mayalanabilir. Çocuklar evden getirdiği kavanozlara kendi etiketlerini yapıştırabilirler. Kavanozlar kalın ve büyükçe bez serilmiş bir tepsiye ya da masaya yerleştirilir. Daha önceden kaynatılmış ve mayalanma sıcaklığına getirilmiş süt, kavanozlara konularak ayrı ayrı mayalanır. Beze sarılarak mayalanma süresince bekletilen kavanozlardaki yoğurtları ikinci kahvaltısında çocuklar yiyebilirler.

Çocuk;

- Gözlem yapabilir
- Deneyleri yapabilir
- Yiyecekleri hazırlayabilir
- Sonuçları değerlendirir

Öğretmen bu çalışmalara rehberlik eder.

Oyun Etkinlikleri

1. Sebze ve Meyveler Nerede? Oyunu: Çocuklar daire olurlar. Her çocuğa bir sebze ve meyve ismi takılır. Öğretmen içinde bu isimlerin geçtiği olaylar anlatır. Adı geçen çocuklar bir-iki adım öne çıkarak “burada” der.

2. Nereye Gideceksin? Oyunu : Çocuklar daire şeklindedir. Bir ebe seçilir. Ebe ortada durur. Daireyi oluşturan çocuklar hep bir ağızdan “Nereye gideceksin?” diye sorarlar. Ebe iki yiyecek ismi söyler. Takma adı söylenen çocuklar birbiri ile yer değiştirirler. Ebe bu arada yer değiştiren çocuklardan birinin yerini kapmaya çalışır. Yerini kaptıran çocuk ebe olur.

Yukarıdaki oyundan sonra daire genişletilip çocuklar arasındaki mesafe artırılarak oyuna devam edilebilir yada yer değiştirmekte olan çocuklar yeni yerlerine zıplayarak gidebilirler.

Müzik Etkinlikleri

1. Öğretmen çocuklara:

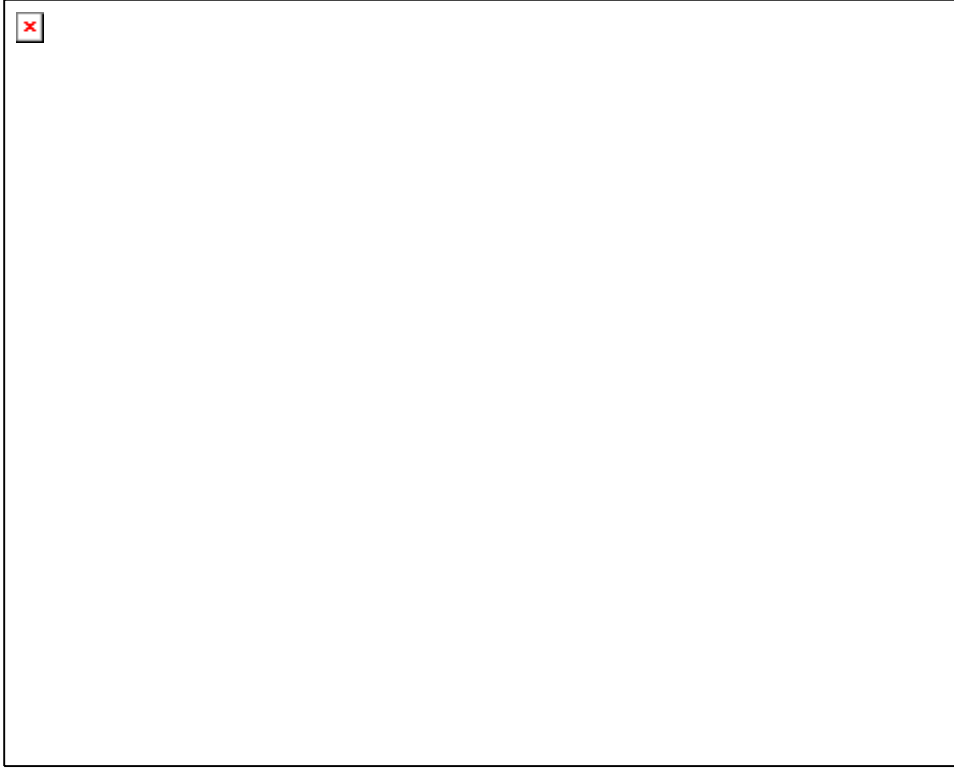
- Çok yorulduk derin derin nefes alıp verelim.
- Mutfaktan çok güzel yemek kokuları geliyor. Haydi hep birlikte koklayalım bakalım ne pişiyor.

- Ddkl tencerenin sesini çıkaralım. vb. cümleler söyleyerek nefes açma çalışmaları yaptırabilir.

2. Öğretmen, bazı çocuklara tahta kaşıklar, bazılarına metal kaşıklar ve diğelerine marakasları verir. Önceden bilinen bir şarkı söylenerek şarkının bir bölümünde tahta kaşıklarla marakasları olan çocuklar, diğer bölümünde ise metal kaşıklar ile marakasları olan çocuklar ritim tutabilirler.

Okuma - Yazmaya Hazırlık alışmaları

Bir yüzünde düz, kırık, yuvarlak şekillerde noktalı çizgiler, diğer yüzünde ise birden beşe kadar farklı sayılarda meyve ve sebze resimleri bulunan kartonlar, çizgileri tamamlama ve miktarları karşılaştırma amacıyla kullanılabilir. (şekil : 7).

şekil: 7

1. Öğretmen çocuklara bu kartonların manav, market vb. yiyecek satış yerlerine ait tabelalar olduğunu fakat bu tabelalardaki çizgilerin tamamlanması gerektiğini söyler. Çocuklardan, bunların birini seçerek noktalı yerlerin üzerinden çizmelerini ister.

Çocuk; istediği kartonu seçerek noktalı yerlerin üzerinden çizer; öğretmen rehberlik eder.

2. Öğretmen tabelasını tamamlayan çocuklara bu kartonların arkasındaki resimlere bakmasını ve arkadaşlarınınkini ile karşılaştırarak meyve veya sebze resimlerinin sayısına göre masanın üzerine sıraya dizmelerini söyler.

Çocuk meyve resimlerini diğer kartonlardakilerle karşılaştırır ve miktarlarına dikkat ederek sıraya dizer; öğretmen rehberlik eder.

Günlük Plân III

Hedefler ve Hedef Davranışlar

HEDEF 3 : Bir birey olarak kendine ait ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varabilme.

H. Davranışlar :

1. Yapmaktan hoşlandıklarını ve hoşlanmadıklarını çeşitli yollarla gösterme (hareket, resim, sözel ifadeler).
4. Yapamadıkları için, hangi çözüm yollarını bulursa daha başarılı olabileceğini söyleme.

HEDEF 5 : Büyük kaslarını etkili olarak kullanabilme.

H. Davranışlar:

5. Tek ayak üstünde sıçrayarak dengeli bir şekilde belli bir mesafeyi gitme.

HEDEF 6 : Küçük kaslarını koordineli olarak kullanabilme.

H. Davranışlar:

7. Narin objeleri incitmeden tutma.

HEDEF 12 : Duyguların yaşamdaki önemini kavrayabilme.

H. Davranışlar:

1. Belli durumlarla ilgili mutluluk, üzüntü, kızgınlık, vb. duyguların başkaları ile ilişkileri nasıl etkilediğini örnek vererek söyleme.

HEDEF 14 : Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurma yollarını kavrayabilme.

H. Davranışlar:

1. Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmak için, yapılması gereken davranışlara örnek verme (paylaşma, işbirliği, saygı, sevecenlik, dostluk kurma vb.).

HEDEF 15 : Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurabilme.

H. Davranışlar:

2. Konuşulan konuyla ilgili kendi görüşlerini söyleme.
13. Kendisini karşısındakinin yerine koyarak, mutluluklarını paylaşma.

HEDEF 16 : Toplumsal yaşamın nasıl sürdüğünü anlayabilme.

H. Davranışlar:

1. Toplumsal yaşamla ilgili belli başlı mesleklerin işlevlerine örnek verme.
2. Toplumsal yaşamla ilgili mesleklerin işlevlerini nasıl yerine getirdiğini açıklama.

HEDEF 19 : Atatürk'le ilgili etkinliklere katılmaktan zevk duyabilme.

H. Davranışlar:

1. Atatürk'le ilgili etkinliklere katılma.
2. Atatürk'le ilgili etkinliklerde sorumluluk alma.

HEDEF 20 : Türk toplumu ve diğer toplumların yaşama biçimlerini (kültürel özelliklerini) kavrayabilme.

H. Davranışlar:

9. Türk toplumuna ait bayram ve özel günlerin özelliklerine örnek verme (Kurban Bayramı, Ramazan Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 10 Kasım Atatürk Haftası vb.).

HEDEF 23 : Verilen nesnelere çeşitli özelliklerine göre sınıflayabilme.

H. Davranışlar:

7. Verilen nesnelere yaşayış özelliklerine göre sınıflama.
8. Verilen nesnelere elde edilme özelliklerine göre sınıflama.

HEDEF 28 : Mekânda konum (uzay kavramı) ile ilgili verilen yönergeleri uygulayabilme.

H. Davranışlar:

1. Nesnenin mekândaki konumunu doğru olarak söyleme (altında, üstünde, yanında, arasında, ortasında, ötesinde, içinde, dışında, sağında, solunda).
4. Değişik pozisyonlarda birbirine uyan belli sayıda parçaları bir araya getirme.

HEDEF 30 : Belli durumlarla ilgili neden-sonuç ilişkilerini kurabilme.

H. Davranışlar:

1. Verilen bir durumun, nesnenin, olayın meydana geliş sırasını söyleme.

HEDEF 36 : Çevresindeki güzellik ve çirkinlikleri fark edebilme.

H. Davranışlar:

1. Çevresinde duyularıyla algıladığı güzellikleri söyleme.

HEDEF 37 : Çevresini güzelleştirebilme.

H. Davranışlar:

1. Çevresindeki güzellikleri korumak için önlem alma
3. Çevresini güzelleştirmek için önerilerde bulunma.

** Hedef ve hedef davranışlar Milli Eğitim Bakanlığınca 1994 yılında yayınlanan Ana Sınıfı Programı'ndan seçilerek numaraları ile birlikte aynen alınmıştır.

KONU: Çiçek yetiştirebilirim

Hoşlandığım çiçekler (rengi, kokusu, görünüşü, vb.)

Çiçeğime nasıl bakabilirim?

Sevdiklerimize çiçek verebiliriz.

ETKİNLİKLER VE EĞİTİM DURUMLARI

Sınıfın Düzenlenmesi

1. Sınıfın panosuna ve uygun duvarlara saksıda, vazoda bulunan çeşitli çiçekler, çiçeklerle süslenmiş Atatürk büstü, Anıtkabir'e çelenk koyan, birilerine çiçek veren insanlar, çiçeklerle süslenmiş gelin arabası, çiçeklerin bulunduğu balkonlar, parklar, sokaklar, kırlar ve çiçek açmış ağaçları gösteren resimler asılabilir.

2. Önceki günlerden başlayarak her çocuk evde bir çiçeğin bakımını yapmış ve gözlemlerini belli zamanlarda kendisinin yaptığı basit bir grafiğe işaretlemiştir. Ayrıca farklı zamanlarda çiçeğinin fotoğrafını çekmiştir. Çocuklar bu fotoğrafları ve grafiği okula gelirken çiçekleriyle birlikte getirirler.

3. Çocuklar ve ailelerinin katılımıyla biriktirilen "Çiçekler Projesi" ile ilgili malzemeler sanat ve el işi etkinliklerinin yapılacağı alanlara yerleştirilir.

4. Teybe konuya uygun bir müzik konulabilir.

İlgi Köşelerinde Oyun

Çiçekçi Köşesi

1. Duvar, dolap ve uygun yüzeylere çiçek resimleri ve çiçeklerin yer aldığı doğa resimleri asılabilir.

2. Çiçek raflarını ve tezgâhları oluşturmak üzere büyük boyutlarda tahta bloklar, yiyecek ambalajları yerleştirilebilir. Sehpalar, tabureler, saksılıklar konulabilir.

3. Çeşitli özellikleri olan saksı ve vazo çiçekleri, kurutulmuş çiçekler, raflara ve çiçekliklere konulabilir.

4. Saksılar, vazolar, çiçek sepetleri, çelenkler, değişik renklerde ve yaldızlı, krepon, jelâtin vb. çeşitli özelliklerde çiçek ambalajlama ve süsleme kağıtları, kurdeleler, renkli rafyalar, paket lâstikleri ve mesaj yazma kartları konulabilir.

5. Torbalar ve saksılar içinde çeşitli topraklar ve çiçek tohumları, sulama kapları vb. diğer malzemeler yerleştirilebilir.

6. Oyuncak yazar kasa ve paralar konulabilir.

Not: Bu köşe fen ve doğa köşesiyle yan yana bir bütünlük sağlayacak şekilde hazırlanabilir.

Çocuk;

- Çiçekçi olabilir,
- Müşteri olabilir,
- Sanat ve el işi etkinliklerinde oluşturduğu ürünlerle bu köşenin geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

Evcilik Köşesi

Duvara çiçek resimleri ve kurutulmuş çiçeklerle hazırlanmış duvar tabakları asılabilir. Çiçekli örtüler ve peçeteler, vazo ve saksı çiçekleri, çiçek sulama kabı, çiçeklerle ilgili broşürler, çiçek kokulu kolonyalar ve sabunlar, gül suyu, çiçek kokulu kremler, çiçekli giysiler ve şapkalar, bahçıvan kıyafeti, gül reçeli ve bal kavanozları vb. konulabilir.

Çocuk çeşitli rollere girerek oyun oynayabilir; öğretmen rehberlik eder.

Kukla Köşesi

Kadın, erkek, çocuk, bahçıvan karakterlerindeki çomak kuklalar ve çiçek karakterlerindeki yüzük kuklalar konulabilir.

Çocuk öyküler oluşturabilir ve anlatabilir; öğretmen rehberlik eder.

Kitap Köşesi

Çiçekleri konu alan resimli kitaplar, broşürler, çeşitli dekorasyon dergileri vb. konulabilir.

Çocuk kaynaklarla ilgilenir; öğretmen rehberlik eder.

Müzik Köşesi

Çeşitli ritim araçları ve kasetler konulabilir.

Fen ve Doğa Köşesi

1. Çiçek açan-açmayan, kokulu-kokusuz, yaprakları tüylü-dikenli-pütürlü, çeşitli renklerde saksı çiçekleri (çocukların daha önceki aylardan başlayarak bakımını yaptıkları evden getirilen ve sınıfa ait çiçekler)
2. Vazolara konulmuş çeşitli canlı çiçekler
3. Kurutulmuş çiçekler (vazoda, koleksiyon şeklinde vb.)
4. Isı, ışık, sulama, toprak, saksı vb. yönlerden farklı etkiler altında yetiştirilen aynı çeşit çiçekler (kurumuş-çürümüş-sağlıklı, sık çiçekli-az çiçekli, boyu çok uzun, yaprakları sağlıklı vb.)
5. Kumlu, killi, kireçli vb. çeşitli topraklar, gübre, su
6. Çiçek tohumları ve soğanları
7. İçi su dolu kavanozlar içinde köklendirilmiş çiçekler
8. İçinde hâlen çiçeklerin yetiştirildiği sera (Büyük boyutta ambalajlar veya çiçekliklerin üzeri naylonla kaplanarak çocuklar tarafından hazırlanmış olabilir).
9. Çiçek sulama kapları, kürek, tırmık vb. araçlar
10. Çiçeğin gelişim evrelerini gösteren resimli bir pano
11. Çiçeklerin büyümesi ile ilgili değişikliklerin işaretlenebileceği basit bir grafik panosu konulabilir.

Çocuk;

- Çiçeklerin özelliklerini inceleyebilir (dokunarak, koklayarak, gözleyerek),
- Çiçek ekebilir,
- Çiçek bakımı yapabilir,
- Toprakları ve gübreyi inceleyebilir,
- Toprakların su geçirme özellikleri ile ilgili deneyler yapabilir,
- Sınıftaki çiçeklerin büyümesiyle ilgili gözlem sonuçlarını grafiğe işaretleyebilir. Öğretmen rehberlik eder.

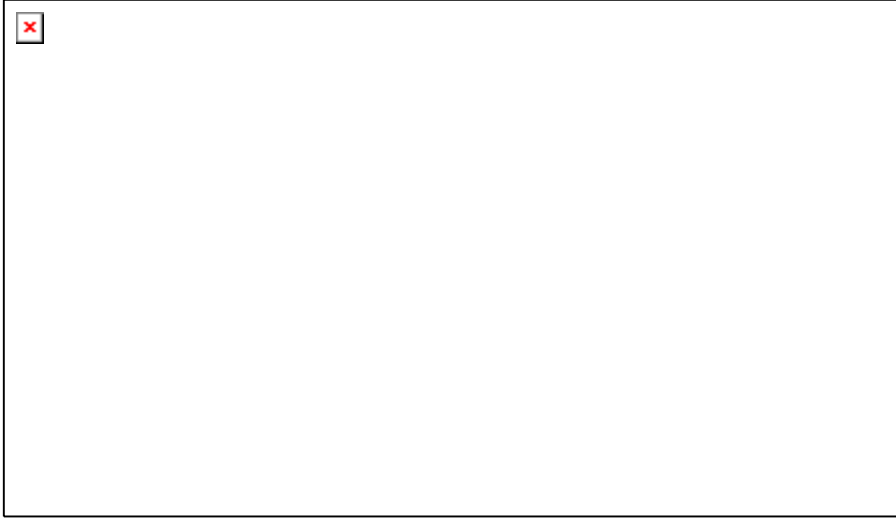
Eğitici Oyuncak Kõşesi

1. iek eitlerinin konu edildiği resimli tombala yerleştirilebilir.
(şekil 8a-8b)

ocuk aynı çiçekleri birbiriyle eşleştirir; ğretmen rehberlik eder.

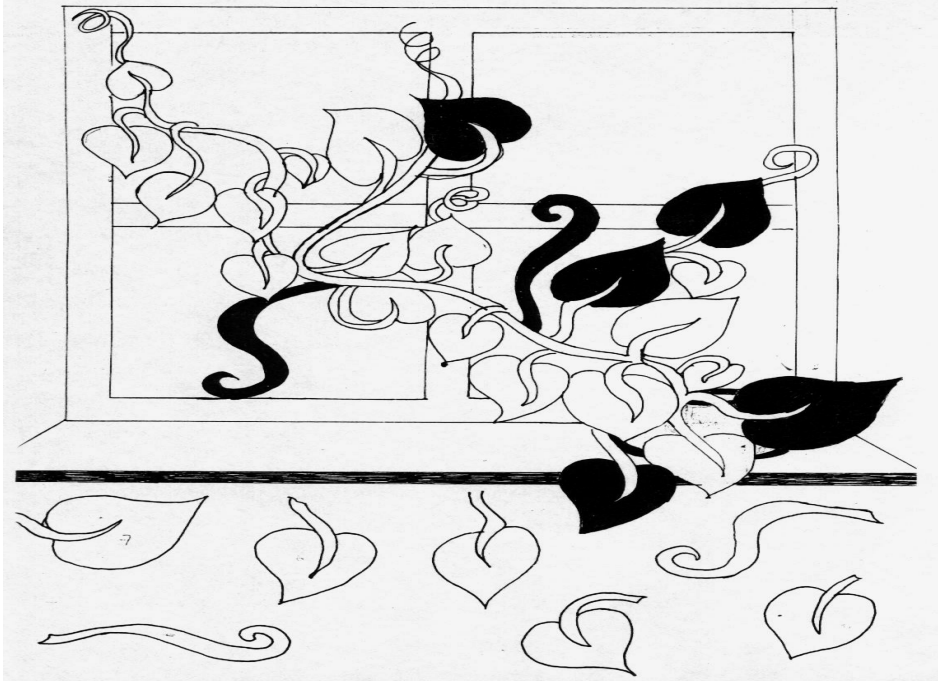
şekil: 8a

şekil: 8b

2 . Bir çiçeğin yapraklarını doğru pozisyonlarda (yönleri sağa-sola, yukarı-aşağı vb.) yerleştirmeyi gerektiren ilişki kurma oyuncağı yerleştirilebilir (Şekil 9).

Çocuk; çiçeğin yapraklarını doğru şekilde yerleştirir; öğretmen rehberlik eder.

Şekil: 9

Sanat ve Elişi Etkinlikleri

Artık malzemelerle çalışma

Çeşitli boyda ve nitelikte saksılar, yiyecek ve temizlik malzemesi ambalajları (plâstik, teneke, cam, köpük vb. maddelerden yapılmış kutular, kovalar, şişeler, kavanozlar, yiyecek sepetleri vb.), çiçek sepetleri, kullanılmış çelenkler, tahta parçaları, çitalar, kurutulmuş çiçekler, sünger-köpük ve kumaş parçaları, naylon poşetler, yumurta viyolleri, sicimler, plâstik kablolar, hortum parçaları, plâstikle kaplanmış ince teller,

rafyalar, kurdeleler, boncuklar, pullar, şişe mantarları, gazoz kapakları, jelâtin, yıldızlı, alimünyum folyo, krepon vb. kağıtlar, çikolata-şeker kağıtları, patlamış mısır, mercimek, makarna vb. kuru yiyecek malzemeleri kullanılabilir.

Çocuk;

- Çiçekçi köşesinin raf, tezgah, saksılık vb. kısımlarını yapabilir,
- Saksılar, vazolar, çiçek sepetleri yapabilir,
- Çiçekler yapabilir,
- Atatürk büstüne koymak için çelenk yapabilir,
- Çiçek bakımında kullanılacak eşyaları yapabilir,
- Çiçek serası yapabilir,
- Başka çalışmalar yapabilir.

Öğretmen rehberlik eder.

Yoğurma maddeleriyle çalışma

Tuz seramiği, merdane, bisküvi kalıpları, gazoz, süt, vb. şişe kapakları, kuruyemiş kabukları, boncuklar, makarnalar, çıtalar, ağaç dalları, plâstikle kaplanmış teller, çiçek sapları, plastik ve kağıt tabaklar kullanılabilir.

Çocuk;

- Çiçekleri yapabilir,
- İsteddiği diğer çalışmalarını yapabilir.

Öğretmen rehberlik eder.

Kağıt işleri

Çeşitli renklerde fon kağıtları, eliş ve krepon kağıtları, yıldızlı kağıtlar, duvar takvimi kağıtları, kartonlar, koparılmış yumurta viyolleri, çıtalar, plâstik kaplanmış teller vb. malzemeler kullanılabilir.

Çocuk;

- Çiçekler yapabilir,
- Çiçek ambalâjlama ve süsleme kağıtları hazırlayabilir,
- Saksı ve vazoları kaplayabilir
- Hediyelik çiçekler için mesaj kartları yapabilir,
- Başka çalışmalar yapabilir.

Öğretmen rehberlik eder.

Boyama çalışmaları

1. Genişçe kapların içinde çeşitli renklerde suluboyalar, fırçalar ve yere monte edilmiş büyük boyutta ambalaj kağıdı,
2. Çeşitli desenlerde delikli plâstik örtüler, yapraklar ve resim kağıtları,
3. Pastel boya, resim kağıtları, ambalâj kağıtları ve çeşitli şekillerde kesilmiş kartonlar konulabilir.

Çocuk;

- Yere serilmiş kağıda arkadaşları ile birlikte resim yapabilir,
- Sulu boya ile plâstik örtü ve yaprak baskısı yapabilir,
- Hediyelik çiçekler için ambalâj kağıtlarını ve mesaj kartlarını boyayabilir,
- Diğer çalışmalarda yaptığı ürünleri boyayabilir (vazosunu, saksını, çiçeklerini vb.)
- Başka çalışmalar yapabilir.

Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Toplanma ve temizlik

1. Öğretmen çocuklara kahvaltı saatinin yaklaştığını hatırlatır ve belli bir süre verir. Daha sonra “Haydi şimdi hep birlikte sınıfımızı bir do-laşalım. Bakalım bugün neler yapmışız. Şimdi herkes bulunduğu yere iyice baksın, sonra yanındaki yere, daha sonra sırayla bütün köşelere,

masalara baksın bakalım.”der. Neler gördüklerini sorar. Çocuklar gördüklerini açıklar; öğretmen konuşmalara rehberlik eder.

2. Öğretmen çocuklara “Şimdi hepimiz iyice düşünelim bakalım. Bugün en çok ne yaptınız?” der ve “Bugün en çok çiçek satan kim? En çok çiçek satın alan kim? En çok çiçek yapan kim? En çok evcilik oynayan kim? Kitaplarla en çok ilgilenen kim? En çok resim yapan kim?” gibi sorular sorarak yaptıkları işleri hatırlamalarına ve kendi kendilerini değerlendirmelerine rehberlik eder. Böylece, benzer işleri yapan çocukların grup olmalarına yardımcı olur. Bu yolla oluşturulan gruplaşmalar esas alınarak ve çocukların istekleri de gözetenilerek iş bölümü yapılır. Böylece sınıfın toplanması ve temizlenmesi sağlanır. Öğretmen bu işlerin yapılmasına yardımcı olur.

3. Çocuklar işlerini tamamladıklarında, öğretmen “Bahçemde Çiçekler Açtı” adındaki parmak oyununu oynayarak çocukların sıra ile lavaboya gitmelerini sağlayabilir. Öğretmen bunun için parmak oyununun gerektirdiği şu açıklamayı yapar: “Benim bahçemde gül açtı. Benim bahçemde hanımeli açtı. Benim bahçemde ... açtı.” gibi cümlelerle her çocuğun kendisi için söylenen cümlelerin arkasından sıraya girmesini sağlar. Çocuklar sıra ile lavaboya gider.

Fen ve Doğa Çalışması

İnceleme gezisi

Öğretmen çocuklarla birlikte okulun çeşitli yerlerindeki çiçekleri incelemek üzere küçük bir gezi düzenleyebilir. Bu gezide nelerin gözleneceği önceden çocuklarla belirlenir. Buna göre:

- Okulda ne gibi çiçeklerin bulunduğu,
- Bu çiçeklerin birbirinden farklılıkları,
- Bu çiçeklerin birbirine olan benzerlikleri,
- Çiçeklerin nerelere konulduğu (cam kenarı, az güneşli olan yerler vb.),
- Çiçeklerin ve saksılarının büyüklüğü gibi özelliklere dikkat edileceği vurgulanır.

Öğretmen ayrıca çocuklara, gezi sırasında bu çiçeklerin bakımını yapan kişilere sorular sorabileceklerini söyler. Bu açıklamalardan sonra

okulun müdür odası, öğretmenler odası, koridor, bahçe gibi değişik yerlerine gidilerek çiçekler incelenir ve ilgili kişilere bazı sorular sorulur.

Çocuk;

- Gözlem yapabilir,
- Sorular sorabilir,
- Değerlendirmeler yapabilir,
- Çevreyi güzelleştirme konusunda kararlar alabilir.

Öğretmen rehberlik eder.

Türkçe Dil Etkinlikleri

1. Hikâye öncesi konuşma

a. Okulda yapılan inceleme gezisi değerlendirilir. Okulda hiç çiçek yok ise ya da az ise buralara koymak üzere çiçek yetiştirebilmek veya alabilmek için neler yapılabileceği çocuklarla konuşulur, kararlar alınır ve ileriki günlerde yapılabilecek çalışmalar için bir plân yapılır.

b. Çocukların önceden yetiştirip sınıfa getirdikleri kendi çiçekleri, seyrek bir şekilde belli bir yere dizilmiştir. Öğretmen çocuklara "Sınıfımıza bir bakalım, ne çok çiçeğimiz oldu. Hepsi de çok güzel. Bakalım bu çiçekler kimlerin?" vb. cümleler söyleyerek "Herkesin Bir Çiçeği Var."oyunu oynayacaklarını söyler. Çocukların bu çiçekleri rahatça görebilecekleri şekilde oturmalarını sağlar ve oyunu açıklar. Buna göre her çocuk kendi çiçeğini tarif edecek, diğerleri bunun hangi çiçek olduğunu bulmaya çalışacaktır. Çiçeğin adı ise hangi çiçek olduğu bulunduğu söylenecektir. Böylece her çocuk çiçeğinin büyüklüğünü, rengini, yapraklarını ve bakımı ile ilgili özelliklerini söyleyebilir. Diğer çocuklar ise bu açıklamalara uyan çiçeği bulmaya çalışır. Öğretmen çocukların oyununa rehberlik eder.

c. Çocuklara çiçeklerini tekrar eve götürme, bir süre için veya sürekli olarak sınıfta tutma, sevdiği bir kişiye hediye etme gibi tercihleri sorulabilir. Hediye etmek isteyenler var ise, kime ve ne zaman vermek istedikleri, bunu hediye edebilmek için başka neler yapabilecekleri konuşulur.

d. Öğretmen çocuklara sınıfta başka ne gibi çiçeklerin olduğunu, bunların birbirinden farklılığını ve bu çiçeklerin çelenk, sepet, buket yapılarak ya da saksı çiçeği olarak ne gibi özel günlerde kullanılabileceğini sorar, Atatürk büstüne koymak için hazırladıkları çelengi ortaya getirerek bunu hep birlikte okuldaki büste koyabileceklerini söyler, daha önce yapmış oldukları mesaj kartlarını bu çelenge iliştmek isteyenler olup olmadığını sorar. İsteyenlerin kendi kartlarını çelenge iliştmelerine yardımcı olur. Kart yapmamış olanlara ise bir kutunun içinde hazır bulundurduğu kartlardan istediğini alarak çelenge iliştmesine fırsat verir. Bu şekilde tamamlanan çelenk, çocuklar tarafından, öğretmenin rehberliği ile Atatürk büstüne konur.

2. Bilmece

Öğretmen çocuklara konu ile ilgili veya ilgili olmayan bazı bilmece sorabilir. Örneğin; konu ile ilgili olarak, “Ben beslerim o süsler.” (çiçek) bilmecesini sorabilir. İpucu olarak canlı olduğu için beslendiğini, herkesin çok beğendiği bir şey olduğunu, en önemli besininin su olduğunu söyleyebilir. Yanlış cevapların neden kaynaklandığını bulmalarına yardımcı olur. “Kat kattır katmer değil, kırmızıdır biber değil.” (gül) vb. daha başka bilmece sorulabilir.

3. Parmak oyunu

Öğretmen çocuklarla değişik parmak oyunları oynayabilir. Şöyle bir örnek verilebilir:

BENİM KÜÇÜK BİR BAHÇEM VAR

Benim küçük bir bahçem var	(Eller yere doğru ve yanlara hareket ettirilir.)
Onu çok dikkatli kazarım	(Parmaklarla kazar gibi yapılır.)
Yağmur yağacak	(Ellerle yağmur yağma hareketi Yapılır.)
Güneş açacak	(Eller yanlara havaya kaldırılır.)
Benim tohumlarım gittikçe büyüyecek	(Parmaklar önde birleştirilir ve el yavaş yavaş yukarı kaldırılır.)

4. Hikâye

“Derekuşu ve Çiçekler” adlı hikâye televizyon şeridiyle anlatılabilir. Hikâyede çok susamış olan çiçeklerin dereye ulaşamadıkları için Ağustos Böceği ve Kelebekten yardım istemeleri konu edilmektedir. Ağustos Böceği ve Kelebek çiçeklere yardım etmemekte, sadece Derekuşu, gagası ile dereden su taşıyarak çiçeklerin dibine bırakmaktadır. Fakat sonunda Derekuşu yorgunluktan çimenlerin üstünde uyuyakalır. O sırada yağmur yağmaya başlar. Çiçekler, ıslanmaması için yapraklarını Derekuşu'nun üstüne gererler.

5. Dramatizasyon

Öğretmen hikâyede geçen rollerin çocuklar tarafından paylaşılmasını sağlar. Çocuklar hikâyede geçen olayları bu rollere göre canlandırır. Yukarıda adı geçen hikâyeye göre çocuklardan bazıları; Derekuşu, Ağustos Böceği, Kelebek rollerini alabilir. Diğerleri ise çok susamış oldukları için dereye doğru eğilen çiçekler olabilirler. Öğretmen hafif bir müzik kullanarak çocukların hikâyeyi canlandırmasına rehberlik edebilir.

Oyun Etkinlikleri

1. Şöyle-Böyle Oyunu: Çocuklar yan yana dizilirler. Öğretmen çocukların karşısında durur. “şöyle-böyle” kelimelerini kullanarak ve aynı anda bazı hareketler yaparak çocukların bu hareketleri kelimelere göre tekrarlamasını ister. Öğretmenin “şöyle” diyerek gösterdiği hareketler çocuklar tarafından yapılmalı “böyle” diyerek gösterdikleri ise yapılmamalıdır. Oyun bu şekilde oynanır. Öğretmen çocukları şaşırtmak için aynı kelimeleri üst üste kullanabilir. Yanılan çocuklardan çömelerek belli bir mesafeyi yürümesi istenebilir.

2. Zıp Çıktı, Çiçek Açtı Oyunu: Çocuklar daire şeklinde yere çömelirler. Öğretmen “zıp çıktı, çiçek açtı.” dediğinde hızla ayağa kalkar, kollarını yana açar ve tekrar çömelirler. Öğretmen çocukları şaşırtmak için “zıp çıktı, çiçek açmadı.” diyebilir. Bu durumda çocuklar çömelerek oturmaya devam edeceklerdir. Yanılan çocuklar oyunu

kaybeder. Öğretmen şaşırın çocukların belli bir sayıda zıplamasını isteyebilir.

3. Sek Sek Oyunu: Çocuklar iki gruba ayrılarak sıra olurlar. Grupların karşısına belli aralıklarla yapma çiçekler dizilir. Öğretmen bir işaretle oyunu başlatır. Çocuklar sıra ile, çiçeklere basmadan sek sek yaparak çiçeklerin sonuna kadar gider ve dönerler. Turu ilk bitiren grup oyunu kazanır.

4. Koklayarak Tanı Oyunu: Çocukların gözleri kapatılarak sabun, kolonya, gül suyu, çiçek, maydanoz, nane vb. nesnelere koklatılır. Çocuktan bu nesnenin ne olduğunu tanıması istenir.

Müzik Etkinlikleri

Öğretmen çocuklara, ritm aletlerini kullanarak önceden bildikleri şarkıları söyletebilir. Konuyla ilgili şarkılar söylenebileceği gibi, başka şarkılar da seçilebilir.

Öğretmen bu konuyla ilgili “Lâleler ve Menekşeler” şarkısını öğretebilir. Bunun için şarkıyı önce öğretmen bütün olarak söyler. Daha sonra çocuklarla birlikte birkaç kez söylenir ve başka bir gün tekrarlanmak üzere diğer şarkılara geçilir. Söz konusu şarkının sözleri aşağıda yer almaktadır:

LÂLELER VE MENEKŞELER

Lâleler, menekşeler
En güzel çiçekler
Hepsi de en güzel
Rengarenk çiçekler

Benim adım Lâle olsun
Sen de Menekşesin
Arı konsun, bal olsun
Sen ne hoşsun, mis kokulusun

Okuma-Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

1. Bazı kısımları noktalı şekilde eksik bırakılmış papatyaları tamamlamayı gerektiren teksir kağıtları kullanılabilir. Bu çalışmanın yönergesi, "Papatyaların eksik kısımlarını çiz ve boy." şeklinde olabilir. (Şekil 10)

Çocuk resimlerdeki eksik kısımları çizerek tamamlar ve boyar, öğretmen rehberlik eder.

Şekil: 10

Aynı çiçeğin yanlış yerlerde ve konumlarda gösterildiği bir dizi resimdeki yanlışları bulmay

2. ı gerektiren teksir kağıtları kullanılabilir. Bu çalışmanın yönergesi "Resimlerdeki yanlışlar neler? Bak-anlat" şeklinde olabilir. (Şekil 11).

Çocuk resimlerdeki yanlışları anlatır; öğretmen rehberlik eder.

Şekil: 11

Günlük Plân IV

Hedefler ve Hedef Davranışlar

HEDEF 3 : Bir birey olarak kendine ait ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varabilme.

H. Davranışlar:

- 1.Yapmaktan hoşlandıklarını ve hoşlanmadıklarını çeşitli yollarla gösterme (hareket, resim, sözel ifadeler)
5. Yapmak istediklerini söyleme.

HEDEF 5 : Büyük kaslarını etkili olarak kullanabilme

H. Davranışlar:

2. Belli bir engel üzerinden zıplayarak atlama.

HEDEF 6 : Küçük kaslarını koordineli olarak kullanabilme.

H. Davranışlar:

6. Küçük kas becerilerini gerektiren ev işleriyle ilgili araçları kullanma.

HEDEF 7 : İnsanın sağlıklı yaşayabilmesi için dikkat edilmesi gereken kuralları kavrayabilme.

H. Davranışlar:

4. İnsanın sağlıklı yaşamasıyla ilgili belli kurallara uyulmasının meydana getireceği sonuçlara örnek verme.

HEDEF 8 : İnsanın sağlıklı yaşayabilmesi için temizlikle ilgili işleri yapabilme

H. Davranışlar:

1. Gerektiği durumlarda istenilen nitelikte ellerini ve yüzünü yıkama
3. Saç, tırnak, kulak, burun, ayak vb. bölgelerin temizliğini yapma

HEDEF 14 : Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurma yollarını kavrayabilme.

H. Davranışlar:

1. Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmak için, yapılması gereken davranışlara örnek verme (paylaşma, iş birliği, saygı, sevecenlik, dostluk kurma vb.).
3. Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmak için, yapılması ve yapılmaması gereken davranışların nedenlerini açıklama.

HEDEF 17 : Atatürk'ün yaşamı ve kişiliği ile ilgili özellikleri kavrayabilme.

H. Davranışlar:

1. Atatürk'ün hayatı ile ilgili özellikleri açıklama (doğum yeri, anne ve babası, askerlik hayatı, Atatürk'le ilgili anılar)

HEDEF 20 : Türk toplumu ve diğer toplumların yaşama biçimlerini (kültürel özelliklerini) kavrayabilme.

H. Davranışlar:

1. Türk toplumunun aile-akraba-komşuluk ilişkileriyle ilgili özelliklerine örnek verme.
5. Türk toplumunda ve diğer toplumlarda insanların farklı barınma yerlerinde yaşadığını açıklama.
6. Türk toplumunda ve diğer toplumlarda insanların hayat şartlarının farklarını açıklama.

HEDEF 21 : Belli bir durumda gözlem yapabilme.

H. Davranışlar:

1. Verilen olağan ya da olağan dışı bir durumu araştırmak üzere gözlenmesi gereken önemli noktaları söyleme (boyut, renk, şekil, fonksiyon, koku, ses, tat).
2. Verilen bir durumdaki gözlem sonuçlarını söyleme (benzerlikler, farklılıklar, farklı gruplamalar).

HEDEF 23 : Verilen nesnelere çeşitli özelliklerine göre sınıflayabilme.

H. Davranışlar:

2. Verilen nesnelere şekillerine göre sınıflama.

3. Verilen nesnelere boyutlarına göre sınıflama.
5. Verilen nesnelere dokunsal duyumlarına göre sınıflama.
6. Verilen nesnelere kullanım amaçlarına göre sınıflama.
8. Verilen nesnelere elde edilmiş özelliklerine göre sınıflama.

HEDEF 28 : Mekânda konum (uzay kavramı) ile ilgili verilen yönergeleri uygulayabilme.

H. Davranışlar:

1. Nesnenin mekândaki konumunu doğru olarak söyleme (altında, üstünde, yanında, arasında, ortasında, ötesinde, içinde, dışında, sağında, solunda).
2. Nesnelerin belli bir mekânda birbirlerine olan uzaklık ve yakınlıklarını adım, karış, vb. yollarla ölçerek söyleme.

HEDEF 32 : Belli başlı kelimelerin anlamlarını kavrayabilme.

H. Davranışlar:

4. Zıt anlamlı kelimelere örnek verme.

HEDEF 37 : Çevresini güzelleştirebilme.

H. Davranışlar:

3. Çevresini güzelleştirmek için önerilerde bulunma.

** Hedef ve hedef davranışlar Milli Eğitim Bakanlığınca 1994 yılında yayınlanan Ana Sınıfı Programı'ndan seçilerek numaraları ile birlikte aynen alınmıştır.

KONU: Evlerimiz.

Nasıl bir evde yaşıyoruz? (büyüklüğü, yüksekliği, balkonu, bahçesi, ahşap-beton-kerpiç vb. çeşitli özellikleri)

Evler ne ile yapılır?

Eski zamandaki evler nasıldı? (dedelerimizin-ninelerimizin evleri, Atatürk'ün evi, tarihi evler)

Başka ülkelerdeki evler nasıl?

Hayvanların evi var mı? (yuva, barınak)

ETKİNLİKLER VE EĞİTİM DURUMLARI

Sınıfın Düzenlenmesi

1. Sınıf panosuna veya uygun duvarlara, büyüklükleri, yükseklikleri, mimarî yapıları farklı; çeşitli ülkeler, köy, şehir, orman, sahil, yayla vb. yerleşim alanlarının karakteristik özelliklerini yansıtan ev resimleri (klâsik, modern, ahşap-beton-kerpiç-buz-saz vb. evler, eski zaman ve günümüz evleri, inşaat halindeki evler, yıkık-dökük evler vb.), karınca, kuş ve diğer hayvanların yuvalarının resimleri yerleştirilebilir.

2. Çocuklar, önceki günlerde anne-babalarının yardımıyla kendi evlerinin fotoğrafını çekerek bunları okula getirirler. Ayrıca kendi fotoğraflarını da getirirler. Her çocuk okula geldiğinde kendisinin ve evinin fotoğrafını bir pano üzerinde ayrılan kısımlardan birine yerleştirir. Böylece sınıfta bulunan tüm çocukların evleri ve yanında kendi fotoğrafları bulunan bir sınıf panosu oluşturulur. Böylece çocuklar birbirlerinin fotoğraflarına bakarak hangi evin kime ait olduğunu bulabilir ve bu evler hakkında konuşurlar.

3. Aileler, çocuklar ve öğretmenin katılımıyla biriktirilen “Evlerimiz” konusu ile ilgili tüm malzemeler ilgi köşelerine, sanat ve el işi etkinliklerinin yapılacağı alanlara yerleştirilir.

İlgi Köşelerinde Oyun

Evler/Çadırlar Köşesi

1. Duvar, dolap vb. uygun yüzeylere çeşitli evler ve çadırların iç ve dış kısımlarını gösteren resimler asılabilir.

2. Pencereleri ve kapı kısımları oyulmuş, çocukların içine girip oynayabileceği boyutlarda köpük, mukavva vb. malzemelerden basit şekilde hazırlanmış ev maketleri yerleştirilebilir.

3. Çocukların içine girebileceği büyüklükte çadırlar kurulabilir.

4. Evlerin ve çadırların yakınına büyük boy sünger ve tahta bloklar, kartondan ayakkabı kutuları, minderler, küçük battaniyeler, yere serilebilecek büyüklükte kilim parçaları, küçük tabure, masa ve sandalyeler, küçük merdiven, dolgu bebekler ve hayvanlar, çakıl, kum, toprak, sak-sılar, çekiç-pense vb. araçlar, uyku tulumu vb. yerleştirilebilir. Ayrıca

Kızılderili, Afrikalı, Eskimo vb. insanlara özgü bazı giysi, eşya vb. çocuklar tarafından yapılarak konulabilir.

Not: Bu köşe, evcilik köşesi ile bütünlük sağlayacak şekilde birbirine yakın hazırlanabilir.

Çocuk;

- Değişik evlerde/çadırlarda yaşayan insan rolünü oynayabilir.
- Evlerin/çadırların iç kısmını, yolunu, bahçesini düzenleyen, onarımını yapan insan rolünü oynayabilir.
- Bu köşedeki arkadaşlarının oyunlarını izleyebilir, evleri/çadırları, eşyaları inceleyebilir.
- Sanat ve el işi etkinliklerinde oluşturduğu ürünlerle bu köşenin geliştirilmesine katkıda bulunabilir (duvar kağıtları, perdeler, gece lambası, fener, mutfak araçları, dekoratif eşyalar, yiyecekler vb. ürünlerini evlere veya çadırlara getirebilir.

Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Evcilik Köşesi

Duvar, dolap vb. uygun yüzeylere çeşitli ülkelerin evlerini gösteren manzara resimleri ve takvim asılabilir. Değişik ülkelere ve yörelere ait turistik takılar, giysiler, dekoratif ev eşyaları yerleştirilebilir. Ev tipleri ve dekorasyonla ilgili dergiler konulabilir. Oyuncak ve gerçek mutfak araçları, süpürge, anahtarlar, kilit, faraş, badana fırçası vb. araçlar konulabilir.

Çocuk çeşitli rollere girerek oyun oynayabilir; öğretmen rehberlik eder.

Kukla Köşesi

Badanacı, inşaat işçisi, bahçıvan, yaşlı-genç-çocuk karakterlerinde el kuklaları konulabilir.

Çocuk;

- Öykü oluşturabilir.
- Öykü anlatabilir.
- Arkadaşlarının anlattığı öyküleri dinleyebilir.

Öğretmen rehberlik eder.

Kitap Köşesi

Çeşitli yöreleri ve ülkeleri simgeleyen evler, insanlar ve yaşamlarını konu alan resimli kitaplar, dekorasyon dergileri, broşürler, kartpostallar, hayvanların yuvaları-barınakları vb. özellikleriyle ilgili resimli kitaplar yerleştirilebilir.

Çocuk kaynaklarla ilgilenir; öğretmen rehberlik eder.

Müzik Köşesi

1. Plâstik, teneke, tahta, ambalâj kutuları içine çakıl, kum, tahta parçaları, cam parçaları konularak oluşturulan marakaslar,
2. Plâstik kase, saksı, bidon ve teneke konserve kutuları vb. malzemelerden hazırlanan davullar,
3. Küçük ziller ve gazoz kapakları ile hazırlanan ritm sopaları ve tefler yerleştirilebilir.

Çocuk müzik araçlarıyla ilgilenir; öğretmen rehberlik eder.

Fen ve Doğa Köşesi

1. Değişik evrelerdeki inşaat görüntülerini yansıtan resimler
2. Ayrı kapların içinde ince-iri kum, çakıl taşları, tahta, kiremit, tuğla parçaları, talaş, saman vb. malzemeler.
3. Kalburlar-elekler
4. Küçük bez keseler içinde çimento, alçı, kum, toprak, çakıl taşları, saman, talaş, elyaf vb. malzemeler
5. Çimento, kum, su karışımı ile oluşturulmuş inşaat harcı (farklı kıvamlarda)
6. Poliüretan köpükten yalıtım malzemesi

7. Plâstik, sa levha ve boru parçaları
8. Marley, parke, seramik vb. kaplama malzemeleri
9. Masa saati, kum saati
10. Termometre
11. Büyüteç
12. Mıknatıs, madeni, tahta, plâstik ve kâğıttan çeşitli malzemeler
13. ekül
14. Çeşitli türde cetveller
15. Mala, kürek, pense, eki
16. Plâstik somunlar, cıvatalar, vidalar
17. Terazi ve farklı büyüklükteki kaplar yerleştirilebilir.

ocuk;

- Gözlem yapabilir,
- Dokunarak inceleyebilir.
- ekül, cetvel, terazi, mala, mıknatıs, büyüteç, eki, pense vb. araçları kullanarak deneyler yapabilir.
- Kum, toprak, talaş vb. malzemeleri elekten geçirebilir, bunları birbiriyle ve su ile karıştırarak değişik karışımlar oluşturabilir.

Öğretmen ocuklara rehberlik eder.

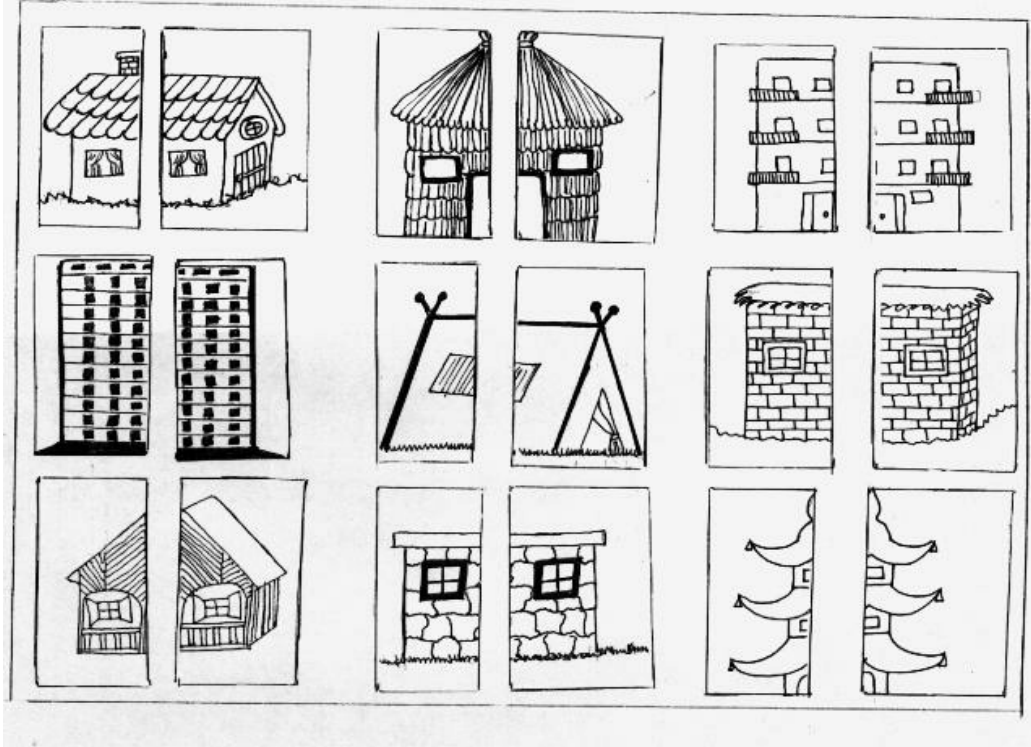
Eğitici Oyuncak Köşesi

1. Uygun bir duvara, üzerinde sadece kıtaların ana hatlarıyla gösterildiği basit bir dünya haritası asılabilir. Harita üzerindeki ilgili kısımlara Çinli, Japon, Arap, Kızılderili, Eskimo, Avrupalı, Afrikalı giysileri içindeki insan resimleri ile birlikte, bu resimlerin her birinin yanına söz konusu bölgeleri temsil edecek nitelikteki ev resimleri yerleştirilir. Bu harita üzerinde Türkiye'nin yerini belirlemek için Türk Bayrağı resmi ile birlikte çocuğun okulunun bulunduğu yerleşim bölgesindeki evleri ve insanları temsil eden resimler kullanılabilir. Bu haritanın yanına veya alt kısmına eklenen bir kutu ya da torbanın içinde, harita üzerindeki ilgili yerlere iliştirilebilecek türde ev resmi kartonları bulundurulur. Haritanın üzerindeki çeşitli kısımlara ve resimli kartonların arkalarına, takılıp çıkarılabilen yapıştırma bantları eklenmiştir.

Çocuk; Dünya haritası üzerinde belirlenmiş olan yerleşim alanlarına uygun olabilecek ev resimlerini, haritaya yerleştirir; öğretmen rehberlik eder.

2. Her biri iki parçaya ayrılmış ev resimlerini tamamlamayı gerektiren parça-bütün oyuncağı konulabilir (Şekil 12).

Çocuk; Aynı evin parçalarını birleştirerek evleri tamamlar. Öğretmen rehberlik eder.

Şekil: 12

Sanat ve El İŖi Etkinlikleri

Artık Malzemelerle alıŖma

Yere serilmiş bir örtünün üzerine büyük boyda mukavva ve köpük koliler, koli bandı, kontrplâk, tahta parçaları, çeŖitli boyutlarda marley, muŖamba, sünger, halı, hasır, kilim, çuval, tül parçaları, seramik, fayans vb. malzemeler, plâstik vida ve raptiyeler, çeŖitli kalınlıkta ipler, çeŖitli nitelikte ve büyüklükte jelâtin, duvar, ambalâj kâğıtları, otlar, mısır yaprakları, dal parçaları, saman, kağıt rulolar, büyük boy naylonlar, tahta ve plâstik çubuklar, plâstik boru parçaları, plâstikle kaplanmış teller, kordonlar yerleŖtirilebilir.

Çocuk;

- ÇeŖitli tipte evler yapabilir;
- Çadırları kurabilir;
- Evler ve çadırlar için düşündüğü eşyaları yapabilir;
- Akvaryum, kafes, köpek kulübesi vb. eşyalar yapabilir;
- Başka çalıŖmalar yapabilir.

Öğretmen rehberlik eder.

Yoğurma Maddeleriyle alıŖma

Talaş hamuru, kil ve tuz seramiği, çeŖitli geometrik Ŗekillerde kesilmiş tahta ve köpük parçaları, saman, tüy, ağaç dalları, gazoz kapakları, kibrit çöpleri konulabilir.

Çocuk;

- Ev maketleri yapabilir;
- Ev, çadır, akvaryum, kafes için düşündüğü eşyaları (nazarlık, duvar tabağı, saat, yiyecekler vb.) yapabilir.
- Başka çalıŖmalar yapabilir.

Öğretmen rehberlik eder.

Kağıt İşleri

Çeşitli renklerde fon kâğıtları, jelâtin, alüminyum folyo kâğıtları, büyük boyutlarda ve değişik desenli duvar kâğıtları, ambalâj kâğıtları ve ev eşyalarını, hayvanların yuva ve barınaklarını gösteren kullanılmış dergi, takvim yaprakları yerleştirebilir.

Çocuk;

- Atatürk'ün doğduğu evin veya başka bir evin maketini yapabilir;
- Evler/Çadırlar köşesindeki evlerin duvarlarını kaplayabilir;
- Evler/Çadırlar için eşyalar yapabilir (fenerler, perdeler, örtüler, çiçekler vb.);
- Farklı ülkeleri simgeleyen şapkalar, etekler vb. giyim eşyalarını yapabilir;
- Ev eşyaları, hayvanlar ve barınakları ile ilgili resimleri kesip yapıştırarak yeni kompozisyonlar oluşturabilir (evlerin içini düzenleyebilir, hayvanları yuvalarına yerleştirebilir vb.);
- Kafes, akvaryum vb. eşyalar yapabilir;
- Başka çalışmalar yapabilir.

Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Boyama Çalışmaları

1. Badana ve yağlı boya kutuları içinde çeşitli renklerde sulu boyalar ile farklı boylarda sulu boya ve badana fırçaları kullanılabilir.

2. Fazla derin olmayan plâstik kaplar içine çeşitli renklerde parmak boyası kullanılabilir.

3. Çocukların ayak baskısı yapabilmesi ve ayak kalıplarını çıkarabilmesi için evler/çadırlar köşesinden başlayarak lâvabo ve tuvaletlere giden yol boyunca büyük naylonlar serilerek üzeri ambalâj kâğıtlarıyla kaplanır. Kâğıdın bazı kısımlarına derin olmayan plâstik kaplar, marley parçaları monte edilebilir. Bunların üzerine renksiz tuz seramiği hamuru konularak, çocukların ayaklarının kalıplarını çıkarmak için bir zemin hazırlanabilir.

Çocuk;

- Evlerin ve çadırların iç ve dış yüzeylerini boyayabilir;
- Evler/çadırlar ve hayvan barınakları ile ilgili, kendi yaptığı ürünleri veya boyanabilecek diğer ürünleri boyayabilir (artık malzemeler, kağıtlar, yoğurma maddeleri ile yapılan ev eşyaları, süs eşyaları, giysiler vb.);
- Yere monte edilen ambalaj kağıdı ve ambalaj kağıdı üzerindeki plâstik kaplar ile marleyler üzerindeki renksiz tuz seramiği üzerine ayak baskısı yapabilir:

- a- Ayaklarını parmak boyasına batırıp yere serilmiş kağıda istediği kompozisyonları oluşturacak şekilde basarak yapabilir;
- b- Yere serilmiş olan kağıdın bazı yerlerine monte edilen plâstik ambalaj kapları veya marley parçaları üzerine konulan renksiz tuz seramiği hamuruna ayaklarını boyalı veya boyasız şekilde basarak yapabilir. Ayak kalıpları boyasız ise tuz seramiği hamuru kurduktan sonra ayak şekillerini boyayabilir. Ayak şeklinin bir başkasının ayak şekliyle karışmaması için düğme, boncuk vb. işaretler kullanabilir.

Öğretmen çocuklara rehberlik eder.

Toplanma ve Temizlik

1. Öğretmen kağıt ve tuz seramiği üzerinde yapılan ayak baskısı faaliyetini toplanma saatinden 5-10 dakika önce, büyük grup etkinliği olarak yaptırır. Bu çalışmayı bitiren çocukların lâvaboya giderek ayaklarını ve ellerini yıkamasına yardımcı olur.

2. Öğretmen, el-yüz-ayak temizliğini bitiren çocuklara, tuz seramiği üzerine yapılan baskı çalışmalarını, çabuk kuruması için nereye koyabileceklerini sorar. Çocuklar, cevapların sonucuna göre, çalışmalarını yerden toplayarak birlikte belirlenmiş olan bir yere koyarlar. Öğretmen daha sonra çocuklara, sınıfın toplanması ve temizlenmesi için başka ne gibi işler olduğunu ve bunlardan hangilerini yapmak istediklerini sorar. Çocuklar fikirlerini söyler. Böylece görev dağılımı ve iş bölümü yapılarak sınıf toplanır.

Türkçe Dil Etkinlikleri

1. Şiir

Öğretmen çocuklarla birlikte aşağıdaki şiirleri söyleyebilir:

EVİMİZ

Ne güzeldir evimiz,
İçi dışı tertemiz.
Siz de gelip görseniz,
Onu çok seversiniz.

Küçük bir bahçesi var,
Yaz gelince şenlenir.
Uçan kuşlar, bulutlar,
Dallarında dinlenir.

YUVAM

Sordum bir gün arıya,
Yok mu senin bir yuvan,
Vızıldaıp gösterdi,
Bana koca bir kovan.

Dönüp sordum serçeye,
Ya seninki nerede?
“Cik cik” dedi. “Benimki
Dal üstünde, tepede”

2. Hikâye Öncesi Konuşma

a. Öğretmen, çocukların kendilerinin ve evlerinin fotoğrafları ile okula geldikleri saatlerde oluşturdukları panoyu, görebilecekleri şekilde çocukların karşısına yerleştirir. Çocuklara “Bu fotoğraflarda neler görmüştünüz, bir kez daha hatırlayalım. Evlerimiz nasıl acaba bir bakalım. Şimdiye kadar evine hiç gitmediğiniz bir arkadaşınızın evini

görünce hangi özelliklerinden tanırırsınız acaba? Haydi evlerimizi tanıyalım.” der. Her çocuğun kendi evi ile ilgili en belirgin bir özelliği söylemesini ister. Çocuklar evlerini tanıtır. Öğretmen bu konuşmaların devamında kendi evinin fotoğrafını göstererek neler gördüklerini sorar, konuşmalara rehberlik eder.

b. Öğretmen çocukların, kendi çevrelerinde ve uzak yerlerde gördükleri evlerin ne gibi farklılıkları olduğunu hatırlayarak söylemelerini ister. Çocuklar gözlemlerini açıklar. Bu konuşmaların devamında belirgin farklılıkları gösteren slaytlar veya fotoğraflar gösterilerek binaların yükseklikleri, bir yere olan uzaklıkları, bahçe, balkon, kapı, pencere vb. kısımları, estetik özellikleri, yapıldığı malzemeler vb. konuşulur.

c. Sınıfta yapılan evler ve çadırların nelerinden hoşlandıkları veya başka neler yapabilecekleri sorulabilir.

d. Öğretmen çocuklara, aşağıdakilere benzer eğlenceli ve düşündürücü bazı sorular sorarak her çocuğun ilk aklına geleni söylemesine fırsat verir.

- Bütün evler aynı olsaydı neler olurdu? Örneğin her yerde buz ev olur mu? Neden?
- Evlerin modeli aynı olsa,
- Evlerimizin duvarları camdan olsa,
- Apartmanlar otlardan yapılsa,
- Gökdelenler bulutlara kadar uzansa,
- Evlerimizin çatıları çanak gibi olsa,
- Evlerimizin pencereleri tavanda olsa,
- Bütün evler birbirine yapışık olsa neler olurdu? vb.

Çocuklar düşüncelerini söyler; öğretmen çocukların da birbirlerine buna benzer, eğlendirici sorular sorabileceklerini söyleyerek çocuklara rehberlik eder.

e. Öğretmen çocuklara, “Şimdi size bazı kelimeler söyleyeceğim; siz bu kelimelerin tam tersini söyleyerek oyun oynayacaksınız” der ve çocuklarla birlikte “büyük-küçük”, “uzun-kısa”, “yüksek-alçak”, “geniş-dar”, “eski-yeni”, “aydınlık-karanlık” vb. sözcükler karşılıklı olarak söylenir. Bu kelimelerin anlamlarını sorar ve çocukların kısaca açıklamalar yapmalarına rehberlik eder.

3. Bilmece

Öğretmen çocuklara “Çamurdandır yapısı, çamdandır kapısı” (ev) bilmecesini sorabilir. İpucu olarak, herkesin ihtiyacı olduğunu, hep aynı yerde durduğunu, aile bireylerinin ortaklaşa kullandığını, tahta, tuğla, cam vb. malzemeler kullanılarak yapıldığını söyleyebilir. Çocukları aynı anda konuşmamaları için uyarır. Çocuklar cevabı bilemezlerse, resimli karttaki ev, gemi, camlı dolap vb. resimleri göstererek yardımcı olabilir.

“Yazın sıvasını yapar, kışın kapısını yapar” (kırlangıç) bilmecesini sorabilir. İpucu olarak, bunun bir hayvan olduğu, yuvasını kurmak için uzun zaman harcadığı söylenebilir.

“Kat kat sefer taşı, çoktur yükü canlı cansız” (apartman) bilmecesini sorabilir. İpucu olarak, bunun büyük ve taşınamayan bir nesne olduğu söylenebilir. Gerçek sefer taşı, veya resmi gösterilerek anlamı açıklanabilir.

4. Tekerleme

Öğretmen, çocuklarla birlikte aşağıdaki gibi bir tekerleme söyleyebilir:

AYAĞIMA BASMA

Ayağıma basma,
Tahtaya bas,
Tahta çürük, çivi tutmaz,
Bizim söz tutmaz.

5- Parmak Oyunu

Öğretmen çocuklarla şöyle bir parmak oyunu oynayabilir:

İKİ EV

Tepede iki ev var (İki el yumruk yapılır, öne uzatılır).

Bu evde Ayşe oturur (Bir yumruk öne uzatılır, baş parmak çıkarılır).

Bu evde Ali oturur (Diğer el yumruk yapılır, öne uzatılır ve baş parmak çıkartılır.).

Bir gün Ayşe evinden çıktı (Baş parmak gösterilir.).

Tepeye tırmandı, tepeden aşağıya indi (El yukarı, aşağı hareket ettirilir.).

Fakat kimseleri göremedi. Ayşe evine girdi. Kapısını kapattı. (Baş parmak avuç içine saklanır.).

Ertesi gün Ali evinden çıktı (Yukarıdaki sözler ve aynı hareketler tekrar edilir.).

Bir başka gün Ayşe ile Ali evlerinden çıktılar (İki elin baş parmakları kaldırılır.).

Tepeye tırmandılar. Birbirlerini gördüler.

Ayşe Ali'ye "Günaydın. Nasılsın?" dedi (Baş parmaklar hareket ettirilir.).

Sonra el ele tutuştular ve okula gittiler (İki baş parmak birleştirilir).

6. Hikâye

Bir kır evine gelen kaplumbağa ile evdeki çocukların kurduğu arkadaşlığı anlatan, "Misafiriğe Giden Kaplumbağa" adı verilebilecek bir hikaye, öğretmen tarafından oluşturularak, pazen tahtada uygun figürler kullanılarak anlatılabilir.

7. Pantomim

Öğretmen, çocuklara inceleme gezisi sırasında evlerinin balkonunda, bahçesinde ve sokakta gördükleri insanların neler yapmakta olduğunu sorar. Çocuklar dikkatlerini çeken hareketleri söylerler (merdiven çıkma, cam silme, bahçe sulama vb.). Öğretmen “Şimdi sizler bu hareketleri yapan insanlar olduğunuzu düşünün. Haydi bu hareketleri yapalım. Sokaktan eve geldiniz. Merdivenleri çıkıyorsunuz, evinizin kapısını açmaya çalışıyorsunuz. Şimdi evinize geldiniz. Eşyalarınızı dolaplara yerleştiriyorsunuz. Bazı dolaplara boyunuz yetişmiyor, parmaklarınızın ucuna basarak uzanmaya çalışıyorsunuz. Sonunda eşyaları yerleştirdiniz. Şimdi merdivenlerden bahçeye iniyorsunuz. Çiçekleri suluyorsunuz...” vb. cümleler söyleyerek çocukların bu hareketleri canlandırmalarına rehberlik eder. Çocuklar bu cümlelere uygun olarak hareketleri canlandırırlar.

Fen ve Doğa Çalışması

1. Karıncaları, kuşları ve çevredeki binaları gözlemlemek için inceleme gezisi yapılabilir.
2. İnşaat malzemeleri satılan bir satış merkezine gezi yapılabilir.
3. Çimento, su, kum oranları farklı karışımlar hazırlanabilir. Bu karışımlar tuğla, taş, tahta parçası gibi malzemelerin aralarına dökülerek karışımların kullanılabilirlik, dayanıklılık, donma süresi gibi özellikleri incelenebilir.
4. Henüz kurumamış beton harcı üzerine çita parçaları ile çizgiler çizilebilir veya basit şekiller yapılabilir.

Çocuk;

- Gözlem yapabilir;
- Sorular sorarak bilgi alabilir;
- Deney yapabilir;
- Değerlendirmeler yapabilir.

Öğretmen rehberlik eder.

Oyun Etkinlikleri

1. **Evimize-Köyümüze Oyunu:** Yere iki büyük daire çizilir. Dairelerden biri evi, diğeri köyü temsil eder. Çocuklar bu dairelerin karşısında, belli bir uzaklıkta yan yana dururlar ve öğretmenin; “evimize”, “köyümüze” komutlarına göre ilgili dairelerin içine girerler. Oyunun devamında, yere bir daire daha çizilerek bu alanın “okul” olduğu söylenebilir. Oyun böylece çocukların; ev, köy ve okulu temsil eden daireler arasında yer değiştirmesi ile devam eder. Yanlışlık yapan çocuklar oyun dışı kalır.

2. **Gezi Oyunu:** Çocuklar daire şeklinde oturur. Bir ebe seçilir. Çocuklardan her birine ev, sokak, bahçe, ağaç, çiçek, kitap, dolap, sandalye vb. isimler takılır. Ebe, içinde bu sözcüklerin geçtiği bir gezi öyküsü anlatır. Örneğin, "Komşumuzun bebeği doğdu. Ziyarete gitmek için annemle evden sokağa çıktık. Ağaçlarda kuşlar ötüyordu. Çiçek almak için bir dükkâna girdik..." vb. Öykünün içinde adı geçen çocuk ayağa kalkar. Yanlışlıkla ayağa kalkan veya adı geçtiği halde ayağa kalkmayan çocuk ebe olur. Oyunda yanılanların kolayca izlenebilmesi için çocukların yakalarına isimleri simgeleyen resimli kartlar takılabilir.

3. **Eşyaları Yerine Yerleştirme Oyunu:** Bir panoya içi boş bir oda resmi yapıştırılır veya çizilir. Çocuklara bir odada bulunabilecek eşya resimleri verilir. Her çocuk sırayla gözü kapalı olarak elindeki resmi panodaki odaya yerleştirecektir. Bu sırada diğer çocuklar, eşyasını yerine yerleştirmeye çalışan çocuğa “aşağıya-yukarıya, yana, ortaya” vb. sözcüklerle yardımcı olabilirler.

Müzik Etkinlikleri

1. Öğretmen çocuklara diyafram çalışması yaptırır. Bunun için; “Çocuklar, bisikletimizin tekerleğinin havası inmiş, haydi tekerleğimizi şişirelim. Önce pompamıza hava çekelim” der. Çocuklar derin derin nefes alırlar. Öğretmen; “Şimdi yavaş yavaş, tıs tıs diye pompamızdaki havayı tekerleğimize verelim,” der. Çocuklar yavaş yavaş ve kesintili şekilde nefes verirler. Böylece derin nefes alınır, biraz nefes verilir-durulur-verilir-durulur ve tekrar nefes alınır.

2. Önceden bilinen şarkılar ve konu ile ilgili “Evimiz” adlı yeni bir şarkı söylenebilir:

EVİMİZ

Kapı pencere duvar
Herkesin bir evi var
Bizimki şu tek katlı
Kutu gibi pek tatlı

Orda doğdum büyüdüm
Emekledim yürüdüm
Kışın soğuktan kardan
Yazın korur sıcaktan

Şu sokaktan gelinir
Hemen kolay bulunur
Adresi alın yine
Buyurun gelin bizlere

Okuma-Yazmaya Hazırlık Çalışmaları

Öğretmen çocuklara;

1. Sanat etkinlikleri sırasında yapılan evin bulunduğu yerden, sınıfın başka bir yerine doğru yol yapmalarını söyler. Çocuklar tebeşir kullanarak veya yere bantla sicim yapıştırarak yolu belirlerler. Öğretmen çocuklardan, sanat etkinliği sırasında oluşturdukları ayak kalıplarını, belirlenen bu yol üzerine koymalarını ister. Bu kısımlardan eve kadar olan uzaklıkları adımlayarak, karıştırmak ve çeşitli boyda ipleri kullanarak ölçebileceklerini söyler.

Çocuk;

- Bu yolların uzaklıklarını ölçerek karşılaştırmalar yapabilir.
 - Kendine ait ayak kalıbının etrafını keçeli kalemle çizebilir.
- Öğretmen rehberlik eder.

2. Fen ve doğa çalışması olarak yapılan beton harcı üzerine, harç kurumadan önce çocuklar çita parçaları, içi boş tükenmez kalem vb. malzemelerle bazı işaret ve çizgiler yapabilirler (Yapacakları bu işaretlerin çocukların imzası olabileceği söylenebilir.).

3. Her bir dizideki evlerden farklı olan evi bulmayı gerektiren resimlerin yer aldığı teksir kağıtları verilebilir. Bu çalışmanın yönergesi; "Her sıradaki evler içerisinde farklı olanı bul ve X işaretiyle göster" şeklinde olabilir (Şekil 13).

Çocuk; farklı evi bulur ve işaretler; öğretmen rehberlik eder.

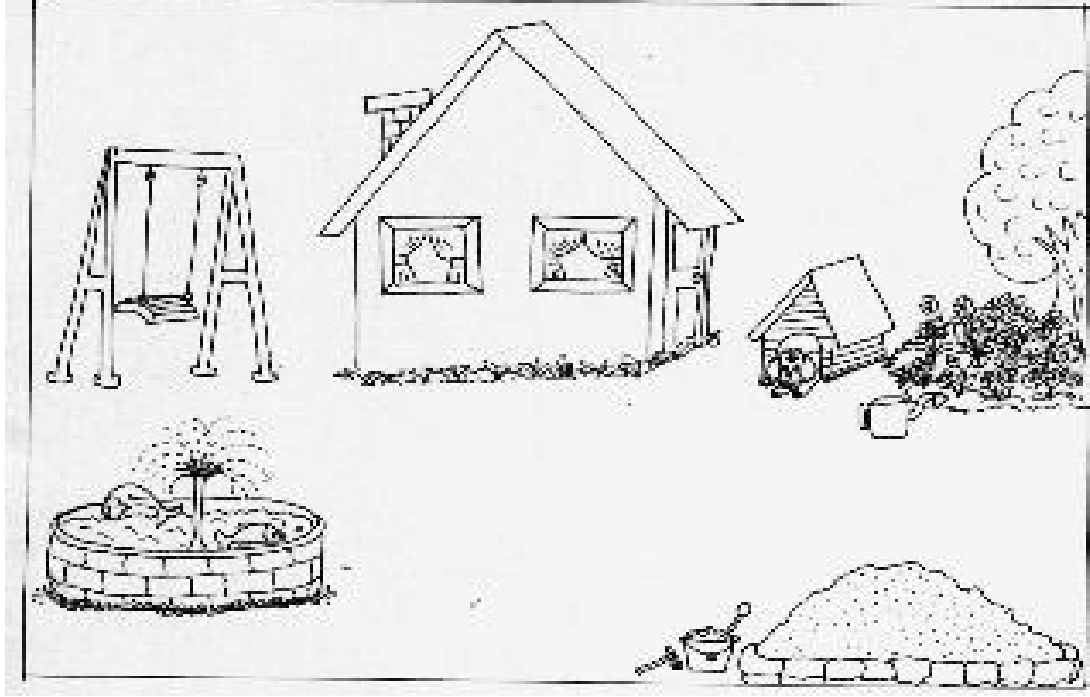

Şekil: 13

4. Bir ev ve bahçesinde çocuğun yapabileceği çeşitli etkinliklerin düşündürebilecek görüntülerin resimlendiği teksir kağıtları verilebilir. Bu

çalışmanın yönergesi “Evinizin bahçesinde yapabileceğin faaliyetler neler? Bunlardan hangisi en çok hoşuna gider? Bak-anlat” şeklinde olabilir (Şekil 14).

Çocuk; hoşuna giden faaliyeti seçer ve bununla ilgili düşüncelerini anlatır; öğretmen rehberlik eder.

Şekil: 14

ÖRNEK PLÂNLARDAKİ ORTAK ÖZELLİKLER

Bu planlarda sınıf gerçek yaşamdakine benzer bir ortam haline getirilmiştir. Böylece çocuk gerçek hayattakine benzer birçok rolü üstlenerek ve etkinliklere aktif bir şekilde katılarak günlük plânın etkin bir parçası olmakta ve gerçek hayatın gerektirdiği davranışları prova etme fırsatını yakalamaktadır. Çocuk bu ortamda, müşteri, satıcı, üretici, plânlayıcı, gözlemci vb. çok yönlü konumlarda bulunabilmektedir. Bunu sağlayabilmek üzere, özellikle sanat ve el işi etkinlikleri ile ilgi köşelerindeki oyun etkinlikleri, hedefler doğrultusunda düzenlenen projeler kapsamında ele alınmıştır. Bu plânlarda göze çarpan temel özellikler aşağıda maddeler halinde açıklanmaya çalışılmıştır:

1. Etkinlikler birbirini destekleyecek şekilde bütünleştirilmiştir: Çocuk bir etkinlikte yaptığı çalışmayı diğer bir etkinlikte de sürdürmekte, tamamlayabilmekte ve bu çalışmaları ilgi köşelerine taşıyarak oyun oynayabilmektedir. Örneğin "Sevdiğim Yiyecekler" konusunda yer verilen proje çerçevesinde hazırladığı yiyecekleri boyayabilmekte ve bunları ilgi köşelerine yerleştirerek oyun oynayabilmektedir. Bu durumda çocuk bir etkinliği sadece o etkinliğin gerektirdiği davranışları yaparak değil, diğer etkinliklerdeki davranışları da buna katarak çok yönlü bir katılımı gerçekleştirebilmektedir.

2. Malzemeler bütünleştirilmiştir: Çocuk, malzemelerin nitelikleri nedeniyle gruplanarak düzenlenen artık malzemeler, yoğurma maddeleri, boyalar vb. çeşitli malzemeleri, yaptığı bütün çalışmalarda ortak olarak kullanabilmektedir. Örneğin çiçekleri yaparken artık malzemeleri, tuz seramiğini, boyayı ve kağıtları kullanabilmekte, resmi diğer etkinliklerden kopuk bir şekilde sadece resim yapmış olmak için değil, çoğu zaman fonksiyonel bir şekilde kullanabileceği bir faaliyet haline getirebilmektedir. Böylece boya ile yaptığı bir resmi paketleme işinde veya bir satış yerine pano hazırlama gibi kendi tasarlayacağı bir işte kullanabilmektedir.

3. Etkinlikler oyun haline getirilmiştir: Örneğin hikâye öncesinde yapılan konuşmanın içeriği çocuklara bilgi verir tarzda değil, onlarla oynanan, düşündürücü oyunlar şeklinde ortaya konabilmektedir. Toplanma, temizlik vb. rutin faaliyetlerde de çocuklar oyun yoluyla sıraya girmekte, iş bölümü yapabilmekte ve normal zamanda kendilerine sıkıcı gelebilecek olan işleri eğlenceli bir şekilde yapabilmektedirler. Örneğin; toplanma saatinde çocuklara çiçek isimleri verilerek, bu isimler "Benim

bahçemde **leylak** açtı. Benim bahçemde **gül** açtı." gibi cümlelerde kullanılır ve böylece çocukların sıra olmaları sağlanabilir.

4. Etkinliklerin hedeflerle tam olarak uyumlu olabilmesini kolaylaştırmak amacıyla, etkinliğin yapaylıktan kurtarılarak doğal bir şekilde yürütülmesine özen gösterilmiştir: Örneğin sıraya girerken sayıları öğrenme, kahvaltı öncesinde meyve sularını hazırlayarak nesnelerin nasıl elde edildiklerini öğrenme vb.

5. Çocuğun programa aktif katılımı esas alınmıştır: Etkinliklerle ilgili plânlamalar, kararlar ve değerlendirmeler hemen hemen her yönüyle çocuklar tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Örneğin; konuların seçimi, malzemelerin sağlanması ve yapılacak etkinliklere karar verilmesi vb.

6. Çocuklar yetenek ve tercihlerine göre seçenekler bulabilmekte, dolayısıyla kendilerine uygun çalışmalara katılabilmektedir: Yapamadığı veya katılmak istemediği faaliyetler için zorlanmamaktadır. Örneğin; sadece boya işinde bile serbest çalışabilmekte, konuyla ilgili herhangi bir malzemeyi boyayabilmekte ya da yapılacak düzenlemeler çerçevesinde yer alan başka bir ürünü boyayabilmektedir.

7. Bir gün içindeki etkinliklerde farklı teknik ve yöntemler kullanıldığı gibi, tek bir etkinlik içinde de farklı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır: Örneğin; hikâye öncesi konuşmalarda beyin fırtınası tekniği, sunuş yoluyla öğretim tekniği, buluş yoluyla öğretim vb. teknikler bir arada kullanılabilir.

8. Etkinliklerin kolaydan zora ilkesine göre hazırlanmasına özen gösterilmiştir: Bu nedenle birçok etkinliğin birden çok çeşidine aşamalı olarak yer verilmiştir.

9. Asıl ulaşılması gereken amaçlardan uzaklaşmaya sebep olabilecek dezavantajlı durumlar için önlemler alınmıştır: Örneğin; bilmeceelerde sebep-sonuç ilişkisini kurmaya engel olabilecek şekilde cevabı önceden bilen bazı çocuklara, cevabı hemen söylememeleri için ipucu bulma görevi verilebilmektedir.

10. Etkinlikler deneyerek, dokunarak, görerek yaşantı kazanılmasına elverişli olacak şekilde planlanmıştır.

11. Bir gün için seçilen konu, önceden çok katı bir şekilde analiz edilmeden, çocukların ilgileri doğrultusunda ortaya çıkan yeni açılımlara fırsat tanıyacak şekilde planlanmıştır.

12. Hedefler diğer konularla da ilişkilendirilebilmektedir: Örneğin; "Çiçek Yetiştirebilirim" konusunda hediye, Atatürk, bayramlar, anma günleri vb. konularla ilgi kurulabilecek etkinliklere yer verilmiştir.

13. Plânlamaların yakından uzağa ilkesine uygun olmasına özen gösterilmiştir. Örneğin; “Çiçek Yetiştirebilirim” konusunda önce okuldaki çiçeklerin incelenmesi, “Saçlarım” konusunda etkinliklerin çocuğun kendi saçlarından yola çıkılacak şekilde planlanması gibi hususlara önem verilmiştir.

14. Velilerin programa aktif bir şekilde katılımını sağlamaya yönelik önlemler alınmıştır: Örneğin; malzeme temini, konuların belirlenmesine katkıda bulunma, gezi-gözlem vb. faaliyetlerin yürütülmesine katkıda bulunma ve sınıftaki uygulamalara zaman zaman katılım vb.

ÖĞRETMENE PRATİK ÖNERİLER

Çok yönlü olmayı gerektiren bir mesleği yürütmektesiniz. Bu nedenle mesleğinizi nitelikli bir şekilde sürdürebilmeniz için okulda ve okul dışında yapacağınız çok iş var. Plânları hazırlama, araç-gereçleri sağlama ve hazırlama, sınıftaki uygulamaları yapma, çevre olanaklarını araştırma, güncel olayları izleme, kendinizi yenileme gibi birçok konuya zaman ayırmak durumundasınız. Çocuklara uygun hikayeler bulmak, gerektiğinde bunları yazmak ve resimlemek, iyi bir şekilde anlatmak, kukla hazırlayabilmek ve iyi bir şekilde kullanmak, eğitici araçları temin etmek, hazırlamak ve doğru bir şekilde kullanabilmek, gerektiğinde müzik aleti çalabilmek vb. birçok davranışı göstermeniz beklenmektedir. Bunların yanı sıra, çocukların özgürlüğünü kısıtlamadan sınıf kontrolünü sağlamanız gerekmektedir.

Mesleğinizin gerektirdiği birçok işi kolay bir şekilde ve daha az zamanda yapabilmek için bazı yollar bulabilirsiniz. Ancak eğitimin kalitesinden asla ödün vermemelisiniz. Asıl yapmanız gerekenleri bir kenara bırakıp, başka yollarla da çözümleyebileceğiniz işlerle zaman harcamamalısınız. Herhangi bir işi hangi hedefi gerçekleştirmek için yaptığınızı düşünün. Bu işin gerekli olup olmadığına doğru karar verin. Gerekli olduğuna inanıyorsanız pratik yollar olarak yapın, gereksiz ise yapmayın. Örneğin plân yazmanın çok zaman aldığını düşünerek, sınıftaki çalışma süresi boyunca plân yazarak çocukları gözardı ediyorsanız en azından bu süre içerisinde asıl amaçları unutuyorsunuz demektir. Oysa plân hazırlama işinin kırtasiye yönünü hafifletici formüller üreterek asıl yapmanız gereken işlere özen gösterebilirsiniz. Eğer zamanınızın çoğunu bazı faaliyetlerde kullanılacak kağıtları kesme gibi işler alıyorsa, öncelikle bunları niçin kendinizin yaptığını ya da gerçek-

ten eğitim hedefleri için gerekli olup olmadığını düşünün. Eğer çocukların gelişmesine katkısı olacağına inanıyorsanız o taktirde çocukları mutlaka bu faaliyete katın. Çocuklara danışın, aileleriyle iş birliği yapın ve çevreyle bütünleşin. Böylece eğitime katkı getirebilecek birçok olanağı elde ederek yapacağınız çalışmalarını daha verimli, kolay ve zevkli hâle getirebildiğinizi görebilirsiniz.

Aşağıda çalışmalarınızı kolaylaştırabileceği düşünülen bazı öyollar önerilmiştir. Bu örnekler, aynısını yapmanız için değil, sadece birçok yolu deneyebilme esnekliğini ortaya koyabilmek için verilmiştir.

1. Günlük plânlarınızı hazırlarken hedeflerin ve hedef davranış cümlelerinin her birini programdaki şekliyle fotokopi vb. yollarla çoğaltabilirsiniz. Bunun için yıl içinde farklı zamanlarda tekrar tekrar kullanabileceğiniz kadar kopyalayın. Böylece her bir hedef ve hedef davranış cümlesi için çok sayıda fişler oluşturabilirsiniz. Tıpkı ilkokulda okumayazma öğrenirken kullanmış olduğunuz fişler gibi. Bu fişlerin, bir kenarından birbirine tutturulmasıyla, hedefler ve hedef davranışları ifade eden fiş demetleri oluşturabilir. Her gün plânınız için gerekli olan hedefleri ve hedef davranışları bu fiş demetlerinden alarak plânınıza yapıştırabilirsiniz.

Örnek : Hedefler ve ilgili davranışlarını ifade eden fişleri bir araya koyabilmek için zarfları kullanabilirsiniz. Böylece programdaki hedef sayısı kadar zarf hazırlamanız gerekebilir.

Hedefleri ve davranışlarını ifade eden fişleri koymak için hazırladığınız zarfları isterseniz bir panoya yerleştirerek daha kolay bir kullanım elde edebilirsiniz.

Örnek : Hedefler ve ilgili davranışlarını ifade eden fişleri bir araya koyabilmek için kartları kullanabilirsiniz. Böylece programdaki hedef sayısı kadar kart hazırlamanız gerekebilir.

Hedefleri ve davranışlarını ifade eden fişleri koymak için hazırladığınız kartları isterseniz bir panoya yerleştirerek daha kolay bir kullanım elde edebilirsiniz.

Her gün hangi hedefleri ve davranışları plânınıza aldığınızı bu panolar üzerinde işaretleyerek (çeteleme yaparak) gösterebilirsiniz. Böylece yıl içinde çeşitli hedeflere ve davranışlara dengeli bir şekilde yer verme olanağını bulmuş olursunuz.

2. Konuları çocuklarla birlikte belirleyerek, bunları sembolize eden resimli konu kartları hazırlayabilir ve sınıfınızda bulunan bir sepetin içine koyabilirsiniz. Böylece çocuklar, kendi konularını oluşturabilirler. Hangi konulara ne zaman yer vereceğinize ise çocuklarla birlikte, çeşitli yöntemler kullanarak karar verebilirsiniz.

3. Bazı konu isimlerini velilere sorabilirsiniz. Çocuklarla ve aileleri ile belirlenen bu konu isimlerini bir liste hâlinde onlara da verebilirsiniz. Ayrıca bu listedeki konu isimlerinin yanına, sınıftaki konu sepetinde bulunan sembolik resimlerden koyarak çocukların aileleriyle birlikte bu konular için kaynak toplamalarını sağlayabilirsiniz. Böylece çocuklar ve aileleri sadece kendi belirledikleri konular için değil, programın tümüne aktif bir şekilde katılabilirler.

4. Her haftanın sonunda veya belirli zamanlarda, çocuklar, aileleriyle birlikte topladıkları malzemeleri ve kaynakları sınıfa getirebilirler. Sınıfı, her günün sonunda ertesi gün için çocuklarla birlikte hatta ailelerin katılımıyla hazırlayabilirsiniz.

5. Herhangi bir günde yapılan çalışmaları, başka günlerde yer vereceğiniz hedefler için tekrar kullanabilirsiniz. Örneğin; bir günlük plânda konu “Evlerimiz” ise o gün yapılan “Ev” maketlerini başka günlerdeki “Ağaçlar”, “Komşularımız”, “Kar”, “Bayram Günü” vb. değişik konularla geliştirme fırsatı yaratabilirsiniz. Bu durumda çocuklar belki evin çatısını karla kaplayabilir, camlarına buzdan saçaklar yapabilir ya da bayram günü konusuyla ilgili olarak evin penceresine bayrak asabilirler.

6. Çok amaçlı materyaller hazırlayabilirsiniz. Belirli zamanlarda çocukların boy artışını işaretlemek amacıyla hazırladığınız levhaya yapacağınız ilavelerle çocuklar, bu levha üzerinde kararlarını, değerlendirmelerini, duygularını gösterebilirler. Unutmamaları gereken herhangi bir notu levhaya iliştirebilirler.

7. Günlük etkinlikler sırasında ve eğitim her aşamasında çocukların düşüncelerini, katılımlarını, programın etkili ve zayıf yönlerini not etmek için formlar geliştirebilirsiniz. Böylece değerlendirme etkinliklerine gereken önemi vererek kendinizi, programınızı ve sonuçta çocukları değerlendirerek onların gelişimlerine katkıda bulunabilirsiniz.

8. Sınıfınızda, süsleme amacına yönelik ve sürekli bulunan kaldırılmayacak uyarıcılar olmamalıdır. Bununla beraber sabah veya öğleden sonra ayrı gruplardaki çocukların eğitime alındığı ana sınıflarında sizden önceki öğretmenin ve çocukların hazırlıkları pano vb. kısımlarda yerleşik durumda olabilir. Bunların üzerine bir örtü kapatılarak sorunu çözebilirsiniz. Hedefler ve konularla tutarlı uyarıcıları kullanarak zengin bir yaşantı ortamı yaratmak için çaba göstermelisiniz. Bunun için öncelikle, sizin hoşunuza gitse bile amaç dışı olan uyarıcılardan vazgeçmeniz gereklidir. Sınıflarda yıllarca değiştirilmeden, üstelik çocukların göremeyeceği yükseklığe asılan ve içerik olarak çocukların düzeyine uygun olmayan; mevsim şeridi, sayı tabloları, çeşitli resimler vb. uyarıcılar yerine çocukların düzeyine ve günün koşullarına uygun, hedeflerle tutarlı uyarıcıları kullanmalısınız.

9. Sınıfların tabanı boydan boya halı kaplı ise en azından bazı kısımların üzerine naylon veya kolayca toplanabilecek kilimler serilebilir.

10. Her velinin eğitim faaliyetlerine ne gibi katkılar sağlayabileceğini yapacağınız toplantılarla belirleyebilirsiniz. Yapılacak bu toplantılarda velilerle birlikte konular belirlenebilir, gezi, gözlem vb. etkinlikler için sağlanabilecek olanaklar ve eğitimle ilgili yapılabilecek diğer çalışmalar kararlaştırılabilir. Bu şekilde velilerin eğitime etkin katılımı sağlanarak okul ve evdeki eğitim bütünleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Bloom, B. S. Human Characteristics and School Learning. McGraw Hill Inc: 1-9. New York 1976.
- Borke, H. Interpersonal Development of Young Children: Egocentrism or Empathy? *Developmental Psychology*. 5, 2:263-269. 1971.
- Bower, T.G.R. The Preceptual World of the Child Cambridge, Mass. Harvard University Press: 1-14. 1977.
- Bruner, J. S. Under Five in Britain London. Grant McIntyre: 30-40. 1980.
- Chandler, M. And M, Boyes. Social Cognitive Development. (Ed.) Wolman, B. B. Ve G. Stricker, Handbook of Developmental Psychology. Englewood Cliffs. N. S. Prentice Hall. 110-130. 1982.
- Curtis, A. M. A Curriculum for the Preschool Child: Learning to Learn. Windsor. Nfer-Nelson: 1-3, 32-100. 1991.
- Damon, W. The Social World of the Child Jossey Bass: 5-10. San Fransisco 1977.
- Dion, K. and E. Berschied (1974). Physical Attractiveness and Peer Perception. *Sociometry*. 37: 1-12.
- Dye, J. Early Education Matters. *Educational Research*, 26, 2: 95-105. 1984.
- Gage, W. L. and D. C. Berliner. Educational Psychology. Rosten. Houghton Mifflin Company: 124-130. 1988.
- Gallahue. D.C. Understanding Motor Development in Children John Wiley and Sons:13-40. New York 1982.

- Landreth, C. *Preschool Learning and Teaching*. Harper and Row: 34-154. New York 1972.
- Lowenfeld, V. and W. Brittain. *Creative and Mental Growth*. MacMillian: 15-43. New York 1975.
- McNally, D.W. *Piaget, Education and Teaching* Sussex, New Educational Press Ltd.:19-32. 1974.
- Shields, M. *The Development of the Young Child's Representation of Emotion*. Unpublished Paper. 1985.
- Tizard, B. and M. Hughes *Young Children Learning*. Fontana Open Books: 1- 20. London 1984.
- Vygotsky, L. S. *Thought and Language* Cambridge, MA.MIT Press: 55-86. 1986.
- Wells, C. G. *Learning Through Interaction*. Cambridge. University Press: 18-56. Cambridge 1981.
- *Language Development in the Pre-School Years*. Cambridge. University Press: 1-16. Cambridge 1984.
- Wood, D. *How Children Think and Learn* Oxford. Basic Blackwell. 86-139, 211-227. 1988.